

Νέα χωρίς σύνορα

ΣΝΕΓ

Σχολείο Νέας Ελληνικής
Γλώσσας
Αριστοτέλειο
Πανεπιστήμιο
Θεσσαλονίκης

Επιμέλεια συνολικής έκδοσης (τεχνική, γλωσσική και περιεχομένου): Μαίρη Μαργαρώνη
Επιμέλεια κειμένων: για το Β' επίπεδο: Γεωργία Νικολάου & για το Α' επίπεδο: Χριστίνα Γεωργαντίδου

Νέα από τη Θεσσαλονίκη και όλον τον κόσμο

Μια προσωπική αναζήτηση του οικογενειακού παρελθόντος ή Ο αγώνας για την επιβίωση των ιδεωδών

Θεματικές άρθρων

- Ταξίδια στα Βαλκάνια, την Εγγύς και Μέση Ανατολή: Ελλάδα, Βουλγαρία, Τουρκία, Ινδία.
- Άνθρωποι που εμπνέουν: Tyler Oakley, Rick Riordan, Elon Musk, ναυαγασώστες προσφύγων στη Μεσόγειο θάλασσα.

- Αφιέρωμα στην αντιπολεμική εικαστική τέχνη: Aligi Sassu (αγώνας εναντίον του φασιστικού καθεστώτος στην Ιταλία) – Bansky (αντιπολεμική street art) – Ρωσική αντιπολεμική ζωγραφική (με αφόρμηση τον Μεγάλο Πατριωτικό Πόλεμο) – Αμερικανική αντιπολεμική ζωγραφική (με αφόρμηση τον Πόλεμο του Βιετνάμ) – Η επίθεση του Légion Condor από το Λύνεμπουργκ στην Γκουέρνικα.

- Ιστορίες νοστροπιών και καθημερινότητας: Επαγγέλματα που χάνονται στο πέρασμα του χρόνου (Ιταλία, Βενεζουέλα: Ουκρανία) – Παραδόσεις (Ιταλία: Η τούρτα των Φιέσκων – Η μάχη των πορτοκαλιών, Γερμανία: Εργατική Πρωτομανιά).

- Συνέντευξη με τον Τίμο Παπαδόπουλο, ηθοποιό της θεατρικής παράστασης – project «After the Campsite: Από δω κι εμπρός» του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος.

- Ποίηση για τον εαυτό και τον κόσμο.
- Ιδρύματα Εγκλεισμού στη Θεσσαλονίκη (ψυχιατρεία-φυλακή): Από τις μουσειακές επισκέψεις στην εμπνευσμένη λογοτεχνική και ιστορική γραφή.

Danae Christodoulou, Γερμανία (επίπεδο Γ1)

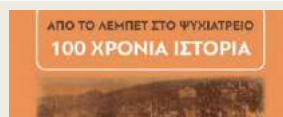
Έχει πολλή ζέση στον χώρο στάθμευσης καταμεσίς στον ήλιο. Στέκομαι ακριβώς μπροστά στο Φρούριο του Επταπυργίου στην Άνω πόλη της Θεσσαλονίκης ή –όπως είναι η οθωμανική του ονομασία– στο Γεντί Κουλέ.

Απέναντί μου, στην κορυφή του λόφου, είναι ένας τεράστιος πέτρινος τοίχος, που σε διάφορα σημεία τον ξεπερνούν μικροί πύργοι. Εξ ου και το όνομα αυτού του κάστρου (Επτα-πύργιο), αν και η αλήθεια είναι ότι δεν υπάρχουν μόνο επτά πύργοι. Όλο το στρογγυλό σχήμα του κάστρου περιβάλλεται από ένα άλλο μισό τόξο με χαμηλότερους τοίχους και κτίρια. Οι φωτεινές πέτρες και ειδικά τα επαναχρησιμοποιημένα υλικά από αρχαίους χώρους με τυφλώνουν στον μεσημεριανό ήλιο.

Παλιότερα αυτό το κάστρο χτίστηκε από τους Βυζαντινούς ως φρούριο, ενώ αργότερα ενισχύθηκε από τους Οθωμανούς και χρησιμοποιήθηκε ως διοικητική έδρα μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα. Τον 20^ο αιώνα το κάστρο μετατράπηκε σε φυλακή, που την εποχή εκείνη θεωρούνταν ο απόλυτος φόβος και τρόμος. Μέχρι το 1989 χρησιμοποιήθηκε με την ιδιότητα της φυλακής. Στη συνέχεια, ιδρύματα του Α.Π.Θ., μεταξύ άλλων, έκαναν το κάστρο διοικητική τους έδρα, ενώ ένα μέρος του χρησιμοποιήθηκε ως αποθήκη αρχαιολογικών ευρημάτων. Εν ολίγοις, σε όλη την ιστορία του κάστρου, η χρήση του ως φυλακής ήταν σχετικά σύντομη, αλλά όχι λιγότερο τρομακτική. Μια φρικιαστική εποχή για την Ελλάδα ήταν η στρατιωτική δικτατορία ή χούντα, που διήρκεσε από το 1967 έως το 1974. **Συνέχεια στη σελίδα 88.**

Αφιέρωμα στην αντιπολεμική εικαστική τέχνη

Η Danae Christodoulou, η Maryna Lokaichuk, η Claudia Desalvo, ο Luis Tovar, ο Evan O Neal και ο Jordan Parro παρουσιάζουν αντιπολεμικά έργα ζωγράφων από διάφορες χώρες του κόσμου. **Σελίδες 30-47.**

Από τις μουσειακές επισκέψεις στη λογοτεχνική και ιστορική γραφή

Κείμενα (λογοτεχνίας και προφορικής ιστορίας) σπουδαστών/-ριών του ΣΝΕΓ με θέμα την καθημερινή ζωή σε ιδρύματα εγκλεισμού (Ψυχιατρικής και «Σωφρονισμού») στη Θεσσαλονίκη του προηγούμενου αιώνα. **Σελίδες 61-90.**

Γνωριμία με τον κόσμο γύρω μας: «Μονάχα με την ελπίδα φτάνουμε στο ανέλπιδο.»
Νίκος Καζαντζάκης (από το αυτοβιογραφικό του έργο, Αναφορά στον Γκρέκο).

Ταξίδια στα Βαλκάνια, την Εγγύς και Μέση Ανατολή

Ένα γαστρονομικό ταξίδι στην Τουρκία και την Ελλάδα

Oznel Islim, Τουρκία (επίπεδο A2)

Είμαι η Oznel από την Τουρκία. Είμαι στη Θεσσαλονίκη για έναν μήνα και μαθαίνω ελληνικά στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο. Τα ελληνικά είναι δύσκολα, αλλά μου αρέσουν πάρα πολύ. Και η Θεσσαλονίκη μου αρέσει, αλλά έχει πολλή ζέστη τον Ιούλιο. Η ελληνική κουζίνα είναι πολύ ωραία και παρόμοια με την τουρκική. Υπάρχουν πολλά ίδια φαγητά και γλυκά με τα ίδια ονόματα, όπως

το ιμάμ μπαϊλντί (imambayildi)

το κεμπάπ (kebab)

ο ντολμάς (dolma)

ο μουσακάς (musakka)

ο μπακλαβάς (baklava)

τα γιουβαρλάκια (yuvanlak ή yuvanlak köfte)

το κανταΐφι (kataif)

ο τραχανάς (tarhana)

τα κουρκουμπίνια (kourkoubini)

η φάβα (fava)

το τσουρέκι (çörek)

το πιλάφι (pilav)

το ραβανί (revani)

ο χαλβάς (helva)

η τουλούμπα (tulumba)

Ένα ιστορικό-φυσιολατρικό ταξίδι. Ασένοβγκραντ: η πόλη μου, η όμορφη, αγαπημένη πόλη μου

Nikoleta Dimitrova, Βουλγαρία
(επίπεδο B2)

Το όνομά μου είναι Νικολέτα Δημητρόβα. Είμαι από τη Βουλγαρία. Κάθε καλοκαίρι έρχομαι στη Θεσσαλονίκη, για να μαθαίνω ελληνικά στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο. Τα μαθήματά μου είναι τον Ιούλιο – μόνο για έναν μήνα. Εμένα μου αρέσει πάρα πολύ η πόλη, η θάλασσα και οι άνθρωποι. Κάθε φορά έρχομαι με μεγάλη ευχαρίστηση.

Στη Βουλγαρία μένω στην πόλη Ασένοβγκραντ (Asenongrad – Ασеновград), που είναι πολύ όμορφη.

Μέχρι το 1934 η πόλη μου είχε το αρχαίο όνομα Στενήμαχος (Станимака). Είναι μία πόλη της νοτιοκεντρικής Βουλγαρίας. Είναι κοντά στη Φιλιππούπολη (Philippopolis ή Plovdiv – Пловдив). Συγκεκριμένα, βρίσκεται 19 χιλιόμετρα νότια της Φιλιππούπολης. Από την πρωτεύουσα της χώρας, τη Σόφια, το Ασένοβγκραντ απέχει 165 χιλιόμετρα. Ο πληθυσμός του είναι περίπου 60.000 κάτοικοι. Είναι η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη (μετά τη Φιλιππούπολη) στην Περιφέρεια της Φιλιππούπολης.

Το βουνό Ροδόπη (Ροδοπι) είναι κοντά στο Ασένοβγκραντ, μέσα από το οποίο περνάει ο ποταμός Ασένιτσα (Асеница).

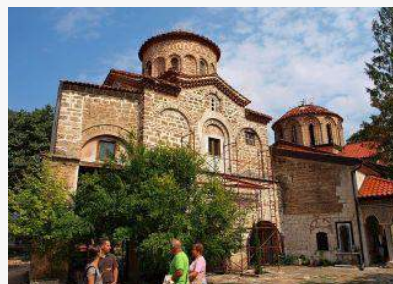
Το κάστρο του Ασέν (Асеновата крепост) βρίσκεται 2,5 χιλιόμετρα νότια της πόλης, στη Ροδόπη, σε μια υψηλή βραχώδη κορυφή, στην αριστερή όχθη του ποταμού Ασένιτσα.

Η πόλη μου είναι πολύ γνωστή, επειδή υπάρχουν 5 μοναστήρια, 18 εκκλησίες και 58 παρεκκλήσια. Για τον λόγο αυτό, η πόλη μου πήρε το προσωνύμιο «Μικρή Ιερουσαλήμ».

Το μοναστήρι Μπάτσκοβο (Бачковски манастир), αρχικά μοναστήρι Πετριτσόνι (Манастир Петризони) ή μοναστήρι Θεομήτορος Πετριτσονίτισσας (Манастир на Теодорос Петритоситис), είναι ένα σημαντικό μνημείο της χριστιανικής αρχιτεκτονικής και ένα από τα μεγαλύτερα και αρχαιότερα ορθόδοξα μοναστήρια στην Ευρώπη. Βρίσκεται στη δεξιά όχθη του ποταμού Ασένιτσα.

Το κρασί «Μαυρούδ» από το Ασένοβγκραντ είναι πολύ γνωστό σε όλο τον κόσμο.

Την πόλη μου την ονομάζουν και «πόλη των νυφικών», γιατί έχει πολλά μαγαζιά ρούχων για τον γάμο.

Υπάρχουν επίσης διάφορα μουσεία, όπως το ιστορικό, το εθνογραφικό και το παλιοντολογικό. Το Ασένοβγκραντ είναι αδελφοποιημένο με τις πόλεις Νάουσα και Κιλκίς στην Ελλάδα, Πρίλεπ (Prilep - Прилеп) στην πΓΔΜ και Στάρι Όσκολ (Stary Oskol - Старый Оскол) στη Ρωσία.

Ο τραγουδιστής Ανδρέας Μακούλης γεννήθηκε στο Ασένοβγκραντ.

Ένα κινηματογραφικό ταξίδι στην Ελλάδα. Η περίοδος του χρυσού ελληνικού κινηματογράφου: Δεσποινίς Διευθυντής – ένα παράδειγμα

Alexandra Zafirooulos-Gonnet, Γαλλία & Justyna Pietrzak, Πολωνία (επίπεδο B2)

Στην Ελλάδα η περίοδος 1955-1967 ήταν η χρυσή εποχή του ελληνικού κινηματογράφου. Υπήρχαν πάρα πολλές ελληνικές ταινίες, ιδιαίτερα κωμωδίες. Η μεγαλύτερη εταιρεία παραγωγής ήταν η Φίνος Φιλμ.

Μία από τις πολύ γνωστές κωμωδίες αυτής της περιόδου είναι η ταινία «Δεσποινίς Διευθυντής» σε σκηνοθεσία Ντίνου Δημόπουλου και σενάριο Κώστα Πρετεντέρη και Ασημάκη Γιαλαμά.

Πρωταγωνιστούν η Τζένη Καρέζη (στον ρόλο της Λίλας Βασιλείου) και ο Αλέκος Αλεξανδράκης (στον ρόλο του Αλέκου Σαμιωτάκη).

Άλλοι ηθοποιοί που παίζουν στην ταινία είναι η Λίλη Παπαγιάννη (στον ρόλο της Αθηνάς, ξαδέλφης της Λίλας), ο Διονύσης Παπαγιαννόπουλος (στον ρόλο του πατέρα της Λίλας) και ο Δημήτρης Νικολαΐδης (στον ρόλο του Ναυάρχου Γελεβουρδέζου).

Η πρώτη προβολή της ταινίας έγινε το 1964. Η ταινία πούλησε συνολικά 402.143 εισιτήρια.

Υπόθεση

Η Λίλα Βασιλείου, μια πολύ σοβαρή κοπέλα, είναι πολιτικός μηχανικός. Η μητέρα της έχει πεθάνει και τώρα ζει με τον πατέρα της, που την αγαπά πάρα πολύ και την φροντίζει συνεχώς σαν μικρό παιδί.

Η Λίλα αρχίζει να δουλεύει ως αντικαταστάτρια του διευθυντή σε μια εταιρεία. Όλοι οι άντρες την σέβονται πάρα πολύ, αλλά αυτός ο υπερβολικός σεβασμός συχνά την ενοχλεί.

Το βράδυ η Λίλα γυρίζει στο σπίτι της μεθυσμένη.

Το άλλο πρωί στην εταιρεία όλοι συζητάνε για τις τρέλες της. Τελικά ο Αλέκος και η Λίλα ομολογούν ο ένας στον άλλο τον έρωτά τους. Με την ευχή του πατέρα της Λίλας, οι δύο νέοι ετοιμάζονται να παντρευτούν.

Η ταινία έχει πολύ χιούμορ: λεκτικό χιούμορ, παρεξηγήσεις, αστείες κινήσεις, κωμικότητα του υπερβολικού χαρακτήρα του πατέρα, συνεχείς αλλαγές στη φωνή.

Ωστόσο, υπάρχουν και ανατροπές των στερεοτύπων, όπως το ότι ο κύριος Βασιλείου φροντίζει την κόρη του σαν Ελληνίδα μάνα. Της ετοιμάζει πρωινό, την πηγαίνει παντού και γενικά την προσέχει πολύ.

Όμως, στην ταινία υπάρχουν πολλά στερεότυπα, όπως ότι ο Αλέκος παρουσιάζεται ως Δον Ζουάν και γυναίκας, η Βίκη ως «γυναϊκούλα» και η Αθηνά ως παραδόπιστη. Η ταινία ακολουθεί τις συνηθισμένες τυποποιήσεις πολλών κωμικών ταινιών, έτσι ώστε μετά από παρεξηγήσεις και μαλώματα των πρωταγωνιστών, μετά από περιπέτειες και πολλές κωμικές καταστάσεις, στο τέλος αποκαλύπτουν ο ένας στον άλλο τον έρωτά τους και παντρεύονται.

Για να συμβεί αυτό, ωστόσο, προϋπόθεση είναι η μεταμόρφωση της Λίλας σε μια πιο «γυναϊκεία» φιγούρα.

Τελικά για να παντρευτεί τον άντρα που ερωτεύτηκε, πρέπει να αλλάξει στοιχεία της ταυτότητάς της: να βγάλει τα γυαλιά, να ντύνεται πιο «θηλυκά», να μιλά με πιο ναζιάτικο τρόπο.

Ο Αλέκος είναι ο έμπειρος στον έρωτα, ενώ η Λίλα χρειάζεται να διατηρήσει την εικόνα της «αθώας» μέχρι το τέλος, έτσι όπως άλλωστε ταιριάζει στην πατριαρχική ελληνική κοινωνία της εποχής, κατά την οποία γυρίστηκε η ταινία, 60 χρόνια πριν.

Ένα μουσικό ταξίδι. Η arabesk μουσική στην Τουρκία

Mert Giorgos Karatekin, Τουρκία (επίπεδο B2)

Η arabesk (αραμπέσκ) μουσική, ειδικά στην Τουρκία, έχει ένα ανατολίτικο ύφος λαϊκής μουσικής. Οι σίχοι αυτής της μουσικής είναι συνήθως συναισθηματικοί και κάνουν λόγο για απελπισμένες αγάπες, καθημερινά προβλήματα, απελπισία και αποτυχία.

Το όνομα «arabesk» προέρχεται από τα γαλλικά και σημαίνει «αραβικό στυλ». Όμως, η arabesk δεν είναι αραβική μουσική, αλλά είναι ένα είδος τουρκικής μουσικής, εμπνευσμένο από την αραβική μουσική και από τις αραβικές μελωδίες. Η arabesk χρησιμοποίησε τη γλώσσα που μιλούσαν οι κάτοικοι αγροτικών περιοχών της Τουρκίας και που αξιοποιήθηκε και στη λογοτεχνία των Σούφι, δηλαδή της κοινότητας των μυστικιστών οπαδών του Ισλάμ.

Η arabesk μουσική άρχισε να διαδίδεται ευρέως τη δεκαετία του 1940 από διάφορους τραγουδιστές, όπως ο Haydar Tatliyay (Χαϊντάρ Τάτλιϊαϊ).

Haydar Tatliyay

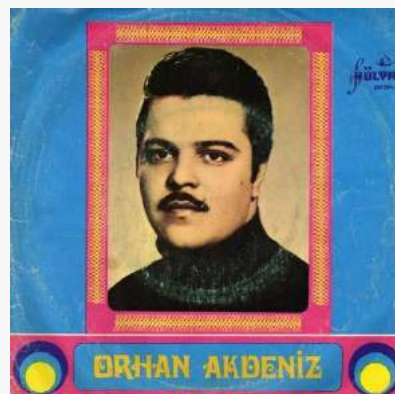
Το 1938 η μουσική αυτή απαγορεύτηκε, καθώς θεωρήθηκε ότι περιλάμβανε πολλά αραβικά στοιχεία, που δεν συμφωνούσαν με την ιδεολογία της εθνικιστικής μερίδας των Τούρκων. Ωστόσο, η προσπάθεια απαγόρευσης ήταν κατά ένα μεγάλο μέρος ανεπιτυχής, δεδομένου ότι οι

περισσότεροι Τούρκοι άκουγαν το Ράδιο Κάιρο και έτσι η αραβική μουσική συνέχισε να είναι δημοφιλής.

Στα μέσα της δεκαετίας του 1960, τουρκικά αστικά και λαϊκά στοιχεία ενσωματώθηκαν στην arabesk από διάφορους μουσικούς, όπως οι Adnan Şenses (Αντνάν Σένσεσ), Orhan Akdeniz (Ορχάν Άκντενιζ), Ahmet Sezgin (Αχμέτ Σεζγκίν), Abdullah Yüce (Αμπντουλάχ Γιούτσε) και Hafiz Burhan (Χαφίζ Μπουρχάν).

Adnan Şenses

Orhan Akdeniz

Ahmet Sezgin

Abdullah Yüce

Hafiz Burhan Sesiylmaz

Αργότερα, μερικοί τραγουδιστές, όπως ο Ferdi Tayfur (Φερντί Ταϊφούρ), ο Müslüm Gürses (Μουσλούμ Γκούρσες), ο Orhan Gencebay (Ορχάν Γκέντζεμπαϊ) και ο İbrahim Tatlıses (Ιμπραχίμ Τάτλισης), πρόσθεσαν στην arabesk στοιχεία (μεταξύ άλλων) από την αραβουργική-αγγλοαμερικανική pop και rock and roll μουσική.

Έτσι δημιουργήθηκαν η arabesk-pop και η arabesk-rock μουσική.

POP ARABESKTİR

Ortalığın kasıp kavuran Pop müzik için Orhan Gencebay'ın görüşleri tecrübe kokuyor...

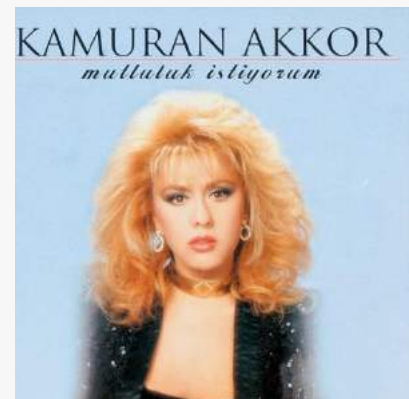
Orhan Gencebay'a baktıma "baba" demiyorlar. Yıllardır müzgin içinde yürümüş bu usta sanatçı, dinleyicilerinin arasında "köprü" olursen, müzik konusundaki görüşlerini "sabel" kaydediyor. Müzikseverler her dönem willi bir akama "rüzgarına" tapmış da, Orhan Gencebay'ın kanet satışlarında ve yaratışı ilerde azalma olmu-

Εκτός από τους παραπάνω σημαντικούς (για την arabesk τουρκική μουσική) άντρες τραγουδιστές, υπήρξαν και γυναίκες τραγουδίστριες με σημαντικότερες την Bergen [Μπέργκεν, πραγματικό όνομα: Belgin Sarıltışer (Μπέλγκιν Σάλμουσα)]

και την Kamuran Akkor (Καμουράν Άκκορ),

που έγιναν ιδιαίτερα γνωστές τη δεκαετία του 1980.

Κάποια στοιχεία από την ιστορία της τουρκικής arabesk μουσικής θυμίζουν στοιχεία από την ιστορία της ελληνικής ρεμπέτικης μουσικής.

Ένα φιλοσοφικό ταξίδι. Ινδικός πολιτισμός – Στην ειδική προοπτική του Ντάρμα

Saurabh Kumar, Ινδία (επίπεδο A2)

Στην Ινδία υπάρχουν διαφορετικές γλώσσες, διαφορετικά φαγητά, διαφορετικά είδη ένδυσης και διαφορετικά βιοτικά επίπεδα. Ωστόσο, παρά τις πολλές διαφορές, υπάρχει ένας πολιτισμός και ένα έθνος.

Ο ινδικός πολιτισμός είναι εστιασμένος στη γνώση. Αυτή δεν είναι η γνώση με την οποία κατακτάμε τον κόσμο, αλλά η γνώση με την οποία κατακτάμε τον εαυτό μας. Όλες οι γνώσεις βασίζονται στην αυτογνωσία. Αυτή η αυτογνωσία πρέπει να επιτευχθεί, για να μπορέσουμε να γνωρίσουμε τα πάντα. Αυτός που γνωρίζει τον εαυτό του, γνωρίζει σίγουρα τον Ανώτατο εαυτό, γιατί η Ανώτατη ψυχή δεν είναι ξεχωριστή από την ψυχή οποιουδήποτε όντος στον κόσμο. Ως εκ τούτου, η γνώση είναι σημαντικότερη και είναι η κύρια αιτία για την απόκτηση της σωτηρίας (NIPBAN) στην παράδοση της ινδικής γνώσης.

Δεν μίλησα περί θρησκείας, επειδή υπάρχει μεγάλη διαφορά μεταξύ της ινδικής και της δυτικής αντίληψης της

θρησκείας. Για τον λατινικό όρο *Religio* υπάρχουν πολλοί ορισμοί που δίνουν σημαντικοί συγγραφείς. Η ίδια η λέξη *Religio* [re(ξανά) + lego (διαβάζω)] σημαίνει «πηγαίνω ξανά ή εξετάζω προσεκτικά». Όπως λέει ο Κικέρωνας, *cultum deorum* σημαίνει «τη σωστή απόδοση των τελετών στον σεβασμό των θεών» (*De natura deorum*, II, 72). Ο Καίσαρας χρησιμοποίησε τη λέξη *Religio* ως «υποχρέωση του όρκου» (*De bello civili*, I, 76).

Στην κλασική και μεσαιωνική περίοδο, η ετυμολογική λατινική ρίζα *Religio* έγινε κατανοητή ως ατομική αρετή λατρείας, ποτέ ως δόγμα ή ως πρακτική συγκεκριμένων κοινοτήτων. Επιπλέον, η *Religio* αναφέρεται σε ευρείες κοινωνικές υποχρεώσεις προς την οικογένεια, τους γείτονες, άλλους ανθρώπους και ακόμη προς τους θεούς –με μία λέξη μπορούμε να πούμε– προς την «Ανθρωπότητα».

Όταν η λέξη *Religio* άρχισε να υπάρχει στα αγγλικά περί τον 12^ο αιώνα ως *Religion*, πήρε το νόημα ως η ζωή που δεσμεύεται από μοναστικούς όρκους ή μοναστικές εντολές (Morreall & Sonn, 2013: 12-17). Αυτή η έννοια της θρησκείας, όπου τα θρησκευτικά πράγματα χωρίστηκαν από τα κοσμικά, χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά τον 15^ο αιώνα, για να διακρίνει την κυριότητα της εκκλησίας από την κυριότητα των πολιτικών αρχών.

Η ελληνική λέξη «Θρησκεία» που χρησιμοποίησαν οι Έλληνες συγγραφείς, όπως ο Ηρόδοτος και ο Ιώσηφος, βρίσκεται στην Καινή Διαθήκη και μεταφράζεται τώρα ως *Religion*. Ωστόσο, ο όρος έγινε κατανοητός ως λατρεία και στη μεσαιωνική περίοδο επίσης. Στο Κοράνι η αραβική λέξη *Din* εκφράζεται ως νόμος μέχρι τα μέσα του 16^{ου} αιώνα (Nongbri, 2013).

Γιατί επιμένω τόσο στην έννοια της θρησκείας; Επειδή σύμφωνα με τη σημερινή της έννοια, υπάρχουν πολλές θρησκείες στον κόσμο, π.χ. Χριστιανισμός, Ισλάμ, Ινδουισμός, Βουδισμός, Τζαϊνισμός ή Ζαϊνισμός (από το ινδικό Τζάιν Ντάρμα, δηλαδή Νόμος του Τζάιν), κτλ. Αλλά σύμφωνα με την Ινδική παράδοση γνώσης, αυτές δεν είναι θρησκείες αλλά θρησκευτικές κοινότητες, στις οποίες ο πιστός πιστεύει μόνο μια ιδιαίτερη παράδοση. Η θρησκεία συνδέεται με την πίστη σε μία ή περισσότερες υπερφυσικές δυνάμεις, όπως και τα τελετουργικά συστήματα, τις παραδόσεις, τις πρακτικές λατρείας και τη φιλοσοφία.

Στα σανσκριτικά η θρησκεία λέγεται *Ντάρμα*, που έχει πολύ ευρεία έννοια. Σύμφωνα με την ετυμολογία της λέξης, αυτό που πρέπει να έχουμε στην ζωή μας λέγεται *Ντάρμα*, κατά το οποίο η δράση είναι το κύριο καθήκον. Οι Ινδοί σοφοί εξήγησαν αυτόν τον ορισμό με πολλούς τρόπους στα δόγματά τους.

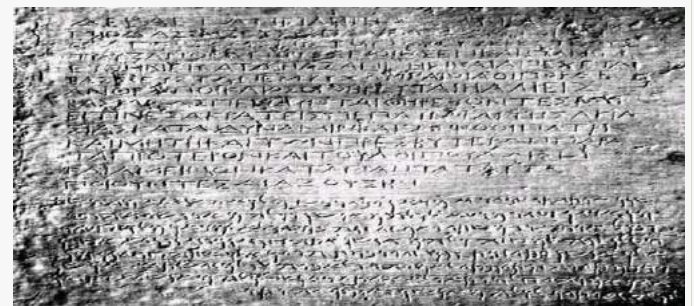
Το *Ντάρμα* δεν σχετίζεται μόνο με τον άνθρωπο, αλλά χρησιμοποιείται και για τα πράγματα. Σύμφωνα με το *Νιάια* [τη (λογική) φιλοσοφία], *Ντάρμα* ονομάζεται επίσης «η ιδιότητα». Για παράδειγμα, η ιδιότητα του νερού είναι να ρέει, η ιδιότητα του πυρός είναι να φωτίζει και να καίει όλα αυτά με τα οποία έρχεται σε επαφή. Παντού και σε κάθε χρονική εποχή, η φύση της ιδιότητας παραμένει η ίδια, δεν αλλάζει ποτέ. Η ιδιότητα είναι Οικουμενική και Αιώνια. Π.χ. η ιδιότητα του νερού και του πυρός είναι η ίδια από την αρχή του κόσμου μέχρι σήμερα και θα είναι η ίδια στο τέλος του κόσμου. Αν η ιδιότητα των ουσιών είναι οικουμενική, τότε θα πρέπει να ισχύει για τον άνθρωπο και για ολόκληρη την ανθρωπότητα η Οικουμενικότητα.

Υπάρχουν 10 χαρακτηριστικά γνωρίσματα του *Ντάρμα* που αναφέρονται σε ένα από τα αρχαία κείμενα του Ινδουισμού. Αυτά είναι η υπομονή, η συγχώρεση, ο έλεγχος των επιθυμιών, η μη κλεψιά, η εσωτερική και εξωτερική καθαρότητα, ο έλεγχος των συναισθημάτων, η διάνοια, η γνώση, η φιλαλήθεια και η απουσία θυμού.

Εκτός από αυτό το αρχαίο κείμενο, το *Ντάρμα* έχει επίσης οριστεί και σε άλλες σανσκριτικές γραφές. Π.χ. αυτό που δεν αρέσει σε εμάς δεν πρέπει να το κάνουμε σε άλλους. Αυτός που καταστρέφει το *Ντάρμα*, το *Ντάρμα* τον καταστρέφει. Αυτός που σώζει το *Ντάρμα*, το *Ντάρμα* τον σώζει (Manusmṛti – 8/15, Māhābhārata – 3/31/7).

Δίγλωσσηεπιγραφή από το 258 π.Χ.(ελληνικά και αραμαϊκά) από τον Βασιλιά Ασόκατη της Ινδίας που βρέθηκε στην Γκαντζάρ του Πακιστάν, η οποία αποδίδει τον όρο *Ντάρμα* με τη λέξη «ΕΥΣΕΒΕΙΑ».

Δεν μπορούμε να πούμε ποτέ ότι το *Ντάρμα* είναι το ίδιο, επειδή στο *Ντάρμα* δεν υπάρχουν περιορισμοί και μπορούμε

να ζούμε με τις σκέψεις μας, τις πεποιθήσεις μας και τις αρχές μας.

Ο ινδικός πολιτισμός είναι πολυθεϊκός, επειδή οι διαφορετικοί τύποι κοινοτήτων ζουν σε διαφορετικό γεωγραφικό, διανοητικό και πνευματικό κλίμα, δεδομένου ότι υπάρχουν πολλές διαφορές σε ολόκληρη την Ινδία. Αυτό δεν σημαίνει ότι όλοι αντιτίθενται μεταξύ τους. Π.χ. στην ινδική φιλοσοφία υπάρχουν 16 κύρια φιλοσοφικά συστήματα και σε κάθε σύστημα υπάρχουν πολλά υποσυστήματα, στα οποία λαμβάνουν χώρα πολλές συζητήσεις και διάλογοι μεταξύ μαθητών και δασκάλων, για να αναζητήσουν και να ανακαλύψουν την αλήθεια.

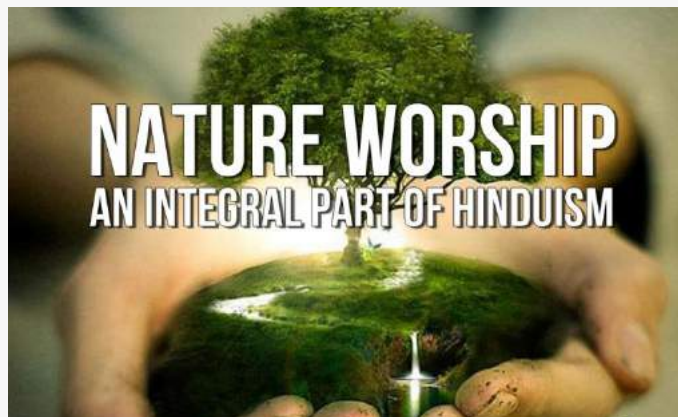
Ινδουιστικό τέμπλο

Παρά τις διαφορετικές σκέψεις μεταξύ αυτών των φιλοσοφικών συστημάτων και υποσυστημάτων, δεν μπορούμε να βρούμε αντιφάσεις στα δόγματά τους. Οι άνθρωποι δεν λατρεύουν μόνο τους διαφορετικούς τύπους θεών, αλλά λατρεύουν και τη φύση, όπως π.χ. τον ήλιο, τους ποταμούς, τα βουνά, τα δέντρα, κτλ.

Λατρεία ιερού δέντρου

Με αυτόν τον τρόπο, μπορούμε επίσης να δούμε εδώ ότι δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ της φυσικής και της θεϊκής λατρείας. Επομένως, στον ινδικό πολιτισμό δεν υπάρχει η ιδέα ούτε του ιερού ούτε του βέβηλου.

Επίσης, δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ του θεού με μορφές και ιδιότητες και του άμορφου θεού χωρίς ιδιότητες. Εδώ η έννοια «χωρίς ιδιότητες και άμορφος» δεν σημαίνει πως ο θεός δεν έχει καμία μορφή και καμία ιδιότητα, αλλά σημαίνει ότι ο θεός είναι πέρα από όλα αυτά.

Όλοι οι πιστοί Ινδουιστές γνωρίζουν αυτά τα πράγματα που μπορούν να πιστεύουν και αποδίδουν κάθε είδους χαρακτηριστικά στους θεούς. Γι' αυτό δεν υπάρχουν αντιφάσεις στις διαφορετικές μορφές του ινδικού πολιτισμού. Αυτή η ισορροπία της διαφορετικότητας και της ποικιλομορφίας είναι το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του ινδικού πολιτισμού.

Βιβλιογραφία

- Morreall, J. & Sonn, T. (2013). *50 Great Myths about Religions*. Wiley-Blackwell.
- Nongbri, B. (2013). *Before Religion: A History of a Modern Concept*. Yale University Press.

Ταξίδι στον χρόνο. Συζήτηση για τη δημοκρατία. Ένα ιστορικό παράδειγμα από την αρχαία Ελλάδα. Σε ποιον πρέπει να ανήκει η δύναμη;

Monika Martišková, Σλοβακία (επίπεδο A1)
(μετάφραση από τα αγγλικά: Μαίρη Μαργαρώνη)

Βασικά, θα πρέπει να κυβερνά ο λαός. Το γνωστό απόσπασμα του Winston Churchill «Η δημοκρατία είναι η χειρότερη μορφή διακυβέρνησης, εκτός από όλες τις άλλες που έχουν δοκιμαστεί από καιρό σε καιρό» (Langworth, 2011: 574) υποδηλώνει ότι οι άνθρωποι εξακολουθούν να προσπαθούν να διατηρούν ζωντανή αυτή τη γνωστή μορφή διακυβέρνησης, αν και η τέλεια δημοκρατία είναι ένας άπιαστος στόχος και συχνά μπορεί να κάνει τα πράγματα πιο περίπλοκα.

Η Αθηναϊκή Δημοκρατία

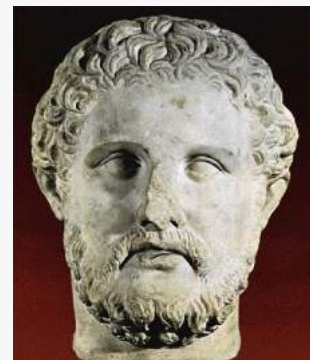
Ένα ιστορικό παράδειγμα για το πώς η δύναμη του λαού μπορεί να γίνει πολύ επικίνδυνη, είναι η Αθήνα στη χρυσή εποχή της. Τότε η κοινή γνώμη διχάστηκε ως προς το ζήτημα βοήθειας προς τη Σπάρτη, η οποία το 464 π.Χ. καταστράφηκε από έναν σεισμό. Τελικά θριάμβευσε η άποψη ότι η Αθήνα δεν μπορούσε να επιτρέψει «την απώλεια του δεύτερου αλόγου στον κοινό ζυγό της Ελλάδας» (Zamiatovský, 1990: 314).

Ένα σημαντικό επεκτατικό βήμα της Αθήνας ήταν αργότερα η εκστρατεία εναντίον της Σικελίας, στις αρχές του 415 π.Χ. Είχε ως στόχο την κατάλυση της ηγεμονίας των Συρακουσών στη Σικελία, την οποία οι Αθηναίοι ήθελαν να αποκτήσουν.

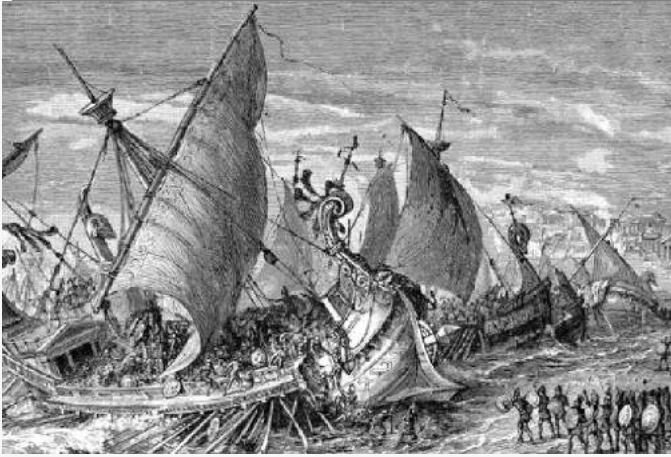

Χάρτης της Σικελικής εκστρατείας

Επικεφαλής της Σικελικής εκστρατείας ήταν ο Αλκιβιάδης.

Η Σικελική εκστρατεία, που ολοκληρώθηκε το καλοκαίρι του 413 π.Χ., αν και ξεκίνησε με επιτυχίες για τους Αθηναίους, κατέληξε με ολοκληρωτική ήττα της Αθήνας και με καταστροφή του μεγαλύτερου μέρους του στρατεύματός της.

Η καταστροφή του αθηναϊκού στόλου κατά τη Σικελική εκστρατεία

Η Σικελική εκστρατεία έλαβε χώρα στα πλαίσια του Πελοποννησιακού πολέμου (431-404 π.Χ.), δηλαδή του μακροχρόνιου πολέμου μεταξύ της Αθήνας (και των συμμάχων της) και της Σπάρτης (και των συμμάχων της), που τελείωσε με τη νίκη των Σπαρτιατών και την ολοκληρωτική παράδοση της Αθήνας.

Η καταστροφή του αθηναϊκού στρατεύματος κατά τη Σικελική εκστρατεία ήταν ένα γερό χτύπημα για τον Αθηναϊκό λαό, ο οποίος μάλιστα είχε ευθύνη για αυτό, όπως επίσης και οι ηγέτες του, λόγω των λαθών που διέπραξαν. Η αθηναϊκή κοινωνία (λαός και ηγέτες) πλήρωσαν τα λάθη τους, καθώς ακολούθησε ένα coup d'état, που αποσταθεροποίησε τη δημοκρατία και δημιούργησε μια ολιγαρχία που οδήγησε σε τυραννία (Zamarovský, 1990: 327). Η εξασθενημένη Αθήνα επιτέθηκε στη Σπάρτη και τελικά καταστράφηκε.

Αξίζει να σημειωθεί ότι αυτό που συνέβαλε στην ήττα της Αθήνας προήλθε από το ίδιο το εσωτερικό της πόλης, από τις αποφάσεις των κατοίκων της. Έτσι, στην περίπτωση αυτή, η μεγαλύτερη επιθυμία για εφαρμογή της πιο τέλειας δημοκρατίας είχε ως αποτέλεσμα την εξαφάνιση της δημοκρατίας.

«Ο νόμος είναι εντολή και έκφραση της βούλησης του κυρίαρχου» (Loughlin, 1992: 73). Όλα τα βήματα ψηφίστηκαν από τη λαϊκή συνέλευση των Αθηναίων, παρά το γεγονός ότι οι πολιτικοί είχαν εξηγήσει στον λαό ποια ήταν η ανοησία να «ποντάρουμε τα πάντα σε ένα χαρτί» (δηλαδή στη Σικελία). Η δύναμη των ανθρώπων, επομένως, μπορεί επίσης να είναι καταστροφική. Ωστόσο, είναι επίσης σημαντικό να επισημάνουμε ότι αυτό δεν καθιστά τη δύναμη του λαού λιγότερο σημαντική ή αποφασιστική.

Βιβλιογραφία

- Langworth, R. (2011). *Churchill by Himself: The Definitive Collection of Quotations*. New York: Public Affairs.
- Loughlin, M. (1992). *Public law and political theory*. United States, New York: Oxford University Press.
- Zamarovský, V. (1990) *Gréckyzázrak (The Greek Miracle)*. Bratislava: Mladéletá.

Άνθρωποι που εμπνέουν...

Προσεγγίζοντας ποικίλες κουλτούρες και ταυτότητες

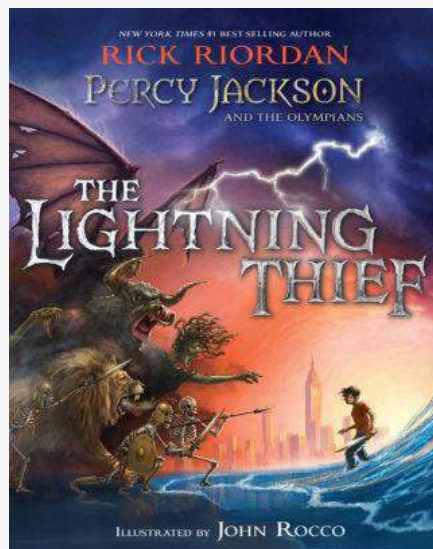
Evan O Neal, Η.Π.Α. (επίπεδο Γ1)

Rick Riordan: εξοικείωση με άλλους πολιτισμούς μέσα από τη λογοτεχνία για παιδιά και εφήβους

Ο Rick Riordan είναι ένας Αμερικανός συγγραφέας, που πρόσφατα έχει γίνει πολύ δημοφιλής.

Γράφει βιβλία κυρίως για παιδιά που είναι στο γυμνάσιο, αλλά πολλοί φοιτητές και ενήλικες απολαμβάνουν να διαβάζουν τα βιβλία του επίσης. Το πρώτο βιβλίο που έγραψε, *The Lightning Thief*, είναι για ένα παιδί από την Αμερική, τον Percy Jackson, που μαθαίνει ότι ο πατέρας του είναι ο Ποσειδώνας, ο αρχαίος Έλληνας θεός της θάλασσας. Γνωρίζει άλλα παιδιά που οι γονείς τους είναι αρχαίοι Έλληνες θεοί, και βιώνει περιπέτειες, κατά τις οποίες πρέπει να χρησιμοποιεί τις σούπερ δυνάμεις του, για να παλεύει εναντίον τεράτων από την ελληνική μυθολογία.

Τα βιβλία του Rick Riordan είναι πάρα πολύ διασκεδαστικά και έγιναν πολύ δημοφιλή. Στην αρχή, τα βιβλία του αφορούσαν μόνο την ελληνική μυθολογία, αλλά όταν είδε το ενδιαφέρον που υπήρχε για αυτά, αποφάσισε να γράψει και βιβλία σχετικά με τη ρωμαϊκή, την αιγυπτιακή και τη νορβηγική μυθολογία.

Αυτά τα βιβλία βοηθάνε πολλούς μαθητές να μαθαίνουν για τις μυθολογίες διαφορετικών κουλτούρων, και, γι' αυτό, έχουν μεγάλη εκπαιδευτική αξία.

Tyler Oakley: ο αγώνας ενός σύγχρονου ήρωα για τη βελτίωση της ζωής των ατόμων της Λ.Ο.Α.Τ.Κ.Ι. κοινότητας

Ο Tyler Oakley είναι ένας σύγχρονος ήρωας, διότι παλεύει να βελτιώσει την ζωή των ατόμων της Λ.Ο.Α.Τ.Κ.Ι. κοινότητας.

Το έργο του είναι πάρα πολύ σημαντικό, επειδή, αν και πρόσφατα έχει γίνει πολλή πρόοδος σχετικά με τα δικαιώματα των ανθρώπων της Λ.Ο.Α.Τ.Κ.Ι. κοινότητας, υπάρχουν ακόμα άνθρωποι που δεν τους υποστηρίζουν.

Κάνει βίντεο στο YouTube, στα οποία προσπαθεί να διαδίδει το μήνυμα ότι πρέπει οπωσδήποτε να είσαι ο εαυτός σου και να μην αφήνεις τις γνώμες των άλλων να σε επηρεάζουν. Πολλοί νέοι άνθρωποι βλέπουν τα βίντεό του και έτσι μαθαίνουν να αγαπάνε τον εαυτό τους και να είναι πιο αισιόδοξοι στην ζωή τους.

Γι' αυτό, αν κάποιο παιδί που είναι ένα μέλος της Λ.Ο.Α.Τ.Κ.Ι. κοινότητας, έχει γονείς που έχουν κλειστά μυαλά, πρέπει να ακούει μια φωνή να του λέει ότι είναι εντελώς φυσιολογικό. Και ο Tyler Oakley μπορεί να παρέχει αυτή τη φωνή.

Πρόσφατα, έκανε μία σειρά στο κανάλι του, που ονομάζεται «Επιλεγμένη Οικογένεια». Στα βίντεο αυτής της σειράς, ο Tyler εξερευνά ποικίλλες πτυχές εμπειριών διαφορετικών Λ.Ο.Α.Τ.Κ.Ι. ατόμων και βοηθάει το κοινό του να καταλάβει πιο πολύ τους άλλους ανθρώπους της Λ.Ο.Α.Τ.Κ.Ι. κοινότητας.

Elon Musk, ένας σύγχρονος ήρωας

Maryna Lokaichuk, Ουκρανία (επίπεδο Γ1)

Για σύγχρονο ήρωα επέλεξα έναν πάρα πολύ διάσημο άνθρωπο, του οποίου το όνομα είναι Ίλον Μάσκ (Elon Musk).

Ο Ίλον είναι ένας από τους πλουσιότερους ανθρώπους του κόσμου και αυτό δεν είναι τυχαίο. Είναι πολύ έξυπνος και πεισματάρης. Ακόμα και όταν ήταν μικρό παιδί 10 χρονών, έφτιαξε ένα ηλεκτρονικό παιχνίδι, που το πούλησε για 500 δολάρια. Αυτό ήταν πολλά χρήματα για εκείνη την εποχή.

Μετά όμως δεν τα ξόδεψε απλά για διασκέδαση ή κάτι τέτοιο, αλλά άρχισε να επενδύει όλα τα λεφτά του σε

μετοχές ενός φαρμακείου. Όταν πούλησε αυτές τις μετοχές, πήγε στον Καναδά να σπουδάσει, αν και οι γονείς του ήταν εναντίον αυτής της επιλογής του.

Το πρώτο έργο που του απέδωσε λεφτά ήταν το σύστημα ηλεκτρονικής πληρωμής Πέι Παλ (PayPal). Αλλά ο Ίλον είχε κάποιες διαφωνίες με τους άλλους μετόχους και άφησε αυτή τη δουλειά του.

Για μένα η πιο ενδιαφέρουσα δραστηριότητά του είναι η δουλειά του στο SpaceX.

Μου αρέσει πολύ το ότι αυτός παραμένει (ένα) παιδί και έχει επιμονή να μελετήσει το σύμπαν. Δηλαδή θέλει οι άνθρωποι να κατασκευάσουν ένα διαστημόπλοιο, με το οποίο θα μπορούσαμε να φτάσουμε στον πλανήτη Άρη.

Αφού ο Ίλον είναι μηχανικός, παίρνει μέρος με μεγάλο μεράκι σ' αυτή τη δουλειά. Πιστεύει ότι εξαιτίας της αύξησης του πληθυσμού της Γης μπορεί να δημιουργηθεί παγκόσμια πείνα. Καθώς, μάλιστα, ακόμη και σήμερα πολλοί άνθρωποι στον πλανήτη μας έχουν χαμηλό βιοτικό επίπεδο, υποστηρίζει ότι χρειαζόμαστε να αποικίσουμε άλλους πλανήτες.

Και επίσης ενθουσιάζομαι για το έργο του στην εταιρία Tesla, επειδή σκέφτεται για το περιβάλλον μας, για να μην ζούμε μέσα στα καυσαέρια και τη μόλυνση.

Και επίσης επενδύει στη μελέτη της τεχνητής νοημοσύνης, γεγονός που μας δείχνει ότι είναι άνθρωπος του μέλλοντος.

I think it is possible for ordinary people to choose to be extraordinary

Elon Musk

www.ELITECOLUMN.com

Οι σύγχρονοι/ες «ήρωες» και «ηρωίδες» μου

Danae Christodoulou, Γερμανία
(επίπεδο Γ1)

Λόγω των πρόσφατων ειδήσεων, σκέφτομαι τα πληρώματα των πλοίων στη Μεσόγειο, τα οποία εδώ και χρόνια σώζουν καθημερινά ζωές ανθρώπων, που προσπαθούν να φτάσουν στην Ευρώπη μέσω αυτής της επικίνδυνης για την ζωή τους διαδρομής.

Ειδικά σε μέρες όπως αυτές που οι ευρωπαϊκές χώρες και οι πολιτικοί θέλουν να ποινικοποιήσουν και να αποτρέψουν αυτή την ανιδιοτελή και θαρραλέα προσπάθεια συνανθρώπων μας να σώσουν άλλες ζωές, θεωρώ ότι αυτό είναι ιδιαίτερα απάνθρωπο, διότι η δραστηριοποίηση αυτή είναι απαραίτητη, μόνο επειδή η Ευρώπη εμποδίζει τις νόμιμες δυνατότητες εισόδου για πολλούς ανθρώπους και έτσι σκόπιμα υποθάλλει τον θάνατο.

Κατά την άποψή μου, αυτό είναι μια από τις χειρότερες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπράττει η Ευρώπη από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και μετά, γεγονός που αποτελεί συνέργεια σε θάνατο.

Για μένα, τα πληρώματα αυτών των πλοίων διάσωσης είναι ηρωίδες και ήρωες, που προσπαθούν χωρίς ανταπόδοση να αποτρέψουν τις θανατηφόρες συνέπειες της ευρωπαϊκής πολιτικής για εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους, και έτσι αυτή τη στιγμή διακινδυνεύουν ακόμη και την ελευθερία τους.

Πολύ περισσότερο, βλέπουμε ότι ένα ανιδιοτελές και ανθρωπιστικό έργο είναι ποινικοποιημένο, έτσι ώστε αφενός να μην υπάρχει μίμηση και αφετέρου άνθρωποι να εγκαταλείπονται να πνίγονται στη θάλασσα. Αυτή η απάνθρωπη πολιτική χρησιμεύει για εκφοβισμό μιας περαιτέρω «παράνομης» μετανάστευσης.

Η ποινικοποίηση των εθελοντών βοηθών είναι μια διαδικασία που λαμβάνει χώρα σταδιακά εδώ και πολλά χρόνια και δυστυχώς είναι αποτέλεσμα της μετακίνησης ψηφοφόρων προς τα δεξιά στην Ευρώπη.

Ειδικά αυτές τις μέρες, που αυτοί οι ήρωες των πλοίων διάσωσης πρέπει να απολογηθούν ενώπιον του δικαστηρίου, ισχύει σε πολλαπλάσιο βαθμό ο υψηλότερος σεβασμός και η μέγιστη υποστήριξή μου.

Συνέντευξη με τον Τίμο Παπαδόπουλο, ηθοποιό της Θεατρικής παράστασης – project «*After the Campsite: Από δω κι εμπρός*» του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος

Σπουδαστές/τριες του τμήματος επιπέδου Γ1 (σε συνεργασία με το τμήμα επιπέδου Β2)

Ο Τίμος Παπαδόπουλος με σπουδαστές/τριες προχωρημένης ελληνομάθειας του Σχολείου Νέας Ελληνικής Γλώσσας (Σ.Ν.Ε.Γ.)

Τα θερινά εντατικά μαθήματα γλώσσας και πολιτισμού του Σ.Ν.Ε.Γ. προσφέρονται ιδιαίτερα για την εξοικείωση των σπουδαστών/τριών με θέματα κουλτούρας και τέχνης, μια και η Θεσσαλονίκη προσφέρει συνήθως πλούσιες καλοκαιρινές καλλιτεχνικές δυνατότητες και ξεχωριστές καλλιτεχνικές εμπειρίες. Το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος (Κ.Θ.Β.Ε.), όντας ευαισθητοποιημένο απέναντι στην πολυπολιτισμικότητα της πόλης, συμπεριλαμβάνει στο πρόγραμμά της ποικίλες θεατρικές παραστάσεις με αγγλικούς υπέρτιτλους, γεγονός που τις κάνει προσβάσιμες και σε άτομα που μιλούν και καταλαβαίνουν λιγότερο καλά ή ελάχιστα την ελληνική γλώσσα. Αξιοποιώντας τη δυνατότητα αυτή, με μια μεγάλη ομάδα σπουδαστών/τριών από διάφορα τμήματα και διαφορετικά επίπεδα αγοράσαμε εισιτήρια για να παρακολουθήσουμε τρεις παραστάσεις.

1. Η *Ασκητική (Salvatores dei)*, μια θεατροποιημένη εκδοχή του γνωστού έργου του Νίκου Καζαντζάκη, σε σκηνοθεσία Αντρέα Κουτσουρέλη.

2. Οι *ηλίθιοι (Fools)* του Neil Simon, μια αναστοχαστική κωμωδία (reflective comedy), σε σκηνοθεσία Γρηγόρη Παπαδόπουλου.

3. Η θεατρική παράσταση – project *After the Campsite: Από δω κι εμπρός*, σε σκηνοθεσία Μιχάλη Σιώνα.

Τα δύο πρώτα θεατρικά έργα είχαμε την ευκαιρία να τα απολαύσουμε μέσα στο πρώτο εικοσαήμερο του Ιουλίου. Το τρίτο, τη θεατρική παράσταση – project για το θέμα των προσφύγων, είχαμε προγραμματίσει να το δούμε την Πέμπτη 26 Ιουλίου. Επρόκειτο για μια παράσταση που αντλούσε την έμπνευσή της από υλικό που συγκεντρώθηκε στο ετήσιο καλλιτεχνικό εργαστήριο για νεαρούς πρόσφυγες του Κ.Θ.Β.Ε.. Δεν εστίαζε μελοδραματικά στο παρελθόν και σε όσα χάθηκαν, αλλά αναδείκνυε τους τρόπους με τους οποίους νέοι πρόσφυγες προσαρμόζονται στη νέα πραγματικότητα που αντιμετωπίζουν, τις ελπίδες και τα όνειρά τους για το μέλλον.

Όμως, τρεις μέρες νωρίτερα από την προγραμματισμένη μας θεατρική έξοδο για την εν λόγω παράσταση, και συγκεκριμένα τη Δευτέρα 23 Ιουλίου και ώρα 12:03 το μεσημέρι, ξέσπασε πυρκαγιά στη Δυτική Αττική, που έκαψε μεγάλες εκτάσεις με κατοικημένους οικισμούς. Στις 16:41 το απόγευμα της ίδιας μέρας, ξέσπασε δεύτερη πυρκαγιά στην Ανατολική Αττική, που έκαψε τους οικισμούς Νέος Βουτζάς, Μάτι και Κόκκινο Λιμανάκι και προκάλεσε τον τραγικό θάνατο σε δεκάδες ανθρώπους. Την ίδια μέρα, στην Ελλάδα κηρύχθηκε τριήμερο εθνικό πένθος.

Όπως σχεδόν όλα τα θέατρα της χώρας, έτσι και το Κ.Θ.Β.Ε. ανέβαλε τις παραστάσεις που είχε προγραμματίσει για την εβδομάδα εκείνη και εμείς τελικά χρειάστηκε να επιστρέψουμε τα εισιτήρια και δεν μπορέσαμε να δούμε την παράσταση για το θέμα των προσφύγων.

Ωστόσο, είχαμε την τύχη να υποδεχτούμε στην τάξη μας, στο Γ1, τον Τίμο Παπαδόπουλο, έναν από τους τρεις πρωταγωνιστές της παράστασης, κατόπιν της αποδοχής της πρόσκλησης που του κάναμε. Μίλησε μαζί μας τόσο για την ίδια την παράσταση όσο και για την εμπειρία του να δουλέψει με νεαρούς/ές πρόσφυγες στο καλλιτεχνικό εργαστήριο του Κ.Θ.Β.Ε.

Οι πρωταγωνιστές της θεατρικής παράστασης – project *After the Campsite*: Από δω κι εμπρός, Στεφανία Ζώρα, Τίμος Παπαδόπουλος και Γιάννης Τσεμπερλίδης

Η συνέντευξη

Ε(ρώτηση): Αρχικά θα ήθελα να ξέρω πώς πρώτα ήταν ένα πρότζεκτ και μετά το κάνατε θέατρο. Τι ήταν αυτό το πρότζεκτ;

Τ(ίμος) Π(απαδόπουλος): Αυτό ξεκίνησε... μας κάλεσαν από ένα φεστιβάλ από τη Στουτγκάρδη. Κάλεσαν επτά χώρες... επτά πόλεις από έξι διαφορετικές χώρες και το θέμα του φεστιβάλ ήταν *The future of Europe* και όλες οι χώρες τις οποίες κάλεσαν ήταν από Νότια Ευρώπη. Ήταν από Ιταλία, Γαλλία, Ισπανία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Τουρκία. Έγινε δηλαδή με αφορμή αυτό..., με αφορμή επειδή μας κάλεσαν στο φεστιβάλ τον Ιούνιο που μας πέρασε, ξεκινήσαμε να φτιάξουμε αυτή την παράσταση. Παράλληλα, όταν ξεκίνησαν οι πρόβες, ξεκίνησε κι ένα εργαστήριο θεατρικό με έφηβους από το κάμπ των Διαβατών για πρόσφυγες, που έρχονταν κάθε Σάββατο και κάναμε ένα θεατρικό εργαστήριο. Υπήρχαν τρεις εκπαιδευτικοί, οι οποίοι έκαναν το σεμινάριο, το εργαστήριο, κι εμείς συμμετείχαμε οι ηθοποιοί κι ο σκηνοθέτης σαν κομμάτι της ομάδας. Δηλαδή ό,τι έκαναν τα παιδιά, το κάναμε εμείς πρώτα, για να πάρουν λίγο πιο πολύ θάρρος, για να συμμετέχουν, αν χρειάζονταν να κάνουν κάτι σαν αναπαράσταση. Και αυτό είναι το πρότζεκτ που μάλλον εννοείς. Ξεκίνησε ταυτόχρονα μ' ένα εργαστήριο θεατρικό και συμμετείχαν παιδιά πρόσφυγες. Και μέσα από κει πήραμε κάποια πράγματα, κάποια στοιχεία για την παράσταση. Επειδή η παράσταση είναι φτιαγμένη αυτό που λέμε devised, «το θέατρο της επινόησης», δηλαδή προκύπτει μέσα από την εργασία των προβών. Ξεκινάμε πρόβες, έχουμε κάποια κείμενα τα οποία τα έγραφε ο σκηνοθέτης και μέσα από αυτοσχεδιασμούς... Δεν υπήρχε δηλαδή ένα έργο με αρχή, μέση, τέλος. Υπήρχαν κάποια κείμενα τα οποία εμείς κοιτάξαμε πώς θα τα συνδέσουμε και φτιάξαμε μια ιστορία δηλαδή μέσα από αυτόν τον τρόπο. Τους δύο μήνες που κάναμε πρόβες στήθηκε και το έργο και ουσιαστικά και η πλοκή και η σκηνοθεσία βοήθησε στο να υπάρξει μία ιστορία, η οποία δεν ήταν συγκεκριμένη αλλά ήταν πολλές μικρές στιγμές από τις ζωές των ανθρώπων που έχουν φτάσει κάπου... Δεν έχει συγκεκριμένο χρόνο ή τόπο, δεν λέγεται ότι είμαστε στην Ελλάδα ή αλλού. Οπότε ξεκινήσαμε το εργαστήριο αυτό, πηγαίναμε κάθε Σάββατο κι εκεί μιλήσαμε με τα παιδιά, πέρα από τις θεατρικές ασκήσεις που κάναμε για να μπουνε στο παιχνίδι...

Ε. Στο καμπ κάνατε τις συναντήσεις;

Τ.Μ. Όχι, ερχόντανε στο θέατρο. Οπότε ήταν κι αυτό από μόνο του έτσι κάτι πολύ ωραίο για τα παιδιά, γιατί το Σάββατο ξεκινούσαν από το καμπ, έτσι ήτανε λίγο ουάου με τις βόλτες και κάνανε διάφορα παιχνίδια. Κι ήταν πολύ ωραία, γιατί γρήγορα χαλάρωσαν και μπήκαν στη διαδικασία να συμμετέχουν και να είναι διαθέσιμα έτσι 100%. Και από κει είδαμε κατευθείαν ότι δεν θέλουμε να κάνουμε μία παράσταση που να είναι πιο πολύ ιστορίες που έχουμε ακούσει, αλλά πιο πολύ να έχει αυτή τη διάθεση των παιδιών που είναι για ζωή 100%, χωρίς να κρύβουνε κάτι από την ιστορία που έχουνε περάσει, αλλά με πολλή ενέργεια και διάθεση για το πάμε παρακάτω. Δηλαδή μιλούσανε για τα όνειρά τους, πολύ απλά πράγματα... Εννοώ ό,τι ονειρεύεται κι ένα παιδί

στην Ελλάδα, τα επαγγέλματα κι ό,τι έχει σκεφτεί ο καθένας να γίνει. Είναι αυτά που ξέρουμε, ποδοσφαιριστές, γιατροί... Πολλοί σαν πρώτη σκέψη έλεγαν «θέλω για το μέλλον μου να ζω σε μια χώρα που δεν έχει πόλεμο». Για μας ήταν πολύ σκληρό να τ' ακούς αυτό από παιδιά, χωρίς να μπορείς να το καταλάβεις τι μπορεί να σημαίνει αυτό... Και αυτά τα στοιχεία θέλαμε να τα βάλουμε κάπως στην παράσταση. Να 'ναι δηλαδή απλά λόγια αλλά δοσμένα μ' έναν τρόπο που να δείχνουν τον άνθρωπο σε μια κατάσταση και ακραία συναισθηματικά και σε σχέση με τα δεδομένα, το μέλλον και πώς αντιμετωπίζουν αυτή την κατάσταση. Δηλαδή αποχωρισμούς γονέα με το παιδί του, όταν πρέπει να πάνε σε διαφορετικούς προορισμούς, έρωτες, πράγματα που μπορούν να συμβούν σε όλους τους ανθρώπους. Απλά σε αυτή τη συνθήκη είναι πολύ πιο έντονα και πολύ πιο κοντά στο πρωτόγονο, γιατί είναι όλα για όλα. Είναι θέμα επιβίωσης. Είναι όλες οι καταστάσεις σε πολύ μεγάλη ένταση. Έτσι ξεκίνησε, με αυτή την αφορμή και με αυτόν τον τρόπο δουλέψαμε αυτά τα κείμενα του σκηνοθέτη. Δεν πήραμε τίποτα από κάποιον συγγραφέα. Υπήρχε μόνο για το φεστιβάλ της Γερμανίας ένας ξεχωριστός μονόλογος, που ήταν για άλλο θέμα και μόνο εκείνο το κομμάτι μ' έγραψε ένας συγγραφέας από την Αθήνα.

Ε. Τι ηλικία είχαν τα παιδιά που συμμετείχαν;

Τ.Π. Ήταν 12-16.

Ε. Και πόσα παιδιά ήταν που συμμετείχαν;

Τ.Π. Πέρασαν περίπου γύρω στα 20 παιδιά. Γιατί κάποιες φορές ήρθαν 5, κάποιες φορές ήρθαν 12. Κάποια παιδιά ήρθαν σ' όλες τις συναντήσεις, κάποια άλλα σε λιγότερες. Ένας ήρθε την πρώτη και την τελευταία μέρα, αλλά κατάφερε να τον θυμόμαστε, ήταν πολύ ωραίος τύπος... Ήταν τα παιδιά πολύ... Καταλάβαμε ότι μέσω της γλώσσας και μέσα από τα παιδιά είναι ο μόνος τρόπος να προχωρήσει η οικογένεια ως μικρή κοινότητα.

Ε. Αλήθεια, τι γλώσσα μιλούσατε;

Τ.Π. Μιλούσαμε όλες τις γλώσσες, αγγλικά, ελληνικά. Ήταν κάποια κορίτσια που είχανε αφομοιώσει την ελληνική πολύ γρήγορα και κάνανε διερμηνεία. Και άλλοι ξέρανε αγγλικά και μετά μετέφραζαν σε φαρσί ή αραβικά. Και βασιστήκαμε και σ' αυτό πολύ. Ήταν ένα πολύ μεγάλο κομμάτι, γιατί ξέρουμε ότι μέσω της γλώσσας τα παιδιά θα μάθουνε στους γονείς τη γλώσσα. Πρώτα τα παιδιά που είναι πιο εύκολο από το σχολείο, χωρίς ενδιασμούς να μιλήσουν τη γλώσσα, δεν ντρέπονται, έχουν την ανάγκη αυτή για επικοινωνία... Οπότε βασιστήκαμε στο ότι... επειδή κι η παράσταση είναι after the campsite, δηλαδή τι θα γίνει από τη στιγμή που οι άνθρωποι θα φύγουν από τα καμπ και θα εγκατασταθούν στην πόλη, σ' οποιαδήποτε χώρα, σ' οποιαδήποτε πόλη, με ποιον τρόπο μπορούν να ενταχθούν στην κοινωνία. Γιατί κοιτούσαμε τις περιπτώσεις που είναι άνθρωποι που δεν έχουν κάποια συγκεκριμένη εξειδίκευση, ούτε παίζουνε κάποιο συγκεκριμένο μουσικό όργανο, ούτε ξέρουν να μαγειρεύουν, ούτε ξέρουν να ράβουν, ούτε ξέρουν κάποια πράγματα απλά που θα μπορούσαν να τους δώσουν έναν δρόμο για να ενταχθούν ομαλά... και γυναίκες μεγάλες σε ηλικία που... σκέφτεσαι ότι μπορεί να βγει στον δρόμο και δεν θα ξέρει ούτε να μιλήσει αγγλικά, δεν ξέρει πώς να πάρει το λεωφορείο, πού ν' αγοράσει εισιτήριο... Είναι ένας άνθρωπος περιφερόμενος μέσα σε μια πόλη, που εκεί η γλώσσα είναι ένα πολύ βασικό πράγμα, για να σε κάνει να νιώσεις καλύτερα, έστω και λίγες λέξεις... Ναι, αυτό, δηλαδή μέσα από το εργαστήριο είδαμε πολλά τέτοια πράγματα.

Ε. Και από πού ήταν τα παιδιά;

Τ.Π. Από Αφγανιστάν, ήταν κάποιοι Κούρδοι, από το Ιράκ είχαμε παιδιά.

Ε. Και πού είναι τώρα τα παιδιά;

Τ.Π. Είχαμε το τελευταίο μάθημα πριν 1,5 μήνα και αποχαιρετιστήκαμε και δεν ξέρουμε πού βρίσκονται τώρα τα παιδιά. Γιατί εκείνη η περίοδος ήταν κρίση. Σε άλλους είχανε προχωρήσει οι αιτήσεις για το άσυλο, άλλοι περίμεναν να φύγουν για κάποια άλλη χώρα. Και βλέπαμε αυτό, ότι για παράδειγμα η προσδοκία να πάνε σε μια άλλη χώρα της Ευρώπης, ας πούμε στη Γερμανία που συζητιέται, είναι λόγω του ότι η κοινωνική ένταξη είναι πολύ πιο γρήγορη, τα επιδόματα είναι πολύ μεγαλύτερα, οι θέσεις εργασίας υπάρχουνε περισσότερες και ότι εκεί πάνε για να συναντήσουν κάτι, το οποίο είναι σαν να τους περιμένει, είτε είναι άνθρωποι, είτε είναι κάτι που έχουν ακούσει, γιατί είναι εκεί κάποιοι φίλοι, κάποια μέλη της οικογένειας. Οπότε η προοπτική είναι να πάνε εκεί, για να δημιουργηθεί μια οικεία, μια γνωστή κοινότητα, να είναι περισσότεροι άνθρωποι μαζί, για να ανταπεξέλθουν και να δούνε πώς θα συνεχίσουν.

Ε. Εγώ αυτό που θα ήθελα να ρωτήσω είναι αν για σας ήταν η πρώτη εμπειρία συνεργασίας με άτομα από την προσφυγική κοινότητα; Και αν ναι, τι εμπειρία ήταν αυτή;

Τ.Π. Ναι, ήταν η πρώτη τόσο άμεση εμπειρία. Πολλά από τα παιδιά ήταν πολύ... όλα τα παιδιά... ήταν πολύ οικεία η συναναστροφή. Βέβαια, βλέπαμε τις διαφορές που είχαμε... Για παράδειγμα, κάποια κορίτσια στην αρχή δεν μ' άφησαν να κάνω χειραψία, που δεν το ξέραμε... Και μου λέει, I'm sorry, δεν μπορώ να το κάνω, και μου λέει, μας συγχωρείς, αλλά δεν γίνεται.

E. Πώς βρέθηκες εσύ μέσα σ' αυτό το πρότζεκτ;

Τ.Π. Δώσανε να το σκηνοθετήσει ο Μιχάλης Σιώνας, ένας σκηνοθέτης νέος. Είχε κάνει μια ακόμη δουλειά στο Κρατικό Θέατρο και είχαμε συνεργαστεί σε μια προηγούμενη δουλειά του. Κι έτσι με διάλεξε. Και η δουλειά έγινε συνδημιουργικά, δηλαδή όλοι δουλέψαμε ως ομάδα, ήμασταν τρεις ηθοποιοί και ο σκηνοθέτης, ο βοηθός σκηνοθέτης, ο κινησιολόγος και κάπως φτιάχτηκε από όλους μαζί, δηλαδή δεν ήταν όπως συμβαίνει συνήθως, ο σκηνοθέτης δίνει οδηγίες και οι ηθοποιοί εκτελούν. Ήταν έτσι ένας ωραίος τρόπος προσέγγισης να φτιάξεις μια παράσταση. Ήταν όλοι ισότιμα μέλη της ομάδας, απλά τον τελευταίο λόγο είχε ο σκηνοθέτης. Κι αυτό ήταν πολύ ωραίο, γιατί μας ενέπλεξε όλους. Βάλαμε τους εαυτούς μας μέσα και ήταν αρκετά προσωπική δουλειά για τον καθένα ξεχωριστά και για το σύνολο. Η παράσταση είναι physical πολύ, γιατί θέλαμε να... έχει πολλή ένταση με το σώμα και επειδή σκεφτήκαμε να φτιάξουμε κάτι που δεν θα έχει κουλτούρα, με την έννοια ότι δεν θα καταλαβαίνεις από πού είναι αυτό που βλέπεις, αλλά είναι πιο κοντά στον άνθρωπο – αυτό που είπα πριν. Και με αυτόν τον τρόπο σκεφτήκαμε να κάνουμε μια παράσταση που δεν θα 'χει και τόσο πολύ λόγο, αλλά μέσα από τα σήματα που δίνουμε, δηλαδή αν σου κάνω έτσι, είναι ξεκάθαρο ότι ζητάω κάτι, να 'ναι πολύ φανερά όλα αυτά τα πράγματα, ούτως ώστε και στο φεστιβάλ να μπορεί ο κόσμος να το παρακολουθήσει, χωρίς να διαβάξει συνέχεια, αλλά να μπορεί να παρακολουθήσει τι γίνεται... Ήταν ωραίο έργο...

E. Και χωρίς συγκεκριμένο χρόνο, γιατί αυτό μπορεί να συμβεί πάντα;

Τ.Π. Ναι, ναι.

E. Πώς προέκυψε ο τίτλος της παράστασης;

Τ.Π. Το σκέφτηκε ο σκηνοθέτης, ο Γιάννης, γιατί θέλαμε να μιλήσουμε όχι για όλα αυτά, για τα οποία έχουν γραφτεί ιστορίες, δηλαδή μαρτυρίες για το πώς έφτασαν οι άνθρωποι σε κάθε χώρα, είτε στην πρώτη χώρα, είτε στην επόμενη. Αλλά θέλαμε να μιλήσουμε για το τι θα γίνει, αφού περάσει όλο αυτό το κύμα και κάποιοι άνθρωποι μείνουν σε κάποιες χώρες. Θέλαμε λοιπόν να μιλήσουμε για μια κατάσταση μετά από όλες αυτές τις ιστορίες που έχουν γραφτεί για το ταξίδι κάποιων ανθρώπων που φτάνουν σε κάποιους προορισμούς. Θέλαμε να μιλήσουμε για τους ανθρώπους που έχουν μείνει εδώ, έχουν εγκατασταθεί ως πούμε σε ιδανικές συνθήκες, τα παιδιά τους είναι στο σχολείο. Οπότε πώς ξεκινάνε να φτιάξουν μια καινούργια ζωή; Ή έχουν το μυαλό τους πίσω στη χώρα τους, ή σκέφτονται κάτι καλύτερο, ή με ποιον τρόπο μπορούν να ενταχθούν σ' οποιαδήποτε κοινωνία; Ε, και μας απασχόλησε αυτό. Δεν φαίνεται και πολύ στην παράσταση, βέβαια. Εννοώ δεν είναι το θέμα που βλέπεις στην παράσταση και το ξεχωρίζεις κατευθείαν ότι ξεκινάει και λέμε ότι τώρα θα μιλήσουμε γι' αυτό. Είναι κάπως πίσω από κάποιες σκηνές που υπάρχουν σκόρπιες σε διαφορετικές στιγμές, αλλά ήταν σαν θέμα, ως πούμε, σ' ένα φόντο όλης της παράστασης.

E. Θα ήθελα να ρωτήσω, οι γονείς των παιδιών αυτών πώς είδαν την όλη προσπάθεια... γιατί ξέρω ότι κάποιες φορές κάποιος πρόσφυγας που δεν θέλουν... που δεν έχουν σκοπό να μείνουν στην Ελλάδα, αλλά που έχουν στο μυαλό τους να πάνε στη Γερμανία και σε άλλες χώρες, είναι λίγο σκεπτικοί στο να μάθουν τα παιδιά τους ελληνικά, στο να τα στέλνουν σχολείο, γιατί βλέπουν το πέρασμά τους εδώ ως προσωρινό. Οπότε σε αυτή την περίπτωση πώς ήταν οι αντιδράσεις τους;

Τ.Π. Ναι, ναι... Με τους γονείς εμείς δεν ήρθαμε σε επαφή... Τα παιδιά ήταν πολύ χαρούμενα, σαν να μην υπάρχει κάποιο πρόβλημα σε σχέση με το ότι έρχονται στο θέατρο. Και άλλωστε δεν θα μπορούσαν να έρχονται, εάν δεν υπήρχε η άδεια. Ερχόντανε με δύο συνοδούς, οι οποίοι μας μετέφεραν ότι χαίρονται πάρα πολύ κι ότι κι οι γονείς είναι πάρα πολύ χαρούμενοι που τα παιδιά συμμετέχουν σ' αυτό το εργαστήριο. Το μόνο που καταλάβαμε ήταν ότι φοβήθηκαν να έρθουν να δουν την παράσταση, δυστυχώς, γιατί κάποιος τους είπαν ότι είναι σκληρή, ότι έχει κάποιες έντονες σκηνές. Κατά τη γνώμη μου, θα έπρεπε να επιτρέψουν στα παιδιά να κρίνουνε μόνα τους, δηλαδή αυτά που ξέρουν... Δηλαδή όταν έχεις ζήσει κάτι πολύ έντονο, μπορεί κάποιος άλλος να μην μπορεί να κρίνει για σένα, εάν είναι αυτό σκληρό ή όχι, εάν μπορείς να το δεις ή όχι... γιατί έχει πολύ χιούμορ η παράσταση. Δεν είναι ότι είναι ωμός ρεαλισμός και ότι είναι αναπαράσταση κάποιων σκληρών σκηνών, ως πούμε. Είναι όλα κάπως φιλτραρισμένα μέσα από κάποια ελαφρότητα, είναι θέατρο.

E. Δηλαδή τα παιδιά δεν έχουν δει καθόλου την παράσταση;

Τ.Π. Τα παιδιά είχαν δει στο εργαστήριο μόνο κάποια πράγματα που τους δείξαμε, που θέλαμε. Και ήταν έτσι ενθουσιασμένα, γελούσανε πολύ και ήτανε μάλιστα κι από κάποιες σκηνές που ήτανε –υποτίθεται– σκληρές. Ε, αυτό μας στεναχώρησε, βέβαια, που δεν ήρθαν να δουν την παράσταση, αλλά δεν μπορούσαμε να κάνουμε κάτι παραπάνω. Μας είπαν ότι οι γονείς δεν θέλουνε ή δεν είναι σίγουροι αν τα παιδιά πρέπει να δούνε την παράσταση, οπότε έμεινε εκεί. Αλλά ήδη είχε δημιουργηθεί πολύ έντονη σχέση με τα παιδιά. Είχαμε συζητήσει πολλά πράγματα, είχαμε κοινές εμπειρίες μέσα από ασκήσεις και αυτοσχεδιασμούς. Και είχε πολλή πλάκα, γιατί έβλεπες πως... για παράδειγμα λέγαμε να κάνουμε μια συνθήκη, που ένιωσες εμπιστοσύνη σε κάποια φάση στην ζωή σου, είτε ένα πραγματικό περιστατικό είτε κάτι που φαντάζεσαι. Ωραία, να κάνουμε ότι είμαστε σε μια βάρκα, ότι κάποιος έχουν πέσει στη θάλασσα και κάποιος θα πρέπει να τους βοηθήσει να τους τραβήξουμε πάνω. Εννοώ ότι ήτανε κάτι κατευθείαν μέσα στο θέμα που μόνοι τους, χωρίς να έχουν κάποιον ενδοιασμό, χωρίς να ντρέπονται για κάτι που έχουνε βιώσει, και μοιράζανε τους ρόλους... έτσι εσύ θα κάνεις τον smuggler, εγώ θα είμαι ο οδηγός της βάρκας, εσείς είστε οι πρόσφυγες, εσύ θα

είσαι ο αστυνόμος. Μπαίνανε δηλαδή κατευθείαν σε πράγματα, που εμείς που είμαστε απέξω μπορεί να είχαμε κάποια συστολή μπροστά στα παιδιά, αλλά από μόνα τους ήταν έτσι πολύ άνετα... Μας διευκόλυναν πολύ σε πολλά πράγματα. Χωρίς ν' ανοίξουμε εμείς με κάποιον τρόπο ένα θέμα για συζήτηση, ήτανε από μόνα τους πολύ γενναιόδωρα στο να μοιραστούνε αυτά που έχουνε περάσει.

Ε. Θα ήθελα να ρωτήσω, στην αρχή αναφέρατε ότι ήταν κάποιες κοπέλες που είχαν αυτή τη συστολή, που δεν έδιναν το χέρι, μετά είπατε ότι άλλαξαν τα πράγματα... Δηλαδή μέσω του θεάτρου κάποια πράγματα εξομαλύνθηκαν;

Τ.Π. Ναι, αυτό. Ήταν θέμα εμπιστοσύνης. Κατάλαβαν ότι... δεν ξέρω πώς λειτουργεί, πόσο γρήγορα τρέχει κάτι που είναι στην κουλτούρα του καθενός, μέσα σ' ένα περιθώριο χρονικό, όταν ζει σε μια χώρα και βλέπει ότι οι άντρες και οι γυναίκες πιάνονται, κάνουν χειραψία, δεν υπάρχει πρόβλημα... Δεν ξέρω, είναι θέμα και των γονιών και των παιδιών και το πόσο γρήγορα μπορεί να εξελιχθεί σε αυτόν τον τομέα κάποιος και να νιώσει άνετα και να λειτουργήσει, όπως λειτουργούνε στον τόπο όπου βρίσκεται εκείνη τη στιγμή. Εγώ εξεπλάγη, γιατί την τελευταία μέρα χαιρέτησα τα παιδιά έτσι, αλλά αυτά μ' αγκάλιασαν, οπότε λέω, όπα τι έγινε, την πρώτη μέρα είπαμε ότι δεν κάνουμε χειραψία... Κι αυτό ήταν πολύ ωραίο...

Ε. Πριν πήγατε στη Γερμανία... και τώρα στη Θεσσαλονίκη;

Τ.Π. Στη Γερμανία πήγαμε τον Ιούνιο στο φεστιβάλ. Η παράσταση είχε μεγάλη επιτυχία, είχε πολύ κόσμο. Ήταν πολύ ωραία, γιατί είχε παραστάσεις από διαφορετικές χώρες και η κάθε χώρα προσέγγισε το θέμα πολύ διαφορετικά και από αισθητική άποψη και από στόχευση στο τι ήθελε να πει... Οπότε ήτανε μια παράσταση που είχε έξι εικοσάλεπτα από διαφορετικές πόλεις, με πολύ πολύ μικρό κενό ανάμεσα στην κάθε παράσταση, οι οποίες αποτελούσαν μία ενιαία παράσταση στο τέλος. Ήταν δηλαδή έτσι ένα σπονδυλωτό έργο, το οποίο είχε ενδιαφέρον, επειδή ήταν τόσο διαφορετική η μία παράσταση από την άλλη, χωρίς να χρειάζεται κάποια σύνδεση. Η μόνη τους σύνδεση ήτανε το φεστιβάλ. Δεν ήτανε ξεχωριστές παραστάσεις, ήτανε όλες με το ίδιο θέμα, ήταν να έβλεπες μία ενιαία παράσταση εξ ολοκλήρου στο τέλος.

Ε. Εδώ στη Θεσσαλονίκη πώς είναι η ανταπόκριση του κόσμου στην παράσταση και στο θέμα και έτσι όπως παρουσιάζεται πάνω στη σκηνή;

Τ.Π. Μετά την παράσταση πολλοί άνθρωποι μας είπαν ότι μας άρεσε πολύ κι ο τρόπος που το προσεγγίσατε και επειδή είναι όλοι αρνητικά προκατειλημμένοι απέναντι στο θέμα, φοβούνται ότι θα είναι μια ιστορία που θα προσπαθήσεις να δείξεις περισσότερο σοβαρός απ' ό,τι... Δηλαδή συνήθως γίνεται δράμα... Κι επειδή αποφύγαμε αυτό, μιλήσαμε για κλισέ, αλλά δεν ήτανε τόσο, ας πούμε, μελοδραματική προσέγγιση, αυτό άρεσε στον κόσμο. Έχει και χιούμορ, οπότε και άνθρωποι που δουλεύουν με πρόσφυγες, δικηγόροι, λειτουργοί και από εξωτερικό που ήρθαν κάποιοι κι είδανε την παράσταση, μας είπαν ότι είναι πολύ μέσα στο θέμα. Όσοι δουλεύουνε κάθε μέρα με πρόσφυγες μας είπαν ότι είναι ένα άλλο level, που δεν έχει να κάνει να συγκινηθούνε μόνο μ' αυτό που βλέπουν, αλλά όντως έχει να πει κάτι για το θέμα.

Ε. Και στις σκηνές που τα παιδιά έχουν κάνει, αναγνωρίστηκαν; Δηλαδή μπόρεσαν ν' αναγνωρίσουν τον εαυτό τους;

Τ.Π. Τους δείξαμε μία σκηνή που κάνουμε τους γορίλλες, που είναι στην παράσταση ένα στιγμιότυπο που, αν προσπαθήσεις να βρεις τη σύνδεση εκείνη την ώρα, δεν μπορείς να το πιάσεις λογικά. Αλλά είναι μέσα από τον αποχωρισμό ενός πατέρα και μιας κόρης, η ένταση του πατέρα καταλήγει σ' ένα κλάμα γορίλα. Και μετά είναι μια επιστροφή στο πρωτόγονο, ας πούμε, του ανθρώπου, σε αυτό που έχει μόνο του, στην ένταση και στον θυμό και στη λύπη που μπορεί να έχει, ας πούμε, ακόμη κι ένα ζώο συναισθηματικά... Οπότε τους δείξαμε αυτό και ένα σημείο που έχουμε στην παράσταση, χορεύουμε χάκα, αυτός ο χορός των Μαορί, που είναι πολεμικός χορός, και έχουμε βάλει στην παράσταση ένα τέτοιο σημείο, εμπνευσμένο από χάκα, γιατί αυτό είναι μια θρησκευτική τελετή. Και τους άρεσε, επειδή είχε ένταση. Δεν μπόρεσαν να καταλάβουν ότι κάτι έχει σχέση με τους ίδιους για να αναγνωριστούν σε αυτό, γιατί δεν υπήρχε σενάριο συγκεκριμένο και λόγος, αλλά τους άρεσε η ένταση που εμπειρείχε το σημείο αυτό.

Ε. Πόσον καιρό χρειαστήκατε, για να φτιάξετε την παράσταση;

Τ.Π. Συνήθως στο Κρατικό Θέατρο η διάρκεια για τις πρόβες είναι δύο μήνες...

Ε. Μόνο δυο μήνες;

Τ.Π. Είναι δύο μήνες συγκεκριμένα. Είναι συγκεκριμένο, γιατί οποιοδήποτε έργο, είτε είναι διακόσιες σελίδες έργο, είτε είναι πιο λίγο, πρέπει να γίνει όλη η δουλειά μέσα σ' αυτό το χρονικό διάστημα. Έλεγα στην αρχή ότι εμείς δεν είχαμε έργο, δεν είχαμε μια ιστορία συγκεκριμένη, κάποιο έργο θεατρικό, αλλά βασίστηκε σε κείμενα του σκηνοθέτη, τα οποία έφερνε σιγά σιγά κατά την περίοδο των προβών και ξεκινήσαμε. Μας είχε φέρει δύο αποσπάσματα, μπορεί να ήταν ένα ποίημα, ένα κομμάτι το οποίο εμείς δραματοποιούσαμε και μέσα από αυτή τη διαδικασία φτιάξαμε την παράσταση, που σημαίνει ότι εξαντλήσαμε τους δύο μήνες στο έπακρο, γιατί χρειαζόμασταν και χρόνο και επανάληψη, επειδή δεν είχαμε κάτι συγκεκριμένο εξ αρχής, το οποίο διαβάσεις,

μαθαίνεις, δουλεύεις και το προβάρεις το υπόλοιπο χρονικό διάστημα, αλλά έχει μια εξέλιξη ακόμα και τώρα σε κάθε παράσταση αλλάζουμε κάποια πράγματα. Κι αυτό το κάνει πολύ ζωντανό, είναι πολύ ωραίο. Γιατί πολύ συχνά κάνουμε κάτι, το παρουσιάζουμε 100% αλλά μετά δεν λειτουργεί αυτό... καλύτερα να δούμε αυτή την εκδοχή. Οπότε έτσι παραμένει πάντα ζωντανό και σε μας τους ηθοποιούς και στον σκηνοθέτη.

Ε. Τα περισσότερα παιδιά είχαν κάποια εμπειρία από το θέατρο από τις χώρες καταγωγής τους ή για κάποιους ήταν η πρώτη φορά που δούλευαν με το θέατρο ως εργαλείο;

Τ.Π. Για τους περισσότερους ήταν η πρώτη φορά. Είχε πολύ ωραίες στιγμές, γιατί κάποια παιδιά ενθουσιάστηκαν με τα ρούχα και κάποια καπέλα και μουστάκια, όπλα, ομπρέλες, εννών σκηνικά αντικείμενα και ρούχα τα οποία χρησιμοποιούσαν. Και εκεί έβλεπες τη διάθεση για παιχνίδι. Δύο παιδιά είχαν συμμετάσχει σε μια ομάδα θεατρικής... σ' ένα εργαστήριο που κάνανε στο καμπ μέσα, οπότε είχαν μια πρώτη επαφή εκεί. Είχαν κάνει κάποια παιχνίδια και ξέρανε κι ήτανε λίγο πιο άνετα. Αλλά οι περισσότεροι δεν είχαν συμμετάσχει πιο πριν σε κάτι θεατρικό.

Ε. Οπότε είναι εξαιρετική όλη αυτή η πορεία από το να μην έχεις εσύ επαφή με το θέατρο, τη Θεατρική Αγωγή, από μια κουλτούρα όπου αποφεύγεις να αγγίζεις τον άλλο, και όλη αυτή η εξέλιξη γενικά...

Τ.Π. Ναι, και μεταξύ τους τα παιδιά ήτανε στην αρχή πιο μαγκωμένα, αλλά μέσω του παιχνιδιού και των ιστοριών που δημιουργήθηκαν, έβλεπες και σε πραγματικό επίπεδο ότι ήτανε πιο άνετα μεταξύ τους, είτε τα αγόρια, είτε τα αγόρια με κορίτσια, είτε τα κορίτσια μεταξύ τους. Είχανε έναν συγκεκριμένο στόχο όλοι, οπότε αυτό τους έκανε ομάδα εξ ολοκλήρου, δεν υπήρχε δυσκολία του ότι αυτοί οι δύο δεν ταιριάζουν μεταξύ τους, αλλά επειδή είχανε κοινό στόχο, ήτανε εκεί προσηλωμένοι γι' αυτό. Και αυτό λειτουργήσε πολύ ενωτικά.

Ε. Πώς τα διάλεξαν τα παιδιά;

Τ.Π. Όποια ήθελαν να παρακολουθήσουν το εργαστήριο μπορούσαν. Ήταν πολύ ιδιαίτερη η ηλικία, γιατί αρχίζουν τα παιδιά και δεν είναι πια τόσο παιδιά. Τα παιχνίδια δεν ξέραμε τι μπορεί να είναι ενδιαφέρον για ένα παιδί που είναι... άλλο 12 και άλλο 16 χρονών. Έπρεπε δηλαδή να έχουν τα παιδιά πραγματική συμμετοχή. Καταλαβαίναμε, δηλαδή, ότι αν αρέσει σε μας, που συμμετείχαμε πρώτοι, για να δείξουμε τι θα γίνει, δεν είχαν πρόβλημα εν τέλει. Δηλαδή έπρεπε να κάνουμε πρώτα εμείς μία άσκηση, που ήμασταν ηθοποιοί, για να πούνε, α, ωραίο είναι, ας το κάνουμε κι εμείς. Δεν είχαν τέτοιο θέμα. Ήταν δύσκολο όλο αυτό, γιατί είναι περίεργη ηλικία αυτή κι εμείς δεν ήμασταν εκπαιδευτικοί έμπειροι να ξέρουμε για παιδιά και λειτουργήσαμε ενστικτωδώς. Και λέγαμε τι θα θέλαμε να γίνεται και σε μας, αν πηγαίναμε σε μια άλλη χώρα και βρεθούμε σε αυτή την ηλικία. Φαντάζεσαι πώς θα ήθελες να λειτουργήσεις μέσα σε μια ομάδα με ανθρώπους που δεν γνωρίζεις. Να υπάρχει μια καλή προαίρεση, να υπάρχει θετικό κλίμα, μια ανοιχτότητα με το ότι γίνεται εδώ πέρα. Δεν θα κρίνεται κανείς για το τι κάνει, αν είναι ωραίο, αν είναι καλό, αν είναι κακό... Ο καθένας μπορούσε να κάνει ό,τι θέλει και να είναι αυτό, χωρίς να κρίνεται. Και το εργαστήριο ήταν ένας χώρος, που, τουλάχιστον όταν έφυγαν τα παιδιά, ήταν πολύ συγκινητικά. Μας είπαν ότι θα τους λείψει αυτό και ότι ίσως κάποια άλλη στιγμή, αν δουν ένα θεατρικό εργαστήριο στο μέλλον, θα μπορούν και να πουν ότι «α, είχα περάσει καλά εκεί, ας πάω να το ξαναδοκιμάσω».

Ε. Ευχαριστούμε πάρα πολύ!

Αφιέρωμα στην αντιπολεμική εικαστική τέχνη

Άρθρα των σπουδαστών/τριών του Γ1 τμήματος για ζωγράφους από διάφορες χώρες, οι οποίοι με το εικαστικό τους έργο υπηρέτησαν την αντιπολεμική ιδεολογία. Τα άρθρα είναι εμπνευσμένα από την ενότητα για την εικαστική τέχνη από το βιβλίο *Ταξίδι στην Ελλάδα, 3* (συγγραφείς: Έ. Γκαρέλη, Έ. Καπούλα, Μ. Μοντζόλη, Σ. Νεστοράτου, Ευ. Πρίτση, Ν. Ρουμπής, Γ. Συκαρά, εκδόσεις Γρηγόρης, 2015)

Aligi Sassu, Αγώνας εναντίον του φασιστικού καθεστώτος στην Ιταλία (1^ο μισό 20ού αιώνα)

Claudia Desalvo, Ιταλία (επίπεδο Γ1)

Ο Aligi Sassu γεννήθηκε στο Μιλάνο το 1912 και πέθανε στην Πολένσα (Pollensa) της Ισπανίας το 2000. Ο πατέρας του ήταν από τη Σαρδηνία και συμμετείχε στην ίδρυση του ιταλικού σοσιαλιστικού κόμματος το 1892.

Στο Μιλάνο ο νεαρός Aligi ήρθε σε επαφή με τους Φουτουριστές και εμπνεύστηκε από εκείνους. Του άρεσε η φουτουριστική ιδέα της κίνησης, της μηχανής και του μοντέρνου χρόνου. Ένας δεύτερος λόγος για το ενδιαφέρον του για τους Φουτουριστές ήταν η φυσική τάση προς το καινούργιο και την επανάσταση, που συχνά έχουν νέοι άνθρωποι. Σε αντίθεση, όμως, με τους Φουτουριστές, ο Aligi Sassu δεν ήθελε να παρουσιάσει την ουσία της κίνησης, αλλά ενδιαφέρθηκε περισσότερο για το ανθρώπινο σώμα και για τον κόπο που αυτό βιώνει. Επιπλέον, επηρεάστηκε από τον Εξπρεσιονισμό ως προς τη χρήση των χρωμάτων.

Αποτέλεσμα αυτών των επιδράσεων που δέχτηκε ο ζωγράφος ήταν η δημιουργία ενός συνόλου εικαστικών

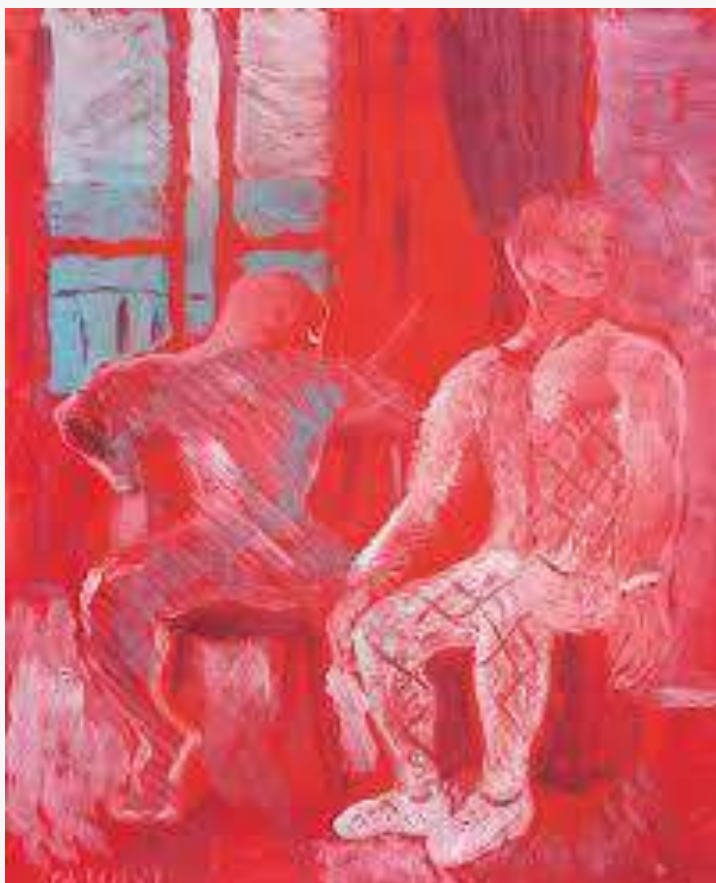
έργων γνωστών ως «Κόκκινων ανθρώπων» (τέλη 1920 – αρχές 1930), όπως φαίνεται στις εικόνες 1, 2 και 3.

Εικόνα 1: *Uomini rossi* = Κόκκινοι άντρες

Οι απεικονισμένοι άντρες είναι «μόνο» σώματα. Τα μάτια τους δεν κοιτάζουν τίποτα το συγκεκριμένο, ούτε καν το πρόσωπο του διπλανού τους. Είναι ατομικές, μοναχικές φιγούρες, κλεισμένες σε μία εντυπωσιακή μοναξιά.

Εικόνα 2: *Uomini rossi seduti* = Κόκκινοι άντρες που κάθονται

Εικόνα 3: *Uomo rosso* = Κόκκινος άντρας

Τα χρόνια που δημιουργήθηκαν αυτοί οι πίνακες ήταν η «χρυσή περίοδος» του Φασισμού στην Ιταλία. Τα εικαστικά έργα του Sassu είχαν πολιτικό χαρακτήρα, εκφράζοντας μία σοσιαλιστική νοοτροπία. Μετά μία περίοδο που ο Sassu έζησε στη Γαλλία, επέστρεψε στην Ιταλία και συμμετείχε προσωπικά στο Σοσιαλιστικό Κόμμα, που τότε ήταν παράνομο, όπως ήταν όλα τα δημοκρατικά κόμματα.

Το 1935 ζωγράφισε τον πίνακα «Πυροβολισμός στις Αστουρίες» (εικόνα 4), μία από τις πρώτες εικόνες της Ευρωπαϊκής αντίστασης, για να καταγγείλει τη φασιστική επιβολή των Ισπανών Εθνικιστών υπό την καθοδήγηση του στρατηγού Φρανθίσκο Φράνκο εναντίον των Δημοκρατικών κομμουνιστικών Δυνάμεων στον ισπανικό εμφύλιο πόλεμο (1936-1939). Ιταλοί στρατιώτες εκστράτευσαν στην Ισπανία, για να πολεμήσουν στο πλευρό του Φράνκο, οπότε ο πίνακας αποτελεί κριτική του Sassu εναντίον της ιταλικής κυβέρνησης. Για τη φασιστική κυβέρνηση αυτό ήταν μία μεγάλη προσβολή που έπρεπε να τιμωρηθεί. Ο Sassu παραπέμφθηκε σε δίκη και φυλακίστηκε 18 μήνες. Στη φυλακή τού απαγορεύτηκε να ζωγραφίζει.

Εικόνα 4: *Fucilazione nelle Asturie* = Οι πυροβολισμοί στην Αστουρία

Μετά την αποφυλάκισή του συνέχισε την καλλιτεχνική του δραστηριότητα, δίνοντας μερικές φορές μία θρησκευτική αύρα στην αντιδραστική ζωγραφική του.

Απεικόνισε πάρα πολλές φορές τη Σταύρωση και μία περίφημη Απόθεση του σώματος του Χριστού. Σε αυτά τα έργα παρουσιάζεται ο πόνος των ανθρώπων από τους βασανισμούς των δυνατών, ενώ η αναφορά στη θρησκεία εστιάζει στον θείο χαρακτήρα της συμπόνιας και της ενσυναίσθησης.

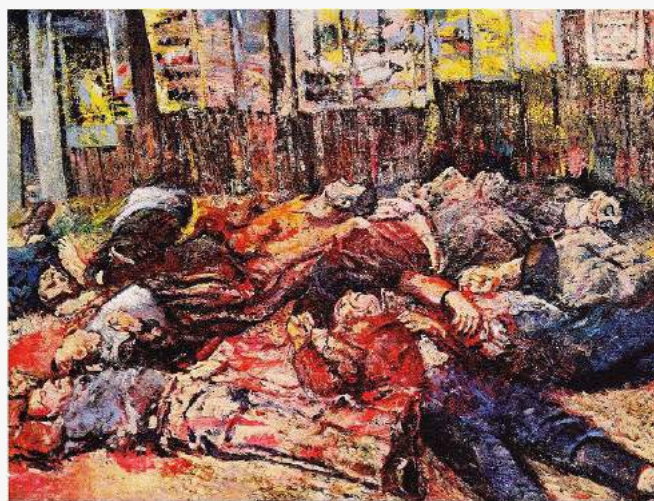
Στον πανέμορφο πίνακα της εικόνας 5, που δημιουργήθηκε το 1943, βλέπουμε τη συμπόνια, την αγανάκτηση και το πένθος.

Εικόνα 5: *Deposizione = Απόθεση*

Ο επόμενος πίνακας της εικόνας 6, που δημιουργήθηκε το 1945, είναι αφιερωμένος στους «Μάρτυρες της πλατείας Λορέτο». Αναπαριστά 15 αντάρτες, τους οποίους οι ναζιστές εκτέλεσαν το καλοκαίρι του 1944 στο Μιλάνο, για να τρομοκρατήσουν την πόλη. Εκείνο το γεγονός ήταν πραγματικά η αρχή της κοινωνικής αντίδρασης όλης της πόλης και η αρχή του τέλους για τους ναζι-φασίστες. Ο Sassu –μέσω της ζωγραφικής του– ήθελε να συμβάλει στη διατήρηση της μνήμης του τραγικού αυτού περιστατικού και να τονώσει το πνεύμα αντίστασης απέναντι σε κάθε μορφή φασιστικής εξουσίας.

Εικόνα 6: *Martiri Piazzale Loreto = Μάρτυρες της πλατείας Λορέτο*

Banksy: αντιπολεμική street art με αφόρμηση σύγχρονους πολέμους και κοινωνικά προβλήματα

Luis Tovar, Βενεζουέλα (επίπεδο Γ1)

BANKSY – street art

Ο Banksy είναι ένας καλλιτέχνης γνωστός σε όλον τον κόσμο. Τα έργα του πωλούνται για χιλιάδες δολάρια. Έχει ψηφιστεί ως ο πιο αγαπημένος καλλιτέχνης στην Αγγλία. Κάθε φορά που δημιουργεί κάτι καινούριο, όλοι συζητούν για αυτό και για την ταυτότητά του. Γιατί, αν και φαίνεται αδύνατον, κανένας δεν τον έχει δει, τουλάχιστον κανένας δεν έχει δει το πρόσωπό του. Κανένας δεν ξέρει ποιος είναι. Ποιος, λοιπόν, είναι ο παγκοσμίως γνωστός καλλιτέχνης χωρίς πρόσωπο; Ποιος είναι ο Banksy;

Κρυμμένη ταυτότητα

Πιστεύεται ότι ο Banksy γεννήθηκε στο Yate, μια πόλη κοντά στο Bristol, το 1974, αλλά οι πληροφορίες για την ταυτότητά του είναι αβέβαιες και οι λεπτομέρειες της βιογραφίας του είναι άγνωστες. Σύμφωνα με κάποιες θεωρίες, πιστεύεται ότι είναι γιος ενός τεχνικού φωτοτυπικών μηχανημάτων, ο οποίος εκπαιδεύτηκε ως χασάπης, αλλά ασχολήθηκε με την τέχνη του γκράφιτι κατά τη διάρκεια της έκρηξης της χρήσης του αεροζόλ (aerosol) στο Bristol τα τελευταία χρόνια της δεκαετίας του 1980.

Το έργο του είναι κυρίως σατιρικό για την πολιτική, την ποπ κουλτούρα, την ηθική και την εθνικότητα.

Napalm Girl, 2004

The Son of a Migrant from Syria, Καλαί, 2015

Συνδυάζει γραφή και γκράφιτι, κάνοντας χρήση προτύπων, δηλαδή για την τεχνική που είναι γνωστή ως στένσιλ/stencil.

Γράμματα με την τεχνική stencil. Τοποθετώντας τα γράμματα μιας λέξης στη σειρά σε μια επιφάνεια και χρησιμοποιώντας αεροζόλ / σπρέι βαφής μέσα στο κενό κάθε γράμματος, σχηματίζεται με γρήγορο και εύκολο τρόπο η λέξη που θέλουμε.

Η εικαστική τέχνη του Banksy συνδυάζει τη γραφή με μια πολύ διακεκριμένη τεχνική μεμβρανών. Τα έργα του έχουν γίνει δημοφιλή και μπορεί να τα δει κάποιος σε αρκετές πόλεις σε όλο τον κόσμο, ειδικά στο Λονδίνο.

Ο Banksy κρύβει την πραγματική του ταυτότητα από τον Τύπο. Πιστεύεται γενικά ότι είναι ένας λευκός άντρας, με ξανθά μαλλιά, ψηλός, που φοράει ρούχα που είναι κάπως χαρακτηριστικά για καλλιτέχνες γκράφιτι, και είναι μεταξύ 28 και 35 ετών. Πολλές φορές, στην τέχνη του παρουσιάζει τη συχνά θλιβερή πραγματικότητα αντεστραμμένη, για να εστιάσει στις πολιτικές και κοινωνικές αδικίες, όπως βλέπουμε στα δύο επόμενα έργα του.

Stop and Search ή Girl and a Soldier, Βηθελέμ, 2005

The Flower Thrower, Ιερουσαλήμ, 2003

Καριέρα

Ο Banksy ξεκίνησε το έργο του στους δρόμους του Bristol, της πατρίδας του, μεταξύ 1992 και 1994. Το 2000 διοργάνωσε μία έκθεση στο Λονδίνο και μετά ζωγράφισε τους πίνακές του σε πόλεις σε όλο τον κόσμο.

There is Always Hope, Λονδίνο, 2002

Το παραπάνω έργο του είναι γνωστό και ως *Το κορίτσι με το μπαλόνι*. Τον Μάρτιο του 2012, ο καλλιτέχνης δημοσίευσε στον ιστότοπό του μια επεξεργασμένη εικόνα του διάσημου αυτού έργου του, με την ευκαιρία της τρίτης επετείου του Εμφυλίου Πολέμου στη Συρία και του κύματος εκστρατείας #WithSyria για την υποστήριξη των θυμάτων του πολέμου.

Ο Banksy χρησιμοποιεί την αστική τέχνη του δρόμου για να προάγει οράματα διαφορετικά από αυτά των mainstream media.

Follow Your Dreams – Cancelled, Βοστώνη, 2010

Εργάζεται επίσης για φιλανθρωπικά ιδρύματα, όπως την Greenpeace, και για εταιρείες, όπως την Puma και τη MTV, ενώ πουλάει πίνακές του μέχρι και 25.000 λίρες στερλίνες σε εμπορικούς κύκλους ή σε γκαλερί του πράκτορά του.

Υπάρχουν διάφορα θέματα που επαναλαμβάνονται στο έργο του Banksy, όπως αρουραίοι, στρατιώτες, αστυνομικοί, ο πόλεμος, η Παλαιστίνη, κ.ά. Η ποικιλία των θεμάτων του είναι αρκετά ευρεία.

Kissing Coppers ή The Kiss of the cops, Brighton, 2004

Τον Αύγουστο του 2005, ο Banksy ζωγράφισε τοιχογραφίες στη δυτική όχθη του τείχους που είχε χτιστεί από το Ισραήλ

στα κατεχόμενα εδάφη της Παλαιστίνης (ιδιαίτερα στη Βηθλεέμ, τη Ραμάλα και την Abu Dis), συνδυάζοντας διάφορες τεχνικές.

Armored Dove ή Dove Battleship, Βηθλεέμ, 2005

Beach Boys, Κοντά στη Βηθλεέμ, 2005

Cut It Out, Παλαιστίνη, 2005

Ο Banksy δεν θέλει τα έργα του να φτάνουν στις δημοπρασίες

Ο Banksy αρνήθηκε να δώσει πιστοποίηση σε μια σειρά από έργα του, που θα δημοπρατηθούν στο Λονδίνο. Η ομάδα Pest Control έχει την υποστήριξη του καλλιτέχνη, για να επιβεβαιώνει την αυθεντικότητα των έργων του, δεδομένων των πολλών παραχαράξεων που έχουν γίνει. Ο Banksy δήλωσε ότι δεν συμφωνεί η τέχνη του να βγαίνει από τους δρόμους, τους οποίους θεωρεί το φυσικό περιβάλλον των έργων του. Για τον λόγο αυτό απέρριψε την ιδέα της επικύρωσης των έργων που θα δημοπρατηθούν.

Η Dismaland ή η anti-Disneyland του Banksy

Ο Banksy, σε συνεργασία με 58 καλλιτέχνες, δημιούργησε τον Αύγουστο 2015 και για πέντε βδομάδες στο Bristol μία έκθεση με τη μορφή ενός πάρκου αναψυχής με το όνομα *Dismaland*. Σύμφωνα με δημοσιεύματα εφημερίδων, ήταν «το πιο απογοητευτικό νέο τουριστικό αξιοθέατο στη Βρετανία».

Προηγουμένως ο χώρος ήταν εγκαταλειμμένος για αρκετά χρόνια. Ο Banksy και οι άλλοι καλλιτέχνες γέμισαν τον χώρο αυτό με μάλλον απειλητικά έργα, προκειμένου να σατιρίσουν την Disneyland ως μια ψεύτικη νοητική κατασκευή και να εστιάσουν το ενδιαφέρον των επισκεπτών σε σημαντικά προβλήματα της σύγχρονης δυτικής κοινωνίας.

Η μικρή γοργόνα Άριελ πόνταρε μπροστά σε ένα εγκαταλελειμμένο, βρώμικο παλάτι, ενώ ένα δελφίνι ξεπηδούσε μέσα από μια λεκάνη τουαλέτας, για να περάσει με το παχουλό σώμα του μέσα από μια μικροσκοπική στεφάνη τσίρκου.

Η Ωραία Κοιμωμένη βρισκόταν πάνω σε ερείπια, που μάλλον θύμιζαν ερείπια πολέμου, ενώ η άμαξα-κολοκύθα της Σταχτοπούτας είχε ένα θανατηφόρο ατύχημα.

Η διαδρομή με το τρένο της χαράς κατέληγε επίσης σε τραγωδία.

Παιδιά έκαναν κούνια γύρω από ένα φυλάκιο.

Αιτούντες άσυλο ήταν στιβαγμένοι σε μια βάρκα μέσα σε μια λιμνούλα.

Μια τσουλήθρα ξεπηδούσε μέσα από ένα φορτηγό-τανκς της αστυνομίας. Τα μεγάλα όπλα των αστυνομικών φαίνονταν ξεκάθαρα.

Ο Banksy και οι άλλοι καλλιτέχνες μέσα από αυτή την πολύ πρωτότυπη έκθεση είναι φανερό ότι έκαναν κριτική στο γεγονός ότι η πολιτική και ένα μεγάλο μέρος της κοινωνίας κλείνει τα μάτια μπροστά στα σημαντικά κοινωνικά προβλήματα της εποχής μας και συχνά κλείνεται σε έναν φανταστικό κόσμο προσωπικής ευτυχίας, ξεχνώντας ωστόσο ότι η ζωή δεν είναι πάντα, παντού και για όλους παραμύθι.

Ρωσική αντιπολεμική ζωγραφική με αφόρμηση τον Μεγάλο Πατριωτικό Πόλεμο (1941-1945)

Maryna Lokaichuk, Ουκρανία (επίπεδο Γ1)

Για την αναπαράσταση του θέματος για τους αντιπολεμικούς ζωγράφους επέλεξα μερικούς πίνακες Ρώσων ζωγράφων για τον Μεγάλο Πατριωτικό Πόλεμο (22 Ιουνίου 1941-5 Μαΐου 1945).

Ο Μεγάλος Εμφύλιος Πόλεμος είναι η συνέχιση του Β' Παγκόσμιου Πολέμου, που έλαβε χώρα στα εδάφη των χωρών της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Ο πόλεμος αυτός ξεκίνησε στην Ουκρανία, δηλαδή στη χώρα μου, και συγκεκριμένα στην πρωτεύουσα, το Κιέβο. Έχουμε ένα γνωστό τραγούδι, που μας τραγουδούσαν οι μητέρες και οι γιαγιάδες μας στα παιδικά μας χρόνια. Ας δούμε ένα κομμάτι:

*Στις 22 του Ιούνη,
στις τέσσερις το πρωί ακριβώς,
το Κιέβο εξοντώνεται με θόμβες...
Μας προειδοποίησαν
πως άρχισε ο πόλεμος!...*

Όταν ακούω τη γιαγιά μου να τραγουδάει αυτό το τραγούδι, η καρδιά μου σφίγγεται, αφού αυτή είναι παιδί του πολέμου και τα θυμάται όλα... Συχνά μας λέει ιστορίες για ναζί Γερμανούς στρατιώτες, οι οποίοι κατέκτησαν το δικό της χωριό, για το πώς αυτοί συμπεριφέρθηκαν στους ντόπιους, για τη μεγάλη πείνα που είχαν τότε, για το πώς έτρωγαν απλώς σπόρους και για το πόσα κλάματα άκουγε από τη δική της μητέρα και τη δική της γιαγιά.

Ο Χίτλερ σχεδίαζε για πολλά χρόνια την κατάκτηση της Ρωσίας (το σχέδιο αυτό ονομάζεται Σχέδιο Μπαρμπαρόσα), αφού ήξερε ότι η Αγγλία, που τότε ήταν ο βασικός εχθρός της Γερμανίας, θα ζητούσε τη βοήθεια της Ρωσίας και της Αμερικής. Αυτός ήξερε πόσο δυνατό στρατό είχε η Σοβιετική Ένωση, ο οποίος ονομαζόταν «Κόκκινος Στρατός» – το κόκκινο χρώμα σχετίζεται με την επανάσταση. Ο Χίτλερ ήθελε να καταστρέψει τον ρωσικό στρατό, για να κυριαρχήσει στο Ανατολικό Μέτωπο.

Ξέρουμε όμως ότι η Σοβιετική Ένωση νίκησε περισσότερο χάρη στο θάρρος των στρατιωτών της. Θα ήθελα λοιπόν να ξεκινήσω την παρουσίασή μου με ένα απόσπασμα από το ποίημα του παρά πολύ γνωστού

συγγραφέα Ρόμπερτ Ιβάνοβιτς Ροζντέστβενσκι (Роберт Иванович Розенвестский), που βραβεύθηκε από το κράτος της πρώην Σοβιετικής Ένωσης με ανώτερο έπαθλο, στο οποίο λέει:

Ρόμπερτ Ιβάνοβιτς Ροζντέστβενσκι (1932-1994)

*«Πόσο αγαπήσαμε την ζωή.
Με τα χέρια να αγγίζουμε το έδαφος,
Την ζωή!
Κουνίσαμε στα χέρια τα παιδιά μας,
Την ζωή!
Να αισθανόμαστε το χέρι του φίλου μας,
Την ζωή!
Ελάτε να συναντήσουμε την τρυφερή άνοιξη,
Άνθρωποι της Γης!
Να σκοτώσουμε τον πόλεμο, να του ευχόμαστε την κατάρρα!
Άνθρωποι της Γης!»*

Ο πρώτος πίνακας ονομάζεται *Αδελφούλα*. Τον ζωγράφησε ο Ρώσος καλλιτέχνης Μαράτ Σαμσόνοβ (Марат Самсонов).

Μαράτ Σαμσόνοβ (Μαράτ Σαμσονοβ) (1925-2013)

Είναι ένας γνωστός ζωγράφος που συνήθιζε να ζωγραφίζει προβλήματα που σχετίζονται με τον πόλεμο. Είχε τον τίτλο του λαϊκού καλλιτέχνη και επίσης ήταν συνταγματάρχης την περίοδο του πολέμου.

Αδελφούλα

Σε αυτή την εικόνα βλέπουμε μια μικρή κοπέλα να κουβαλάει έναν στρατιώτη με ένα πανί στα μάτια του. Πιθανόν, αυτός ο νεαρός έχασε την όρασή του. Δυσκολεύομαι να περιγράψω τα συναισθήματά μου. Μόλις άρχισε η ζωή του και έχασε ήδη την ευκαιρία να ζει ως «κανονικός» άνθρωπος. Και αν κοιτάξουμε την κοπέλα, όσο εύθραυστη είναι, τόσο κουράγιο έχει. Είναι απίστευτο πώς ένα τόσο μικρό κορίτσι έχει τόσο μεγάλη δύναμη, σωματική και ψυχική (εσωτερική). Καταλήγω στο συμπέρασμα πως αυτή η κοπέλα αναγκάστηκε να σταματήσει την εκπαίδευσή της στο σχολείο και να γίνει νοσοκόμα. Δεν περνάει

«κανονικά» παιδικά χρόνια και το ύφος της μας δείχνει ότι νιώθει και συμπεριφέρεται σαν να είναι μεγαλύτερη από ό,τι είναι στην πραγματικότητα.

Ως δεύτερη εικόνα επέλεξα τον πίνακα του γνωστού ζωγράφου Αρκάντι Αλεξάντροβιτς Πλαστόβ (Αρκαδιϊ Αλεξανδροβιτς Πλάστοβ), που ονομάζεται *Ο μαχητής πυροβόλησε*. Ο Πλαστόβ είναι επίσης ένας Σοβιετικός λαϊκός καλλιτέχνης, που βραβεύθηκε με τα δυο μεγαλύτερα έπαθλα για τους καλλιτέχνες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, μία φορά από τον Λένιν και μια φορά από τον Στάλιν.

Αρκάντι Αλεξάντροβιτς Πλαστόβ (1893-1972)

Ο μαχητής πυροβόλησε

Αληθινά πονάει η ψυχή μου, όταν κοιτάζω αυτόν τον πίνακα. Σκέφτηκα πολύ αν θα τον έβαζα στην παρουσίασή μου, αφού είναι τόσο θλιβερός. Ωστόσο, τον ενέταξα, καθώς αυτή η άσχημη κατάσταση υπήρχε τότε στον πόλεμο και δεν είναι σωστό να την αρνηθούμε και να την ξεχάσουμε.

Κατά το χρονικό διάστημα από 4 έως 11 Φεβρουαρίου του 1945 ο Πρόεδρος των Η.Π.Α. Φραγκλίνος Ρούζβελτ, ο ηγέτης της Ε.Σ.Σ.Δ. Ιωσήφ Στάλιν και ο Βρετανός Πρωθυπουργός Σερ Ουίνστον Τσώρτσιλ, οι τρεις νικητές του

Β' Παγκοσμίου Πολέμου, συναντήθηκαν στη Γιάλτα της Ρωσίας για την πραγματοποίηση της δεύτερης Συνόδου Κορυφής, μετά μία ανάλογη συνάντηση που είχε πραγματοποιηθεί στην Τεχεράνη από τις 28 Νοεμβρίου έως την 1η Δεκεμβρίου του 1943. Λέγεται ότι ο Στάλιν πήρε τον παραπάνω πίνακα μαζί του στη συνδιάσκεψη της Γιάλτας, και όταν οι άλλοι δύο ηγέτες τον είδαν, δεν μπόρεσαν να πουν ούτε μια λέξη. Τους βασάνιζε η υπόθεση του πίνακα και αναστοχάστηκαν.

Ομαδικό πορτραίτο κατά τη διάσκεψη της Γιάλτας (4-11 Φεβρουαρίου 1945):
Από αριστερά: Τσώρτσιλ, Ρούσβελτ, Στάλιν

Στον πίνακα *Ο μαχητής πυροβόλησε* βλέπουμε ένα τόσο ωραίο τοπίο, δηλαδή μία κιτρινοπράσινη πεδιάδα με δέντρα και χόρτα, έναν τόσο καθαρό ουρανό, που δεν έχει ούτε ένα σύννεφο, και δεν μπορούμε να σκεφτούμε κάτι κακό. Φαίνεται ότι μόλις πριν από αυτή τη στιγμή το παιδάκι βοσκούσε αγελάδες και κατσίκια, μουρμούριζε ένα τραγουδάκι και έπαιζε με το σκυλάκι του.

Και μόνο σε μια στιγμή κάποιος μαχητής έριξε σφαίρες και εξόντωσε και το παιδί και μερικά ζώα. Γιατί το έκανε, αναρωτιέμαι... Για μένα δεν υπάρχουν καθόλου επιχειρήματα... Ούτε μπορώ να φανταστώ τι είχε στο μυαλό του, σε τι έφταιγε το μικρό παιδί... Και να ψάχνουμε για την απάντηση, δεν θα τη βρούμε. Ο πόλεμος είναι ένας τέρας, που δε σταματάει μπροστά σε τίποτα... Αφαιρεί ζωές παιδιών, γυναικών και γέρων, αφαιρεί την ζωή όλων...

Βλέπουμε επίσης το σκυλάκι που έμεινε ζωντανό, αλλά χωρίς το αφεντικό του. Παρατηρώντας τον πίνακα, ακούμε το κλαψούρισμα του σκυλιού, που είναι τώρα χωρίς τον φίλο του και σίγουρα δεν ξέρει πώς να ζει, τι να τρώει, που να μένει... Η απόλυτη φρίκη! Και τι θα γίνει με τη μητέρα του παιδιού, πώς θα τα καταφέρει;... Ο ζωγράφος δεν μας δείχνει το πεδίο της μάχης, που συνήθως παρατηρούμε σε πολλούς πίνακες, αλλά μας δείχνει την εικόνα των απλών ανθρώπων, οι οποίοι επίσης καταστράφηκαν από τον πόλεμο.

Ο επόμενος πίνακας είναι επίσης πνιγηρός, αλλά έτσι είναι ο πόλεμος. Τον διάλεξα για να σας πω την ιστορία για τον αποκλεισμό του Λένινγκραντ. Τον ζωγράφησε ο Νικήτας Τσούτσιν (Никита Цгцин) και ονομάζεται *Ο Αποκλεισμός του Λένινγκραντ*. Αυτός ο ζωγράφος δεν είναι καθόλου γνωστός. Απλά ζούσε στο Λένινγκραντ και ζωγράφησε αυτόν τον πίνακα, βασιζόμενος στις ιστορίες των ντόπιων.

Ο Αποκλεισμός του Λένινγκραντ

Το Λένινγκραντ τότε ήταν η πρωτεύουσα της Ρωσίας και η γεωγραφική του θέση ήταν παρά πολύ σημαντική. Αν είχε καταφέρει να το κατακτήσει ο Γερμανικός στρατός, τότε εύκολα θα μπορούσε να είχε εισβάλει σε ολόκληρη τη χώρα. Όμως αυτό δεν συνέβη.

Σε αυτόν τον πίνακα βλέπουμε ένα σύνολο ανθρώπων, που περιμένουν για λίγο δωρεάν ψωμί. Όπως ξέρουμε, ο αποκλεισμός διήρκεσε περισσότερα από τρία χρόνια. Και φανταστείτε μόνο τον χειμώνα στη Ρωσία, για να καταλάβετε πόσο πολύ δυσκόλεψε η κατάσταση. Η πόλη δεν ήταν καθόλου προετοιμασμένη για ένα τέτοιο γεγονός. Δηλαδή οι άνθρωποι δεν είχαν αρκετό φαγητό και νερό και έτσι άρχισε η πείνα. Άσχημη πείνα. Για αυτά τα πράγματα συχνά μας έλεγαν στο σχολείο ότι ήταν ανείπωτη πείνα. Δεν θέλω να περιγράψω όλα τα τρομερά προβλήματα που αντιμετώπιζε ο κόσμος τότε. Είναι δύσκολο να τα ακούς...

Θα περιγράψω, όμως, λίγο τον πίνακα. Στη μέση βλέπουμε μια γυναίκα, αδύνατη, με κενό βλέμμα. Φαίνεται γερή, αλλά στην πραγματικότητα δεν είναι έτσι. Τι σκέφτεται; Ίσως τα παιδιά της, που την περιμένουν πεινασμένα. Ίσως τα έχασε εξαιτίας της πείνας ή κάποιας αρρώστιας και στεναχωριέται. Δεν ξέρουμε ακριβώς, μπορούμε μόνο να υποθέσουμε. Φαίνεται ότι αυτή έχει ήδη παραιτηθεί από την ζωή λόγω των τρομερών αυτών δυσκολιών, ότι έχει χάσει την ελπίδα της και ότι απλά περιμένει το μοιραίο... Στα δεξιά βλέπουμε μια ηλικιωμένη γυναίκα, που είναι επίσης πολύ αδύνατη και κοιτάζει μόνο το ψωμί. Πίσω από αυτή στέκεται ένας γέρος άντρας, πολύ στεναχωρημένος, και στα αριστερά του βρίσκεται ένα παιδί, το οποίο πεινάει πολύ, αφού κοιτάζει το ψωμάκι.

Στη διάρκεια του αποκλεισμού πέθαναν περίπου ένα με ενάμισι εκατομμύριο άνθρωποι και 97% από αυτούς πέθαναν από την πείνα και όχι από τις χειροβομβίδες ή από τους πυροβολισμούς. Στο τέλος θα ήθελα να υπογραμμίσω ότι δεν έχουμε δικαίωμα να ξεχάσουμε αυτόν τον πόλεμο. Πρέπει να σεβόμαστε τη μνήμη αυτών των ανθρώπων που μας φρόντισαν, και να μην ξανακάνουμε τα ίδια λάθη. Και κυρίως πρέπει να θυμόμαστε ότι το καλύτερο πράγμα στην ζωή είναι η Ειρήνη.

Αμερικανική αντιπολεμική ζωγραφική με αφόρμηση τον Πόλεμο του Βιετνάμ (1955-1975) – Μέρος Α΄

Evan O Neal, Η.Π.Α. (επίπεδο Γ1)

Η Nancy Spero (1926-2009) ήταν μία ζωγράφος που εξερεύνησε πολλά θέματα στο έργο της.

Ένα από αυτά τα θέματα ήταν ο πόλεμος. Κάτι άλλο που έκανε με το έργο της ήταν να περιγράψει την κατάσταση των γυναικών στο πέρασμα του χρόνου.

Η Spero γεννήθηκε στο Cleveland, αλλά μεγάλωσε στο Chicago. Σπούδασε καλές τέχνες στο Institute of Chicago, και εκεί γνώρισε τον Leon Golub, τον οποίο παντρεύτηκε και με τον οποίο συνεργάστηκε πολλές φορές στην ζωή της. Αφού πήρε το πτυχίο της, η Spero πήγε στο εξωτερικό να συνεχίσει να σπουδάζει ζωγραφική. Το ζευγάρι μετακόμισε στην Ιταλία, όπου συνέχισε να συνεργάζεται και να μεγάλωνει τα παιδιά του. Μετά, μετακόμισε στο Παρίσι.

Όταν γύρισε στην Αμερική, η Spero άρχισε μία καινούργια σειρά αντιπολεμικών έργων, που αφορούσαν στον πόλεμο του Βιετνάμ. Στα έργα της προσπάθησε να δείξει πόσο καταστροφικός είναι ο πόλεμος.

All blood is red

Blood Lust (Αιμοβορία)

Untitled (War Series)

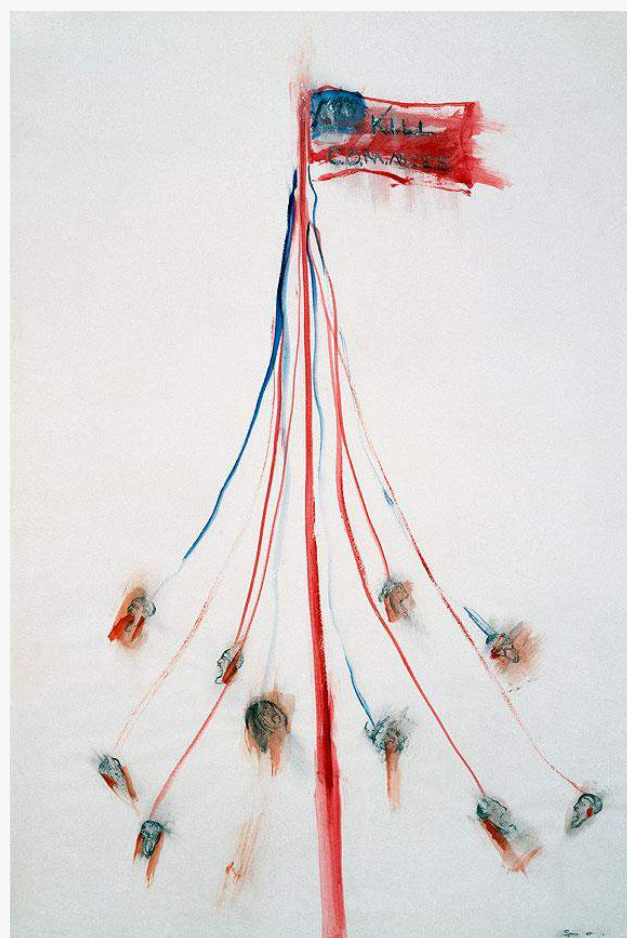
Peace

War, birds of prey (Πόλεμος, αρπακτικά πουλιά)

Aesthetica Magazine

Kill Commies

Στα έργα της κυριαρχεί μεταξύ άλλων το κόκκινο χρώμα, που συμβολίζει το αίμα, που από ζωή μετατρέπεται σε θάνατο. Αργότερα στην ζωή της, πολλά από τα έργα της έδειξαν την καταπίεση των γυναικών στην ιστορία. Το έργο της είναι πάρα πολύ σημαντικό για τον κόσμο, επειδή δείχνει το κακό που προκύπτει από τις πράξεις των ανθρώπων.

Αμερικανική αντιπολεμική ζωγραφική με αφόρμηση τον Πόλεμο του Βιετνάμ (1955-1975) – Μέρος Β΄

Jordan Parro, Η.Π.Α. (επίπεδο Γ1)

Τη δεκαετία του 1960 και του 1970, είδαμε στις Η.Π.Α. (και σε άλλες χώρες) την αρχή ενός πολιτικού κινήματος κατά του πολέμου στο Βιετνάμ. Ένα χαρακτηριστικό στοιχείο της εποχής αυτής είναι η χρήση της εθνικής σημαίας ως συμβόλου διαμαρτυρίας κατά της αμερικανικής συμμετοχής στον πόλεμο του Βιετνάμ, αντίθετα από την κανονική χρήση της σημαίας ως συμβόλου του πατριωτισμού.

1. Στο πρώτο παράδειγμα βλέπουμε ένα έργο του Λέον Γκόλουμπ (Leon Golub), που ονομάζεται *Napalm Flag* (1974).

Napalm Flag

Το σχήμα είναι σχετικά απλό. Βλέπουμε αυτό που αναγνωρίζεται εύκολα ως αμερικανική σημαία. Ζωγραφίζεται με τα παραδοσιακά χρώματα, αλλά με πιο σκοτεινό χαρακτήρα. Η σημαία φαίνεται να είναι σε κακή κατάσταση. Για τον Golub, ο πόλεμος του Βιετνάμ ήταν ένα έγκλημα κατά της ανθρωπότητας. Κατά την άποψή του, ο πόλεμος αποκτήνωσε τον λαό του Βιετνάμ και της Αμερικής. Για αυτό τον λόγο, ήθελε να δείξει τη σημαία ως κάτι που διαφοροποιείται από την εξιδανικευμένη της μορφή.

2. Ο παρακάτω πίνακας φέρει τον τίτλο *Μορατόριουμ* (1969) και δημιουργήθηκε από τον Αμερικανικό καλλιτέχνη ΈβανΤζονς (Evan Johns).

Μορατόριουμ

Σε αυτό το παράδειγμα, πρώτα, βλέπουμε την Αμερικανική σημαία με αλλαγές χρωμάτων. Παραδοσιακά, η σημαία έχει κόκκινο, άσπρο και μπλε. Εδώ βλέπουμε ότι τα χρώματα έχουν αλλαχτεί σε πορτοκαλί, πράσινο και μαύρο. Μας θυμίζουν τα χρώματα του τοπίου της βιετναμέζικης ζούγκλας, που χαρακτηρίζεται από βάλτους. Το πράσινο χρώμα στη σημαία μάς θυμίζει το καμουφλάζ που είχαν οι στρατιώτες στο σώμα τους.

Στο κέντρο της σημαίας βλέπουμε αυτό που φαίνεται σαν μικρή, άσπρη τρύπα και που μας θυμίζει την τρύπα της σφαιράς. Και το πορτοκαλί μάς θυμίζει το χρώμα του

«ναπάλμ», ένα χημικό αέριο, το οποίο χρησιμοποιήθηκε ως όπλο κατά τη διάρκεια του πολέμου. Και τα αστέρια φαίνονται σαν τρύπες σφαιράς επίσης.

Βόμβα «ναπάλμ»

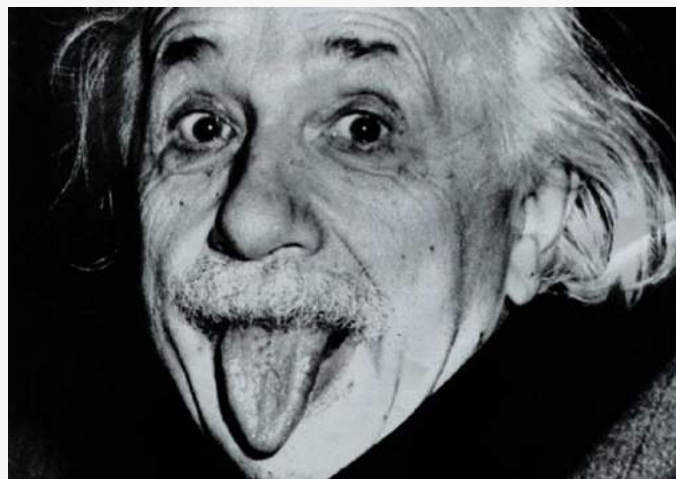
3. Το 1966, η Νάνση Σπέρο (Nancy Spero) ζωγράφισε αυτό το έργο που ονομάζεται «Θηλυκή Βόμβα» (*Female Bomb*).

Female Bomb

Στον πίνακα αυτόν δεν χρησιμοποιείται το σχήμα της αμερικανικής σημαίας, χρησιμοποιούνται μόνο τα χρώματά της. Εδώ βλέπουμε κάτι πολύ σκληρό. Είναι η φιγούρα του σώματος μιας γυναίκας με πολλά κεφάλια. Φαίνεται ότι αίμα βγαίνει από τα στόματά της και από κάθε κομμάτι του σώματός της. Το αίμα μπορεί να ερμηνευθεί ως γλώσσα και μάλιστα ως πολλές γλώσσες.

Μήπως η καλλιτέχνης ήθελε να «βγάλει τη γλώσσα της» και να δείξει την περιφρόνησή της στον πόλεμο.

Η Spero ήθελε να παρουσιάσει πολλές έννοιες ταυτόχρονα. Πρώτα, ήθελε να καταρρίψει τη νοητική διάσταση μεταξύ του ανθρώπινου σώματος ως όπλου και του ανθρώπινου σώματος ως θύματος. Το σώμα υποφέρει από τη βία, αλλά, ταυτόχρονα, αποτελεί και πηγή βίας. Το σώμα και καταστρέφει και καταστρέφεται από τον πόλεμο.

Η επίθεση του Légion Condor από το Λύνεμπουργκ (Lüneburg/Γερμανία) στην Γκουέρνικα (Guernica/Ισπανία)

Danae Christodoulou, Γερμανία (επίπεδο Γ1)

Πάμπλο Πικάσο, Γκουέρνικα, 1937

Η Légion του Condor ήταν μια αεροπορική δύναμη, η οποία αποτελούνταν από εθελοντές του ανθρωπίνου δυναμικού της Πολεμικής Αεροπορίας της ναζιστικής Γερμανίας και η οποία πολέμησε στην Ισπανία στο πλευρό των εθνικιστών του δικτάτορα Φρανθίσκο Φράνκο (Francisco Franco) κατά τον ισπανικό εμφύλιο πόλεμο, που έλαβε χώρα από τον Ιούλιο 1936 μέχρι τον Απρίλιο 1939. Αυτή την αεροπορική δύναμη έστειλε ο Αδόλφος Χίτλερ (Adolf Hitler) για να βοηθήσει τις εθνικιστικές δυνάμεις του Φράνκο, που πολεμούσαν εναντίον της Δημοκρατικής Ισπανίας στις 17 Ιουλίου 1936 στη Μελίλια (ισπανικός θύλακας στο Μαρόκο).

Δύο λόγια για τον Ισπανικό εμφύλιο πόλεμο

Τον Ιούλιο του 1936 ο στρατηγός Francisco Franco (1892-1975) με 44 συνεργάτες του στασίασε εναντίον της νόμιμα εκλεγμένης ισπανικής κυβέρνησης. Έτσι, η Ισπανία διχάστηκε σε δύο μέρη: αφενός στην ονομαζόμενη «Δημοκρατική» ή «Ερυθρά Ισπανία» του κυβερνώντος αριστερού συνασπισμού του Λαϊκού Μετώπου, που καθοδηγούνταν από τον Πρόεδρο της Β' Ισπανικής Δημοκρατίας Μανουέλ Αθάνια Δία (Manuel Azaña Díaz), και αφετέρου στην αυτοαποκαλούμενη «Εθνική Ισπανία» του κινήματος του Φράνκο. Τελείωσε με τη νίκη των οπαδών του Φράνκο και των στρατευμάτων των Ιταλών και Γερμανών συμμάχων του. Ακολούθησε το τέλος της Δημοκρατίας της Ισπανίας, ο ανεξήγητος θάνατος πάμπολλων Ισπανών, για τους οποίους υπήρχε η υποψία ότι ήταν αντάρτες, ενώ η δικτατορία του Φράνκο συνέχισε μέχρι τον θάνατό του, το 1975.

Ο πόλεμος αυτός δεν αποτέλεσε μόνο την πιο αιματηρή ευρωπαϊκή εμφύλια σύρραξη του προηγούμενου αιώνα, αλλά πολύ περισσότερο συνέβαλε στην πυροδότηση της αντιπαράθεσης των δύο βασικών πολιτικών ιδεολογιών του 20ού αιώνα: του κομμουνισμού και του φασισμού. Έτσι,

ο ισπανικός εμφύλιος, αν και χωροχρονικά περιορίστηκε στην Ισπανία στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1930, αποτέλεσε το προοίμιο του Β' παγκοσμίου πολέμου όχι μόνο σε επίπεδο ιδεολογιών αλλά και σε επίπεδο πρακτικών: κατά τη διάρκειά του εφαρμόστηκαν νέες μέθοδοι πολεμικών επιχειρήσεων, όπως ο (πρώτος) μαζικός βομβαρδισμός άμαχου πληθυσμού στην πόλη Γκουέρνικα στις 26.4.1937, και δοκιμάστηκαν όπλα νέας τεχνολογίας, που συνέβαλαν στην ακόμη πιο μαζική διάσταση της καταστροφής.

Γερμανικό αεροπλάνο τύπου Heinkel He 111

Χρειάστηκαν αρκετές δεκαετίες για να έρθει πραγματικά στο φως ποιος ήταν υπεύθυνος για τον βομβαρδισμό της Γκουέρνικας. Μόνο η ζωγραφική του Πικάσο έφερε αυτό το έγκλημα στη διεθνή συνείδηση, αλλά ακόμη και σήμερα πολλοί αγνοούν το ακριβές υπόβαθρο αυτού του ανθρώπινου εγκλήματος. Επιπλέον, τα υπεύθυνα πρόσωπα και οι δράστες ουδέποτε τιμωρήθηκαν για το έγκλημα αυτό, αλλά αντίθετα συχνά τιμήθηκαν.

Το Λύνεμπουργκ κατά την περίοδο 1933-1945: μια σύντομη ιστορική αναδρομή

Στις 30 Ιανουαρίου 1933 ο Χίτλερ διορίστηκε καγκελάριος. Λίγο μετά, στις 5 Μαρτίου 1933 πραγματοποιήθηκε η εκλογή του Ράιχσταγκ (Bundestag / Γερμανικό κοινοβούλιο) και η ανάληψη της εξουσίας από το NSDAP (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei / Εθνικοσοσιαλιστικό Γερμανικό Εργατικό Κόμμα). Το NSDAP δημιούργησε μια κυβέρνηση με την DNVP (Deutschnationale Volkspartei / Γερμανικό Εθνικό Λαϊκό Κόμμα, το οποίο είναι εν μέρει ο προκάτοχος της σημερινής FDP (Freie Demokratische Partei / Ελεύθερο Δημοκρατικό Κόμμα), και το Zentrum [Zentrum(spartei) / Κόμμα του Κέντρου, το οποίο είναι εν μέρει ο προκάτοχος της σημερινής CDU (Christlich Demokratische Union Deutschlands / Χριστιανοδημοκρατική Ένωση της Γερμανίας). Μία από τις πρώτες αλλαγές στη διοίκηση της Γερμανίας ήταν η αναδιοργάνωσή της, με αποτέλεσμα να γίνει το Λύνεμπουργκ (Lüneburg, μια πόλη που βρίσκεται περίπου 45 χιλιόμετρα νότια του Αμβούργου) πρωτεύουσα της Περιφέρειας Ost-Hannover (Ανατολικό Ανόβερο). Έτσι στρατιωτικές μονάδες (Légion Condor) βρέθηκαν για αυτό τον λόγο τότε στο Λύνεμπουργκ.

Lüneburg, Am Sande, Lüneburgsche Anzeigen, 27.6.1939, (VVN-BdA, Mai 2012)

Από τον Αύγουστο μέχρι τον Νοέμβριο 1943, στο Λύνεμπουργκ λειτουργούσε ένα εξωτερικό στρατόπεδο συγκέντρωσης του βασικού στρατοπέδου συγκέντρωσης Neuengamme του Αμβούργου. Στο εξωτερικό αυτό παράρτημα στο Λύνεμπουργκ ήταν φυλακισμένοι 155 άντρες, οι οποίοι αργότερα επέστρεψαν στο κεντρικό στρατόπεδο συγκέντρωσης του Neuengamme.

Στις 7 Απριλίου 1945, ένα τρένο με 400 κρατούμενους από το δορυφορικό στρατόπεδο του Βιλχεμσχάφεν (Wilhelmshaven), οι οποίοι δεν μπορούσαν να περπατήσουν, δέχτηκαν κατά λάθος επίθεση από Αμερικανούς αεροπόρους συμμαχικών βομβαρδιστικών στον σιδηροδρομικό σταθμό του Λύνεμπουργκ. Τουλάχιστον 256 αιχμάλωτοι σκοτώθηκαν στην επίθεση. Οι επιζώντες κατέφυγαν σε χωράφια της γύρω περιοχής. Την επόμενη μέρα, οι SS (Schutzstaffel / Σώμα Άμυνας) πήραν περίπου 140 από αυτούς στο στρατόπεδο συγκέντρωσης Μπέργκεν-Μπέλσεν (Bergen-Belsen) στην περιοχή της Κάτω Σαξωνίας της Γερμανίας. Οι υπόλοιποι 60 έως 80 αιχμάλωτοι, μερικοί από τους οποίους ήταν τραυματισμένοι, δολοφονήθηκαν στις 11 Απριλίου 1945 στο Λύνεμπουργκ από τους στρατιώτες της Βέρμαχτ (Wehrmacht).

Μετά τον πόλεμο, από τις 3 μέχρι στις 5 Μαΐου 1945 πραγματοποιήθηκαν στο Λύνεμπουργκ οι διαπραγματεύσεις συνθηκολόγησης για τη Βορειοδυτική Γερμανία, τη Δανία και τις Κάτω Χώρες.

Lüneburg, παλιό γυμναστήριο, όπου πραγματοποιήθηκαν οι διαπραγματεύσεις συνθηκολόγησης [Wilkes (Sgt) No 5 Army Film and Photographic Unit, IWM]

Εσωτερικό της αίθουσας διαπραγματεύσεων [Wilkes (Sgt) No 5 Army Film and Photographic Unit, IWM, 7.4.1945]

Ο ναύαρχος von Friedeburg και ο Field Marshal Montgomery κατά την υπογραφή της δήλωσης παράδοσης [Malindine E G (Capt), No 5 Army Film & Photographic Unit, IWM]

Από τις 17 Σεπτεμβρίου έως τις 17 Νοεμβρίου 1945, πραγματοποιήθηκε στο Λύνεμπουργκ ενώπιον βρετανικού στρατιωτικού δικαστηρίου η δίκη για την υπόθεση Bergen-Belsen. Συγκεκριμένα, 45 από τους υπαλλήλους των SS και των υπαλλήλων του στρατοπέδου συγκέντρωσης Bergen-Belsen κατηγορούνταν για απάνθρωπα εγκλήματα και καταδικάστηκαν. Αυτό που ήταν ιδιαίτερο σε αυτή τη δίκη ήταν ότι καταδικάστηκαν επίσης 16 γυναίκες, που είχαν διαπράξει εγκλήματα ως υπάλληλοι των SS. Από τους 45 κατηγορούμενους, 11 καταδικάστηκαν σε θάνατο, 18 καταδικάστηκαν σε μια πολυετή ποινή φυλάκισης και 1 καταδικάστηκε σε ισόβια στέρηση της ελευθερίας. Υπήρξαν επίσης 15 αθώωσεις.

Η υποστήριξη της Ναζιστικής Γερμανίας στο φασιστικό καθεστώς του Φράνκο

Η υποστήριξη του Χίτλερ για τον Φράνκο οφειλόταν σε διάφορους λόγους. Αφενός, ο Χίτλερ ήθελε να εξασφαλίσει έναν σύμμαχο και αφετέρου ήθελε να δοκιμαστούν πολεμικά όπλα και νέες πολεμικές στρατηγικές. Ωστόσο, ο Χίτλερ υποστήριζε τον Φράνκο με σχετική μυστικότητα, έτσι ώστε να μην αποκαλυφθούν πρόωρα τα σχέδιά του. Γιατί ήδη το 1936, το δικτατορικό πολίτευμα στη Γερμανία σχεδίαζε τον πόλεμο. Σήμερα γνωρίζουμε ότι ειδικά χωρίς την υποστήριξη της Γερμανίας και της Ιταλίας το πραξικόπημα του Φράνκο θα είχε αποτύχει.

Γερμανός εκπαιδευτής στους στρατιώτες του Φράνκο (Allgemeiner Deutscher Nachrichtendienst – Zentralbild (Bild 183), Ιανουάριος 1939)

Ο βομβαρδισμός της Γκουέρνικα στις 26 Απριλίου 1937

Βομβαρδισμός του Legion Condor (Bundesarchiv, Bild 183-H25224 / Unbekannt)

Στις 26 Απριλίου 1937, στις 16.30, άρχισε ο βομβαρδισμός της Γκουέρνικα, για περίπου 3,5 ώρες. Ήταν ημέρα αγοράς και πολλοί άνθρωποι βρίσκονταν στους δρόμους. Σκοτώθηκαν 600-1500 άτομα, ενώ το 70% της πόλης καταστράφηκε εντελώς. Συνολικά, τα αεροσκάφη της Légion Condor, που είχαν απογειωθεί από τη στρατιωτική αεροπορική βάση του Λύνεμπουργκ, έριξαν 50.000 κιλά βόμβας πάνω από την Γκουέρνικα. Αλλά ο υποτιθέμενος στρατιωτικός στόχος που είχαν, μία γέφυρα, δεν υπέστη ζημιές. Η γερμανική επίθεση κρατήθηκε μυστική και στην αρχή ο Φράνκο κατηγορήσε τους Δημοκράτες για αυτή την επίθεση.

Λύνεμπουργκ (1945 – σήμερα)

Ο βομβαρδισμός που είχαν διαπράξει τα βομβαρδιστικά αεροπλάνα της Légion Condor από το Λύνεμπουργκ είχε ξεχαστεί από καιρό. Αυτό είχε πολλούς και διαφορετικούς λόγους. Ένας βασικός λόγος ήταν ότι το Λύνεμπουργκ μετά τον πόλεμο συνέχισε να επηρεάζεται από τον εθνικό σοσιαλισμό. Μέσα σε αυτή τη νοοτροπία, το 1956 ένας οβελίσκος ανεγέρθηκε ως μνημείο στους αποθανόντες στρατιώτες της Légion Condor στο Λύνεμπουργκ. Είναι ενδιαφέρον αλλά ιδιαίτερα συγκλονιστικό, ότι σε αυτό το μνημείο όχι μόνο δεν αναφέρεται η τραγωδία της Γκουέρνικα, αλλά και τα εγκλήματα της Βέρμαχτ (Wehrmacht) απεικονίζονται ως ηρωικό κατόρθωμα.

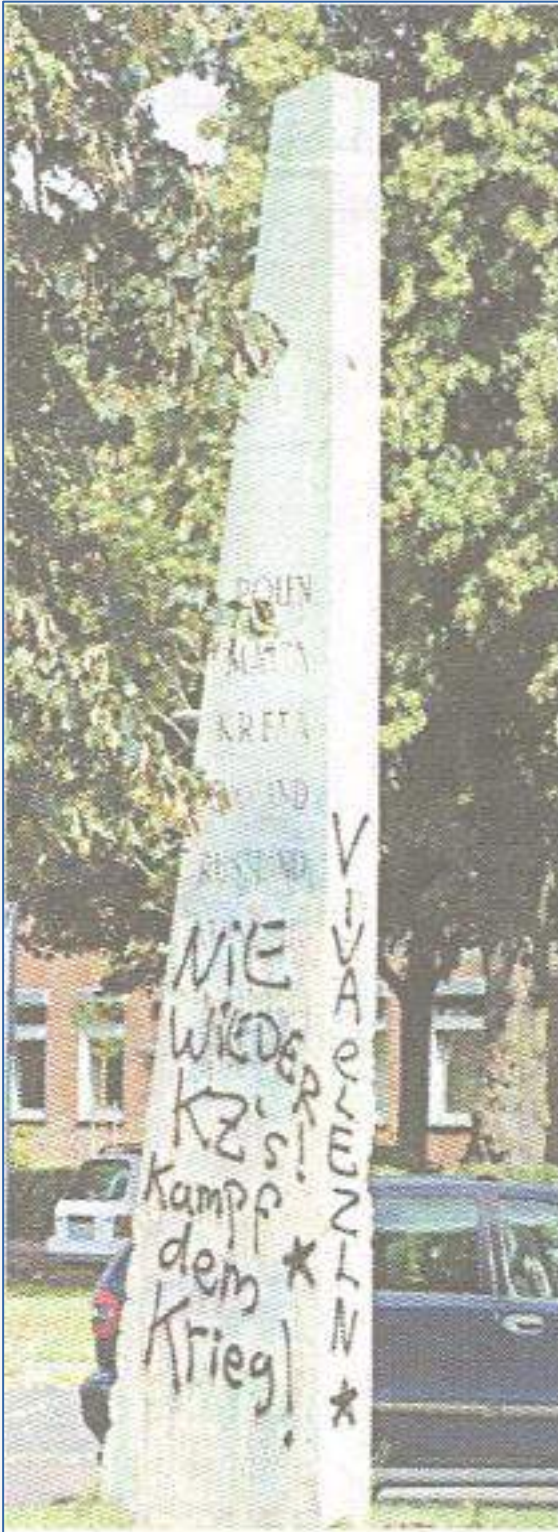
Οι παρακάτω πληροφορίες βρίσκονται στον οβελίσκο:

«Στους νεκρούς της μάχης της Μοίρας 26 (1939–1945) Πολωνία, Μάλτα, Κρήτη, Αγγλία, Ρωσία, Ατλαντικός Ωκεανός, Νορβηγία, Γαλλία, Βόρεια Αφρική, Κριμαία, Νάρβικ, Βόρεια

Θάλασσα, Αρτικός Ωκεανός, Διώρυγα Σουέζ, Κόκκινη
Θάλασσα, Μεσόγειος, Στάλινγκραντ, Μαύρη Θάλασσα»

Ο οβελίσκος 2002 (VVN-BdA, Mai 2012)

Από το 1980, ο οβελίσκος μουντζουρώνεται συνεχώς, ενώ η πόλη τον καθαρίζει τακτικά. Ώσπου το 2001 ο αετός που υπήρχε στον οβελίσκο κλάπηκε και τότε ο οβελίσκος απομακρύνθηκε και καθαρίστηκε. Τότε η CDU δημοσίευσε τα παρακάτω: «(...) Δεν θα το επιτρέψουμε χωρίς αντίσταση.

Πού είναι η εξέγερση των αξιοπρεπών, όταν η γενιά των πατέρων μας και των παππούδων μας είναι κατηγορηματικά καταδικασμένες και έχουν προσβληθεί;(...)

Μετά από πολλή συζήτηση, ο οβελίσκος το 2002 τοποθετήθηκε χωρίς περαιτέρω σχόλια στο στρατόπεδο Theodor Körner. Όταν έγιναν τα εγκαίνια του οβελίσκου στο στρατόπεδο το 2002, η δήμαρχος Birte Schellmann είπε ότι «(...)το μνημείο γυρίζει στο σπίτι(...)» και «(...)οι άντρες ξεκίνησαν με καθαρή συνείδηση. Θα θέλαμε να αφήσουμε το μνημείο στη σημερινή του θέση, από σεβασμό προς τους άντρες που έδωσαν την ζωή τους για την πατρίδα.»

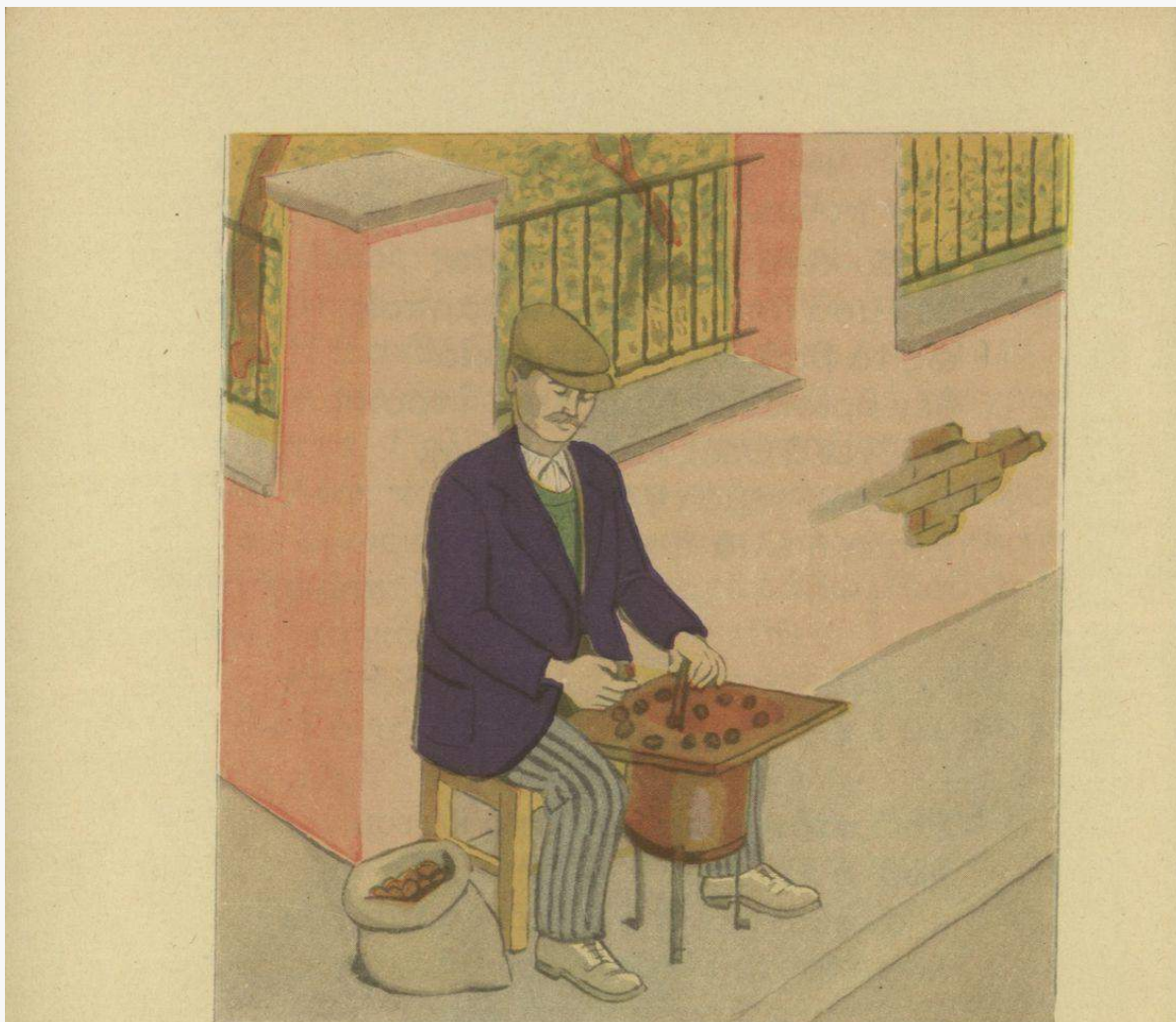
Είναι απίστευτο, αλλά μέχρι σήμερα είναι υποχρεωτικό όλοι οι στρατιώτες να περνούν καθημερινά από εκεί ως εκδήλωση τιμής, ενώ δυστυχώς στους ιστορικούς που θέλουν να ερευνησουν το αγνοημένο και τραγικό αυτό ιστορικό θέμα αρνήθηκαν την είσοδο αρκετές φορές.

Όλες οι πληροφορίες προέρχονται από το βιβλίο Vereinigung der Verfolgten des Nazi-Regimes – Bund der Antifaschistinnen und Antifaschisten, Kreisvereinigung Lüneburg, Von Gernika über Lüneburg nach Wielun. Zur Geschichte des Lüneburger Luftwaffen-Kampfgeschwaders 26 – eine Skizze, 2. έκδοση, Λύνεμπουργκ Μάιος 2012. (Ένωση θυμάτων του ναζιστικού καθεστώτος – Ένωση αντιφασιστών, Περιφέρεια Lüneburg: Από την Gernika μέσω του Lüneburg έως το Wielun. Η ιστορία της Μάχης Πολεμικής Αεροπορίας του Lüneburg 26 – ένα σκίτσο.)

Ιστορίες νοοτροπιών και καθημερινότητας (I): Επαγγέλματα που χάνονται στο πέρασμα του χρόνου

Άρθρα των σπουδαστών/τριών του τμήματος/επιπέδου Γ1 για επαγγέλματα που χάνονται, εμπνευσμένα από την αντίστοιχη ενότητα του βιβλίου *Ταξίδι στην Ελλάδα, 3* (συγγραφείς: Έ. Γκαρέλη, Έ. Καπούλα, Μ. Μοντζόλη, Σ. Νεστοράτου, Ευ. Πρίτση, Ν. Ρουμπής, Γ. Συκαρά, εκδόσεις Γρηγόρης, 2015) για επαγγέλματα που χάθηκαν/χάνονται στο πέρασμα του χρόνου στην Ελλάδα

53. 'Ο καστανάς.

Χρόνια κατεβαίνει από την πατρίδα του στην πολιτεία. Μόλις φτάση τὸ φθινόπωρο, νά τον μὲ τὴ φουφουῦ ἀπ' ἔξω ἀπ' τὸ σχολεῖο. Τὰ παιδιὰ τὸν πλησιάζουν καὶ τὸν χαιρετοῦν:

Ιταλία

Claudia Desalvo, Ιταλία (επίπεδο Γ1)

Ο πλανόδιος ιχθυοπώλης (ψαράς)

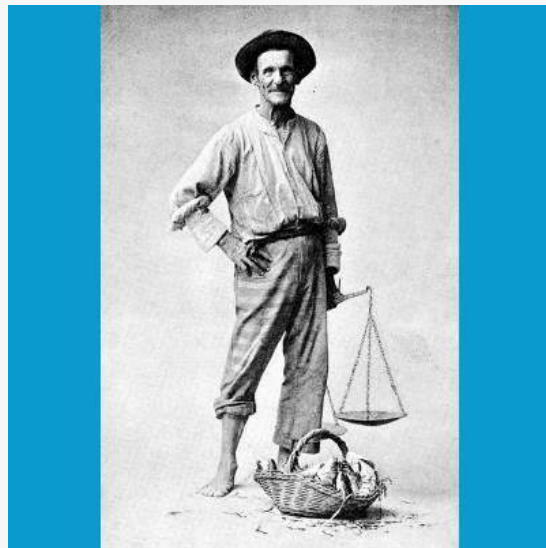

Κάθε Παρασκευή περνούσε (και μερικές φορές περνάει ακόμα) στα ορεινά χωριά της βόρειας Ιταλίας με ένα μικρό φορτηγό ένας άνδρας που πουλούσε φρέσκα ψάρια.

Σύντομα στους δρόμους ακουγόταν μουσική ή μία δυνατή φωνή που φώναζε «Φρέσκα ψάριααααα! Σαρδέλεεεεε, γαρίδεεεεε και μπακαλιάρουουουου! Μόλις πιασμέναααα!»

Για όλους ήταν μία ευχάριστη αλλαγή της καθημερινής διατροφής. Γι' αυτό μέσα σε λίγο χρονικό διάστημα πολλές γυναίκες αγόραζαν ψάρια και θαλασσινά. Ο ιχθυοπώλης είχε ένα καντάρι με το οποίο ζύγιζε τα ψάρια και λογαρίαζε την τιμή.

Δεν είχε ψυγείο στο φορτηγό του, αλλά κρατούσε τα ψάρια σε κιβώτια με πάγο. Τώρα υπάρχουν ακόμα τέτοιοι πωλητές, αλλά είναι πιο μοντέρνοι, καθώς διαθέτουν ψυγείο και ηλεκτρονική ζυγαριά.

Βενεζουέλα

Luis Tovar, Βενεζουέλα (επίπεδο Γ1)

Οι συνήθειες αλλάζουν και κάθε ημέρα καινούρια τεχνολογία έρχεται στην ζωή μας. Συνεπώς και τα επαγγέλματα αλλάζουν. Κάποια επαγγέλματα έχουν χαθεί, μερικά έχουν αλλάξει μόνο το όνομα, άλλα έχουν δημιουργηθεί. Η Βενεζουέλα δεν είναι η εξαίρεση. Ας δούμε τρία επαγγέλματα που σιγά-σιγά εξαφανίζονται.

Ο κωδωνοκρούστης

Ο κωδωνοκρούστης υπήρχε στις περισσότερες εκκλησίες και ήταν ο άνθρωπος που ασχολούνταν με τις καμπάνες. Με την εμφάνιση αυτοματοποιημένων συστημάτων, το επάγγελμά του έχει πέσει σε αχρηστία και τώρα τον συναντάμε μόνο σε συγκεκριμένα κωδωνοστάσια.

Ο ξυλοκόπος

Ήταν ο άνθρωπος που πήγαινε στο βουνό αποκλειστικά για να κόβει δέντρα με το τσεκούρι του. Με την εμφάνιση των σύγχρονων μηχανημάτων, όπως του αλυσοπρίονου, η εργασία του ξυλοκόπου έχει μειωθεί σημαντικά.

Ο αγγελιοφόρος

Ο αγγελιοφόρος ήταν μεταξύ των πιο δημοφιλών επαγγελμάτων στα χωριά της Βενεζουέλας. Πήγαινε σε διαφορετικά χωριά να ενημερώνει τους κατοίκους τους για σημαντικά νέα από άλλες πόλεις ή για σημαντικά γεγονότα του χωριού. Κατά τη διάρκεια των αιώνων, ο αγγελιοφόρος ήταν το πιο σημαντικό μέσο μετάδοσης της πληροφορίας στην κοινωνία. Με την άφιξη του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης, η χρησιμότητά του πέρασε σε δεύτερη θέση και αυτό συνέβαλε στην εξαφάνισή του.

Ουκρανία

Maryna Lokaichuk, Ουκρανία (επίπεδο Γ1)

Ο μολφάρ

Για το επάγγελμα που χάνεται στη χώρα μου, την Ουκρανία, επέλεξα ένα παρά πολύ ενδιαφέρον επάγγελμα, που ονομάζεται μολφάρ (мольфар). Η εθνότητα στην οποία ανήκουν οι μολφάρ και η οποία διαφέρει λίγο από την ουκρανική, λέγεται Γουτσούλ. Δηλαδή Γουτσούλ είναι αυτός που μένει στην περιοχή των Καρπαθίων. Επιπλέον, ο μολφάρ είναι ένα πολύ μυστικιστικό επάγγελμα, αφού έχει σχέση με τη θεραπεία με έναν ιδιαίτερα εναλλακτικό τρόπο.

Εδώ βλέπουμε έναν κληρονόμο ενός μολφάρ, ο οποίος απαλλάσσει τους ανθρώπους από σωματικά και ψυχικά προβλήματα.

Οι μολφάρ είναι συνήθως γέροι άνθρωποι, που κρύβονται στα βουνά και στα δάση και δίνουν τις γνώσεις τους μόνο από στόμα σε στόμα.

Οι μολφάρ ασχολούνται με όλα τα είδη των βοτάνων.

Έχουν την ικανότητα να προβλέπουν συνήθως θέματα που αφορούν την υγεία των ανθρώπων.

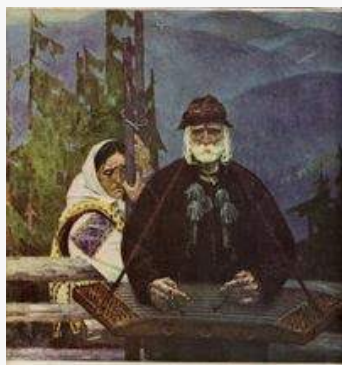

Κάποιοι λένε ότι οι μολφάρ μπορούν να επηρεάζουν και τον καιρό, δηλαδή για παράδειγμα ότι μπορούν να προκαλέσουν βροχή ή ηλιοφάνεια.

Εργαλείο που χρησιμοποιούν οι μολφάρ στη δουλειά τους.

Για τη θεραπεία χρησιμοποιούν πολύ τη μουσική.

Ιδιαίτερα χρησιμοποιούν ένα μουσικό όργανο, που ονομάζεται ντρίμπα. Πιστεύουν ότι η μουσική αυτού του μουσικού οργάνου τούς βοηθάει να ελευθερώνουν τη δύναμή τους και τη δύναμη της φύσης.

Παρόλο που ήταν και είναι πάρα πολύ δύσκολο να βρεις τους μολφάρ μόνος σου, υπάρχουν συγκεκριμένοι άνθρωποι που ξέρουν τις τοποθεσίες όπου βρίσκονται, και μπορούν να σου δείξουν τη διαδρομή και πώς να τους βρεις. Απ' όσο ξέρω, τώρα υπάρχει μόνο ένας από αυτούς, δηλαδή ένας πραγματικός μολφάρ, αλλά είναι παρά πολύ γέρος και δεν ξέρουμε αν έχει κάποιον βοηθό, στον οποίο μπορεί να μεταδώσει τις γνώσεις του. Λένε ότι οι μολφάρ πήραν τη δύναμη και τις γνώσεις τους από τους Ίνκας.

Ένας μολφάρ συνήθως έμενε σε ένα απλό σπίτι στα βουνά, αλλά έφευγε και σε σπηλιές, όπου έκανε διαλογισμό για μερικούς μήνες.

Πολλοί πολιτικοί στην Ουκρανία ζήτησαν βοήθεια από τους μολφάρ και οι προβλέψεις τους ήταν απόλυτα σωστές.

Στην παρακάτω εικόνα είναι ο διάσημος Molfar Nechai, ο οποίος προέβλεψε πριν από πολλά χρόνια μια αιματηρή τραγωδία στην Ουκρανία, που συμβαίνει τώρα. Οι δημοσιογράφοι ενός τηλεοπτικού καναλιού της Ουκρανίας κυκλοφόρησαν ένα βίντεο, όπου ο ομιλητής μιλούσε για τον διαχωρισμό της χώρας σε διαφορετικά στρατόπεδα και για έναν αιματηρό εμφύλιο πόλεμο, που τελικά συνέβησαν και δημιούργησαν πολλά προβλήματα στη χώρα.

Υπάρχει και ένα μουσείο για τους μολφάρ, που βρίσκεται στη δυτική Ουκρανία, όπου μπορούμε να δούμε κάποια εργαλεία που χρησιμοποιούσαν οι μολφάρ. Βρίσκεται στο χωριουδάκι Βερχοβίνα κοντά στα Καρπάθια.

Μυзей гутсульської магії
Museum of Gutsulsk Magic

Μέσα στο μουσείο αυτό μπορούμε να δούμε πολλά πράγματα από την καθημερινή ζωή των μολφάρ.

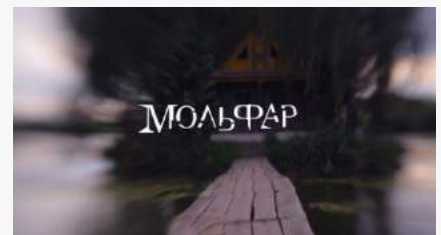
Υπάρχει ένα ωραίο και πολύ γνωστό βιβλίο, που ονομάζεται «Οι σκιές των ξεχασμένων προγόνων», γραμμένο από τον Μιχαήλ Κοτσουμπίνσκι, που γεννήθηκε και δημιούργησε κατά τη διάρκεια της Ρωσικής Αυτοκρατορίας. Ήξερε εννέα ξένες γλώσσες, μεταξύ των οποίων ήταν και τα ελληνικά.

Αξίζει τα παιδιά στο σχολείο να μελετούν αυτό το εγχειρίδιο. Περιγράφει την ζωή σε ένα χωριό των Γουτσούλ και αποκαλύπτει πολύ προσεκτικά και την ζωή των μολφάρ. Δηλαδή το βιβλίο μιλάει για το πώς οι μολφάρ συνεννοούνταν με τους ντόπιους, τι επιρροή είχαν σε αυτούς και πώς τους βοηθούσαν.

Έχουμε και μία παλιά ταινία, η οποία στηρίζεται σε αυτό το έργο, και πρόσφατα δημιουργήθηκε και μια σύγχρονη ταινία πάνω σε αυτό το βιβλίο.

Αυτό το επάγγελμα δεν μοιάζει καθόλου με τα σημερινά μέντιουμ. Είναι κάτι πραγματικά αληθινό και οι περισσότεροι άνθρωποι όντως πιστεύουν τους μολφάρ.

Ιστορίες νοοτροπιών και καθημερινότητας (II): Παραδόσεις στο πέρασμα του χρόνου

Ιταλία

Η τούρτα των Φιέσκων (La torta dei Fieschi)
Η μάχη των πορτοκαλιών (La battaglia delle arance)

Claudia Desalvo, Ιταλία
(επίπεδο Γ1)

Η τούρτα των Φιέσκων (La torta dei Fieschi)
Λαβάννα (Lavagna) – περιφέρεια Λιγουρίας (Liguria)

Κάθε 14 Αυγούστου γιορτάζεται στη Λαβάννα, στην ανατολική ακτή της Λιγουρίας κοντά στην πόλη Γένοβα, η Τούρτα των Φιέσκων.

Στη γιορτή αναπαριστάνεται η τελετή του γάμου ενός αριστοκρατικού ζευγαριού, του Οπίτσο Φιέσκο (Orizzo Fiesco) και της Μπιάγκα ντε Μπιάγκι (Bianca dei Bianchi), που πραγματοποιήθηκε το 1230. Αφού οι Φιέσκο ήταν άρχοντες της περιοχής, οι ζαχαροπλάστες ετοίμασαν μία πολύ μεγάλη τούρτα, για να συμμετάσχουν στο γλέντι και οι υπόδουλοι.

Η γιορτή καθιερώθηκε πριν από 50 χρόνια και το όνομα της νύφης είναι σίγουρα ψεύτικο, αλλά όλο και περισσότεροι τουρίστες και άνθρωποι γεμάτοι περιέργεια συμμετέχουν κάθε χρόνο στη γιορτή.

Αν και είναι αρκετά καινούργιο, είναι πραγματικά ένα γνωστό έθιμο της χώρας μου.

Η διαδικασία ξεκινάει με μία «παραδοσιακή» παρέλαση με μεσαιωνικά κοστούμια, που περνάει από τα στενάκια της μικρής πόλης μέχρι την κεντρική πλατεία.

Μουσικοί συνοδεύουν το ζευγάρι και πίσω ακολουθούν εκατοντάδες άνθρωποι.

Όταν το αριστοκρατικό ζευγάρι και το πλήθος κόσμου που ακολουθεί φτάσουν στην κεντρική πλατεία της πόλης, ανακοινώνεται επίσημα ο γάμος.

Εκεί υπάρχει ήδη μία τεράστια τούρτα πολλών επιπέδων, σκεπασμένη με ένα ύφασμα. Η νύφη που βρίσκεται στην αρχή της παρέλασης, αποκαλύπτει την τούρτα.

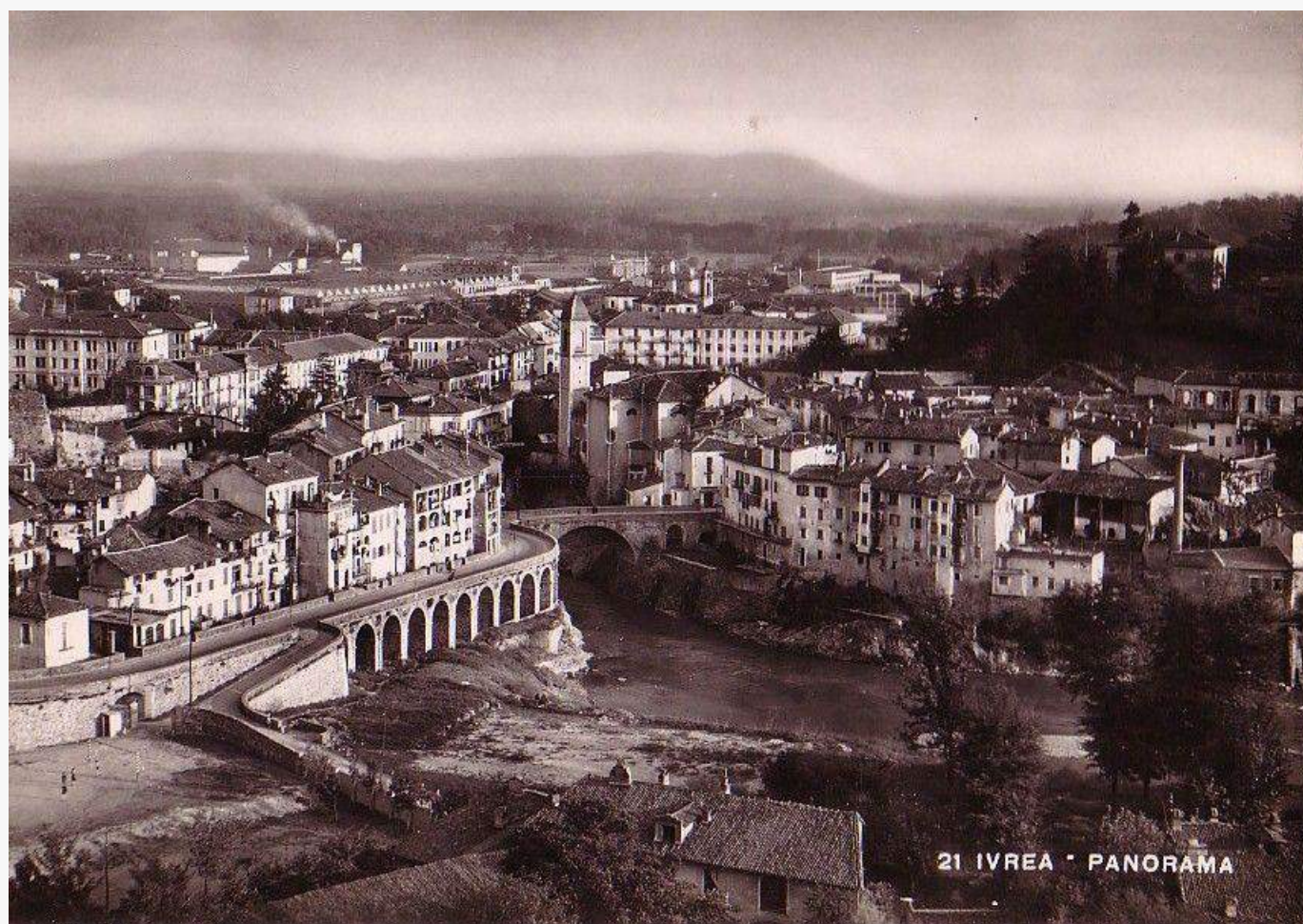
Από αυτή τη στιγμή αρχίζει το παιχνίδι των ζευγαριών: ο καθένας μπορεί να αγοράσει ένα ή περισσότερα χαρτάκια, στο οποίο είναι γραμμένο ένα όνομα ή μία λέξη φαντασίας. Πρέπει να ψάξει να βρει μέσα στον κόσμο στην πλατεία όποιον/όποια έχει το αντίστοιχο χαρτάκι. Τα ζευγάρια που θα προλάβουν, θα πάρουν ένα κομμάτι τούρτας δωρεάν!

Η μάχη των πορτοκαλιών (La battaglia delle arance)
Ιβρέα (Ivrea) – περιφέρεια Πιεμόντε (Piemonte)

Τρεις μέρες στο τέλος του εορτασμού του Καρναβαλιού στην Ιβρέα της περιφέρειας Πιεμόντε, μια μικρή πόλη κοντά στο Τορίνο, λαμβάνει χώρα, ήδη από τις αρχές του 1900, η «μάχη των πορτοκαλιών».

Κάθε χρόνο προσελκύει χιλιάδες τουρίστες.

Οι στρατιώτες του άρχοντα στέκονται μέσα σε αμάξια και πετάνε επίσης πορτοκάλια.

Στη μάχη συμμετέχουν εκατοντάδες άτομα. Μία ειδική επιτροπή παρατηρεί τις ομάδες κατά τη διάρκεια του τριήμερου εορτασμού και την τελευταία μέρα της μάχης ανακηρύσσει νικήτρια την ομάδα που συμπεριφέρθηκε καλύτερα όσον αφορά στην εντιμότητα, το θάρρος και την τεχνική.

Πρόκειται για μια εορταστική παράδοση που αναφέρεται στην ελευθερία και την αυτοθυσία του ιταλικού λαού. Συγκεκριμένα, αναφέρεται σε μία εξέγερση των κατοίκων της πόλης εναντίον του τυραννικού άρχοντα, η οποία λέγεται ότι έλαβε χώρα το 1200. Αρχικά, αντί πυροβόλων όπλων, χρησιμοποιήθηκαν φασόλια και όχι πορτοκάλια, που ήταν σπάνια.

Η γιορτή παρουσιάζεται ως μια μάχη μεταξύ δύο ομάδων: η ομάδα του λαού που περπατάει στους δρόμους και πετάει πορτοκάλια στους στρατιώτες του άρχοντα.

Γερμανία

Εργατική Πρωτομαγιά – η μέρα των εργατών: οι διαδηλώσεις της 1ης Μαΐου

Danae Christodoulou, Γερμανία
(επίπεδο Γ1)

Με μια πρώτη ματιά μάλλον φαίνεται ασυνήθιστη επιλογή να μιλήσουμε για τις διαδηλώσεις της 1ης Μαΐου ως παράδοση. Ωστόσο, αν μελετήσει κανείς τις σημασίες του όρου «παράδοση», διαπιστώνει ότι αυτή περιγράφεται ως μεταφορά των προτύπων δράσης και των πεποιθήσεων μέσα σε μια ομάδα ή από γενιά σε γενιά, μεταξύ άλλων και μέσα από την εκπαίδευση.

Κάθε 1η Μαΐου, η παράδοση των οικογενειών και των φίλων μου είναι «να πάμε στους δρόμους» σε μια μεγάλη πόλη, όπως είναι το Αμβούργο (η πόλη καταγωγής μου), με τουλάχιστον χιλιάδες άλλους ανθρώπους, που διαδηλώνουν αφενός κατά της κοινωνικής και πολιτισμικής εκμετάλλευσης, του πολέμου, του φασισμού, του ρατσισμού και των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αφετέρου υπέρ της κοινωνικής δικαιοσύνης, της συμπερίληψης, των εργασιακών δικαιωμάτων, της ενδυνάμωσης των συνδικάτων, της αλληλεγγύης, της ελευθερίας και της ειρήνης.

Διαδήλωση για την εργατική Πρωτομαγιά στο Αμβούργο (1.5.2018)

Την 1η Μαΐου 1890, τιμήθηκε για πρώτη φορά με μαζικές απεργίες και μαζικές διαδηλώσεις διεθνώς, η μέρα του

αγώνα του εργατικού κινήματος, η οποία έλαβε χώρα στο Σικάγο την 1η Μαΐου 1886 και είχε ως αποτέλεσμα φυλάκιση και θανάτωση διαδηλωτών.

Σικάγο, 1η Μαΐου 1886

Αυτό δείχνει τη συχνή παρέμβαση του κράτους με τη χρήση της αστυνομικής βίας, που σε πολλές χώρες εξακολουθεί να είναι τρομακτική ακόμα και σήμερα, απέναντι σε ανθρώπους που διεκδικούν τα εύλογα δικαιώματά τους στην επαγγελματική και γενικότερα στην οικονομική και κοινωνική τους ζωή.

Βερολίνο, 1 Μαΐου 1929 [συμπλοκή διαδηλωτών και αστυνομικών, γνωστή ως «Αιματηρή Μαγιάτικη Μέρα» (Bloody Mai Day)]

Μόνο κάποιες δεκαετίες αργότερα, με το Σύνταγμα του 1919, η 1η Μαΐου καθορίστηκε ως δημόσια αργία στη Γερμανία. Ωστόσο, το 1933 με την επικράτηση του φασιστικού καθεστώτος, οι μαζικές απεργίες και οι μαζικές διαδηλώσεις απαγορεύτηκαν, όπως επίσης και η λειτουργία των συνδικάτων, τα οποία αποτελούσαν τη μεγαλύτερη αντιφασιστική δύναμη της χώρας. Ήδη στις 2 Μαΐου 1933, αναγκάστηκαν και οι συνδικαλιστικές οργανώσεις να ευθυγραμμιστούν με το φασιστικό καθεστώς, δηλαδή δεν απαγορεύτηκαν, αλλά τα μέλη τους δέχθηκαν ένοπλες επιθέσεις στα σπίτια τους, διώχθηκαν, συλλήφθηκαν και φυλακίστηκαν, ενώ τα περιουσιακά τους στοιχεία κατασχέθηκαν. Το 1934, η 1η Μαΐου μετονομάστηκε με νόμο σε «εθνική γιορτή του γερμανικού λαού».

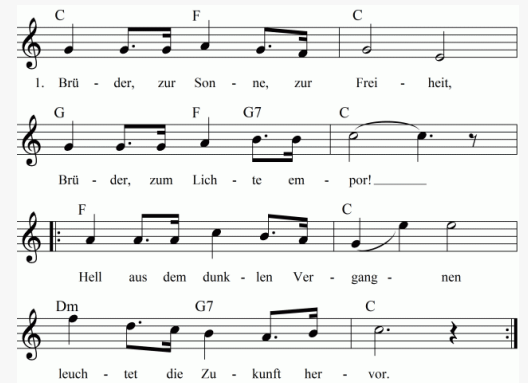
Τελικά, το 1946, η 1η Μαΐου επαναπροσδιορίστηκε από το Συμμαχικό Συμβούλιο Ελέγχου ως «Ημέρα Εργασίας», επιστρέφοντας τη μέρα αυτή εκεί όπου εξ αρχής ανήκε: στα συνδικάτα και στο εργατικό κίνημα. Σε ορισμένα μέρη της Γερμανίας, η ημέρα αυτή ονομάζεται επίσης «ημέρα της ειρήνης και της διεθνούς κατανόησης», «ημέρα της δέσμευσης για την ελευθερία και την ειρήνη, την κοινωνική δικαιοσύνη, τη διεθνή κατανόηση και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια» ή απλώς «ημέρα εργασίας» (Tag der Arbeit) ή «διεθνής ημέρα της πάλης της εργατικής τάξης».

**1. Mai
Tag der Arbeit**

Μετά αυτή τη σύντομη ιστορική αναδρομή για την Εργατική Πρωτομαγιά στη Βόρεια Αμερική και τη Γερμανία, ας επιστρέψουμε στο παρόν, σημειώνοντας ότι οι διαδηλώσεις της Πρωτομαγιάς έχουν σε μεγάλο βαθμό μια ιδιαίτερα βίαιη παράδοση.

Μια άλλη πλούσια παράδοση συνδεδεμένη με την Εργατική Πρωτομαγιά είναι τα παλιά, διεθνή και εθνικά, γνωστά τραγούδια, που συνοδεύουν πάντα τις διαδηλώσεις, όπως το παρακάτω:

**Αδέλφια, στον ήλιο, στην ελευθερία!
Αδέλφια εμπρός προς το φως!
Από το σκοτεινό παρελθόν
ξεπροβάλλει το μέλλον λαμπρό (2)...**

Τα συνδικάτα στη Γερμανία έχουν ένα σημαντικό και ισχυρό χαρακτήρα, που ζει μόνο μέσα από την αλληλεγγύη όλων μας. Αυτή είναι η απόδειξη για μένα ότι η δημοκρατία και η τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων λειτουργούν μόνο μέσω της δράσης κάθε ατόμου μαζί με άλλα άτομα.

Αυτή η αγωνιστική παράδοση πέρασε από την οικογένειά μου σε μένα ήδη από την αρχή της ζωής μου. Σήμερα είμαι βαθύτατα ευγνώμων για τους αγώνες εκατομμυρίων ανθρώπων από το παρελθόν μέχρι τώρα, μια και έτσι μπορώ να απολαμβάνω μια προνομιακή ζωή. Για τον λόγο αυτό, προσπαθώ και εγώ με την οικογένεια και τους φίλους μου, τόσο γενικά σε ετήσια βάση όσο και ειδικά αυτή τη μέρα, να προστατεύουμε τα δικά μας δικαιώματα αλλά και τα δικαιώματα των άλλων και να συνεχίζουμε να τα κατακτούμε.

Δημιουργική γραφή: σκέψεις και λέξεις στο προσκήνιο

Επιλεγμένα ποιήματα για τον εαυτό μας και τον κόσμο (τμήμα Β2 επιπέδου)

Αναμνήσεις

Η μυρουδιά του σπιτιού της γιαγιάς,
τα χαρούμενα πρόσωπα των φίλων μου,
το περπάτημα στη παραλία, όταν πέφτει ο ήλιος,
η μάνα που μου δίδαξε τα γράμματα,
το γέλιο του παππού,
η νυχτερινή βόλτα κάτω από τα αστέρια,
η γεύση από τα γλυκά του μπαμπά,
οι δεκαοκτούρες στο μπαλκόνι,
η παιδική χαρά της γειτονιάς,
όλα αυτά είμαι εγώ.

Alexandra Zafirooulos-Gonnet & Justyna Pietrzak

Το ψάξιμο

Στην χώρα μου δεν έχω ελπίδα – να μείνω δεν μπορώ,
στον δρόμο χάνομαι και τρέχω χωρίς κατεύθυνση,
στο καράβι προσπαθώ να μαζέψω τα σπασμένα μου όνειρα,
στο λιμάνι φτάνω – μόνη μου σε ένα πλήθος...
Στην Ελλάδα βρίσκομαι – καινούργια όνειρα θα φτιάξω και
ελπίδα θα βρω.

Sonja Hondralis, Harrieta Phillips, Minodora Ljubicic-Zekou

Ποια είμαι...;

Και αν με αγαπάς σαν Θεά,
θα πεθάξεις για να με βρεις
στα ονειρά σου φωτισμένα,
αλλά να μην με θεοποιείς!

Δεν είμαι διάβολος
και ούτε άγγελος.
Μπορώ μόνο να αγαπώ,
την αγάπη και τη μέριμνα
στην καρδιά μου να κρατώ.

Έχω χρώμα στην ψυχή μου.
Έχω φωτιά στην ζωή.
Έχω βροντές στο μυαλό μου.
Έχω μάχη απέναντι...

Nikoleta Dimitrova

Ιδρύματα Εγκλεισμού στη Θεσσαλονίκη: Από τις μουσειακές επισκέψεις στην εμπνευσμένη λογοτεχνική γραφή και την προφορική ιστορία

Γράφουν οι Maryna Lokaichuk, Evan O Neal και Danae Christodoulou.
Εισαγωγή: Μαίρη Μαργαρώνη (με βάση κυρίως την ξενάγηση της Μαρίας Μαυροκωστίδου)

Εισαγωγή

Στις 19 Ιουλίου σε συνεννόηση με τη Μαρία Μαυροκωστίδου, μουσειοπαιδαγωγό-ξεναγό στο ΣΝΕΓ, διοργανώθηκε για το τμήμα του Γ1 επιπέδου μια πραγματικά ενδιαφέρουσα θεματική ξενάγηση, που αφορούσε αθέατες πτυχές της ιστορίας ιδρυμάτων εγκλεισμού (Ψυχιατρικής και «Σωφρονισμού») στη Θεσσαλονίκη.

Αφορμή για τη συγκεκριμένη θεματική ξενάγηση αποτέλεσε η έκθεση φωτογραφίας και αρχαιακού υλικού στο Κέντρο Ιστορίας Θεσσαλονίκης (Μέγαρο Μπίλλη – Πλατεία Ιπποδρομίου), που αφορούσε την ιστορία του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης και είχε τον τίτλο **«Από το Λεμπέτ στο Ψυχιατρείο: Μια ιστορία ...ένος αιώνας»**. Η έκθεση που λειτούργησε από τις 6 έως τις 20 Ιουλίου 2018, διοργανώθηκε στο πλαίσιο του εορτασμού για τα 100 χρόνια λειτουργίας του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης.

Η ιστορική αυτή έκθεση φωτογραφίας ήταν η γνωριμία και η επαφή μας με μια άγνωστη πλευρά της Θεσσαλονίκης, αλλά και ένας φόρος τιμής στους ανθρώπους που έζησαν διωγμένοι και ανεπιθύμητοι από το οικογενειακό τους περιβάλλον.

Η έκθεση περιλάμβανε τις ακόλουθες τέσσερις ενότητες:

1. Η ψυχική υγεία στη Θεσσαλονίκη στις αρχές του 20ού αιώνα: **Από τον Άγιο Αντώνιο στο Άσυλο Φρενοβλαβών** (έως το 1917).

2. Η ίδρυση του Δημόσιου Ψυχιατρείου Θεσσαλονίκης: **Η μεταφορά του Ασύλου Φρενοβλαβών στο Λεμπέτ** (1925-1950).

3. Το Δημόσιο Ψυχιατρείο Θεσσαλονίκης: **Από το άσυλο στο ίδρυμα** (1950-1980).

4. **Από το ίδρυμα στο σύγχρονο Ψυχιατρικό Νοσοκομείο**: Η μεταρρύθμιση (1980 έως σήμερα).

Αρχικά, επισκεφτήκαμε και ξεναγηθήκαμε από τη Μαρία Μαυροκωστίδου στην έκθεση φωτογραφίας και αρχαιακού υλικού στο Κέντρο Ιστορίας Θεσσαλονίκης.

Στη συνέχεια, ενημερωθήκαμε από υπάλληλο της βιβλιοθήκης του Κέντρου Ιστορίας για το πλούσιο αρχαιακό υλικό της βιβλιοθήκης και είδαμε μέρος από αυτό.

Η ξενάγηση συνεχίστηκε με την επίσκεψη στην Εκκλησία του Αγίου Αντωνίου, που διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην αρχή της ιστορίας της αντιμετώπισης των ψυχιατρικά άρρωστων κατοίκων της Θεσσαλονίκης.

Η θεματική εκδρομή ολοκληρώθηκε με επίσκεψη και ξενάγηση στη φυλακή του Γεντί Κουλέ.

Η ξενάγηση στη συγκεκριμένη έκθεση και σε κάποιους χώρους εγκλεισμού αποτέλεσε πηγή έμπνευσης για τους/τις σπουδαστές/τριες του Γ1 επιπέδου για τη συγγραφή διηγημάτων. Τα διηγήματα είχαν ως θέμα μια ιστορία που εκτυλισσόταν σε κάποιο ίδρυμα εγκλεισμού της Θεσσαλονίκης σε όποια χρονική περίοδο επιθυμούσαν. Από τα διηγήματα αυτά επιλέγησαν τα δύο πιο πρωτότυπα, ένα από τον χώρο της Ψυχιατρικής και ένα από τον χώρο «Σωφρονισμού», για να δημοσιευτούν σε αυτή την έκδοση. Στο τέλος του παρόντος αφιερώματος για τα ιδρύματα εγκλεισμού στη Θεσσαλονίκη ως αφόρμηση για δημιουργική γραφή συμπεριλαμβάνεται το εξαιρετικό κείμενο της Danae Chistodoulou, που αποτελεί αναζήτηση και εν μέρει ανεύρεση πτυχών της Τοπικής Κοινωνικής Ιστορίας (Local Social History) σε μικροεπίπεδο (microlevel).

A. Μια σύντομη αναδρομή στην ιστορία των ψυχικά αρρώστων στη Θεσσαλονίκη

1. Η ψυχική υγεία στη Θεσσαλονίκη στις αρχές του 20ού αιώνα: Από τον Άγιο Αντώνιο στο Άσυλο Φρενοβλαβών (έως το 1917).

Ο κόσμος της ψυχικής ασθένειας ήταν (και εν μέρει συνεχίζει να είναι) ταμπού στην Ελλάδα. Υπήρχαν (και εν μέρει συνεχίζουν να υπάρχουν) φόβος, άγνοια, μύθοι και στερεότυπα για τους ψυχικά άρρωστους ανθρώπους, που ζούσαν (και εν μέρει συνεχίζουν να ζουν) στο περιθώριο της κοινωνίας.

1.1 Η εκκλησία του Αγίου Αντωνίου

Η ιστορία των ψυχιατρικών ιδρυμάτων στη Θεσσαλονίκη ξεκινάει από το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα, τότε που στο κέντρο της πόλης, στη γωνία των δρόμων Δημητρίου Μαργαρίτη και Φιλικής εταιρίας, κοντά στην πλατεία Ναβαρίνου, χτίστηκε η εκκλησία του Αγίου Αντωνίου.

Σύμφωνα με τη χριστιανική παράδοση, υπάρχουν πολλοί Άγιοι που θεωρούνται προστάτες των άρρωστων ανθρώπων, ανάλογα με την αρρώστια που έχουν.

Άγιοι Προστάτες των αρρώστων

Ειδικά, προστάτες των ψυχοπαθολογικά άρρωστων ανθρώπων θεωρούνται ο Άγιος Αντώνιος, ο Άγιος Αθανάσιος, ο Άγιος Αρτέμιος, ο Άγιος Γεράσιμος, η Αγία Θέκλα, ο Όσιος Θεόδουλος ο σαλός, ο Ευαγγελιστής Ιωάννης, ο Ευαγγελιστής Λουκάς, οι Άγιοι Κυπριανός και Ιουστίνια και ο Όσιος Αναστάσιος ο Ναυπλιώτης. Οι κάτοικοι της Θεσσαλονίκης πίστευαν ιδιαίτερα ότι ο Άγιος Αντώνιος ήταν προστάτης των ψυχιατρικά άρρωστων.

Έτσι, για τον λόγο αυτό, κατά τον 19ο αιώνα, οι Θεσσαλονικιώτες πίστευαν ότι η μόνη σωτηρία των ψυχιατρικά άρρωστων ήταν ο Άγιος Αντώνιος. Τους πήγαιναν στην εκκλησία του και τους άφηναν εκεί πολλές μέρες και νύχτες, πιστεύοντας ότι έτσι ο Άγιος θα τους θεραπεύσει και θα τους κάνει καλά. Μάλιστα, για να μην φύγουν, τους κρατούσαν δεμένους, χωρίς τη θέλησή τους, με μεταλλικές αλυσίδες, σε ειδικούς μεταλλικούς κρίκους.

Οι μεταλλικοί αυτοί κρίκοι τοποθετήθηκαν στο τέμπλο της εκκλησίας του Αγίου Αντωνίου, δίπλα στην Ωραία Πύλη, και σώζονται μέχρι σήμερα.

Το εσωτερικό της εκκλησίας του Αγίου Αντωνίου ήταν και είναι κάπως σκοτεινό, με μικρά παράθυρα, που αφήνουν σχετικά λίγο φυσικό φως να φωτίζει τον χώρο.

Για την περίοδο που μιλάμε (αρχές του προηγούμενου αιώνα), οι ψυχικές αρρώστιες όχι μόνο ήταν θέμα ταμπού στην ελληνική κοινωνία, αλλά θεωρούνταν και μια κατάρρα για την οικογένεια στην οποία υπήρχε ένα ψυχικά άρρωστο άτομο.

Το θέμα αυτό, ειδικά στην Ελλάδα, δεν απασχολούσε καν την ιατρική επιστήμη και οι άνθρωποι πίστευαν ότι η μόνη σωτηρία θα μπορούσε να προέλθει από ένα θαύμα του Θεού ή κάποιου Αγίου, όπως ο Άγιος Αντώνιος, η εκκλησία του οποίου λειτουργούσε ως «θεραπευτήριο», μέχρι την αύξηση του φαινομένου της αστυφιλίας. Το φαινόμενο αυτό οδήγησε στο κτίσιμο πολλών πολυκατοικιών στο κέντρο της Θεσσαλονίκης και στην αύξηση των κατοίκων στην περιοχή. Αυτοί άρχισαν πλέον να παραπονιούνται για όσα συνέβαιναν μέσα στην κεντρική αυτή εκκλησία, γιατί «ήταν αδύνατο να ησυχάσει κανείς από τα ουρλιαχτά και τις φωνές των ανθρώπων μέσα στον ναό».

Και έτσι, με την πάροδο του χρόνου, η εκκλησία του Αγίου Αντωνίου σταμάτησε αναγκαστικά από την πίεση των κατοίκων να λειτουργεί ως χώρος αλυσοδεσίματος ψυχικά άρρωστων ανθρώπων για «θεραπευτικούς» λόγους.

1.2 Το άσυλο φρενοβλαβών (ψυχικά άρρωστων) στη συνοικία Μπάρα

Στις αρχές του 20ού αιώνα (το 1908), η εβραϊκή κοινότητα της Θεσσαλονίκης δημιούργησε πρώτη έναν χώρο για τα ψυχιατρικά άρρωστα μέλη της κοινότητάς της στη συνοικία Βαρόνου Χιρς, που τον ονόμασε «Άσυλο φρενοβλαβών».

Ο εβραϊκός συνοικισμός Βαρόνου Χιρς κοντά στον παλιό σιδηροδρομικό σταθμό.

Δύο χρόνια αργότερα, το 1910 η ελληνική κοινότητα δημιούργησε ένα δικό της άσυλο για «φρενοβλαβείς» στην οδό Αφροδίτης, η οποία βρισκόταν στην περίφημη «συνοικία της Μπάρας».

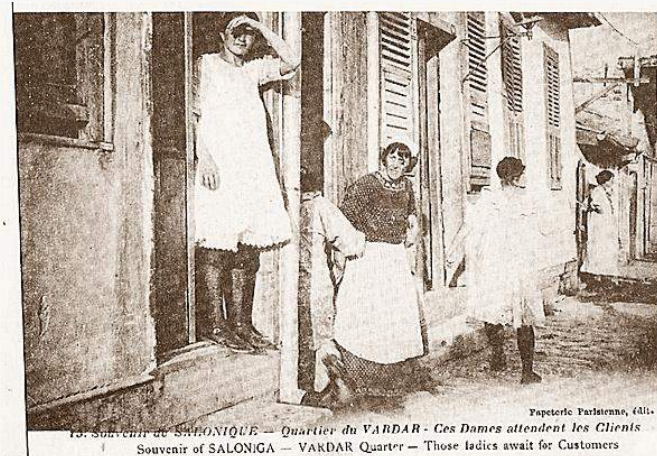
Ποια ήταν όμως η συνοικία αυτή; Ήταν η γνωστή συνοικία της Θεσσαλονίκης με τα πολλά πορνεία, όπως και με χασισοποτεία (μαγαζιά στα οποία κάπνιζαν χασίς), με καφέ αμάν και με συμμορίες.

Η συνοικία Μπάρα, κοντά στον σιδηροδρομικό σταθμό, ήταν η περιοχή που οριζόταν από τις οδούς Μοναστηρίου, Λαγκαδά, Αφροδίτης, Βάκχου, Οδυσσέως, Ταντάλου και Προμηθέως.

Οι Οθωμανοί την ονόμαζαν dudulak (περιοχή / δρόμος της ηδονής).

Στην οδό Αφροδίτης, λοιπόν, που λειτούργησε το πρώτο Άσυλο Φρενοβλαβών της ελληνικής κοινότητας, πολλά σπίτια είχαν μετατραπεί σε οίκους ανοχής (πορνεία).

Τα σπίτια αυτά είχαν συνήθως μόνο έναν όροφο (ήταν ισόγεια). Είχαν μία κουζίνα και ένα δωμάτιο, που ήταν και ο χώρος εργασίας των γυναικών. Σπάνια, υπήρχε ένα δεύτερο δωμάτιο δίπλα σε αυτό ή σε έναν δεύτερο όροφο.

Οι περισσότερες κοπέλες έμεναν εκεί, στον ίδιο χώρο όπου δούλευαν. Η είσοδος ήταν μια πόρτα, το πάνω κομμάτι της οποίας ήταν παράθυρο. Αυτό βοηθούσε τις κοπέλες τα κρύα βράδια του χειμώνα να στέκονται πίσω από το παράθυρο, που λειτουργούσε σαν βιτρίνα, και να καλούν μέσα τους πελάτες.

Το καλοκαίρι οι κοπέλες στέκονταν στο κατώφλι του σπιτιού και περίμεναν συνήθως όρθιες ή σε χαμηλά καθίσματα.

SALONICA — The Vardar district - Bargaining
19 SALONIQUE — Quartier Vardar - Marchandage

Μετά τη συμφωνία για το τι θα κάνουν με τον κάθε πελάτη και για ποια τιμή, έμπαιναν μέσα μαζί του, τραβούσαν την κουρτίνα του παραθύρου ή κλείνανε την πόρτα και αυτό σήμαινε ότι η κοπέλα αυτού του σπιτιού ήταν απασχολημένη.

Οι κοπέλες της Μπάρας, σε αντίθεση με πορνεία σε άλλες περιοχές της πόλης, δούλευαν μοναχικά. Δηλαδή σε κάθε σπίτι δούλευε μόνο μία γυναίκα. Είχαν διαφορετικές ηλικίες και τόπους καταγωγής, όπως Ιταλία, Σουηδία, Γαλλία, Σερβία και διάφορες πόλεις της Ελλάδας. Πολύ καλή φήμη είχαν γυναίκες πρόσφυγες από τη Σμύρνη (σημερινό Ισμίρ της Τουρκίας) και Εβραίες. Οι κοπέλες της Μπάρας θεωρούνταν, σε σχέση με άλλες περιοχές, γυναίκες «χαμηλής ποιότητας», με πελάτες φτωχούς επαρχιώτες και κυρίως στρατιώτες και ταξιδιώτες, που δεν έδιναν σημασία στην ομορφιά και στις λεπτομέρειες της εμφάνισης.

SALONICA — The Vardar district - One who admires small feet and well shaped legs
20 SALONIQUE — Quartier Vardar - Admireur de petits pieds aux ses mollets

Σχεδόν κάθε μέρα στην Μπάρα υπήρχαν μαλώματα των κοριτσιών με τους «προστάτες» τους, όπως και διάφορα πάρε-δώσε περιέργων και σκοτεινών τύπων που δρούσαν σε όλη την περιοχή σαν συμμορίες.

8. Boulevard de SALONIQUE — Environs of SALONICA
Quartier du VARDAR — Une des femmes
VARDAR Quarter — At these Ladies

Η Μπάρα έγινε πολύ γνωστή την περίοδο από το 1912 μέχρι το 1918, δηλαδή την περίοδο των βαλκανικών πολέμων και του Α΄ παγκοσμίου πολέμου, όταν η Στρατιά της Ανατολής, που αριθμούσε 300.000 στρατιώτες, ήταν στη Θεσσαλονίκη. Σχεδόν σε καμιά άλλη ευρωπαϊκή πόλη δεν είχαν συγκεντρωθεί μέχρι τότε τόσες πολλές και διαφορετικές εθνικότητες μαζί με τους Εβραίους, τους Έλληνες και τους Τούρκους, που ζούσαν ήδη στην πόλη. Η συνοικία της Μπάρας είχε τότε πάνω από 2000 με 3000 πόρνες, έτοιμες να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στον στρατό, για τον οποίο η περιοχή αυτή έγινε το αγαπημένο του στέκι.

Βέβαια, στην περιοχή της Μπάρας, εκτός από τους οίκους ανοχής, υπήρχαν και κάποια λίγα σπίτια με οικογένειες, οι οποίες τοποθετούσαν μια ταμπέλα στην πόρτα, που έλεγε «Προσοχή οικογένεια», και κανείς δεν πλησίαζε εκεί να ενοχλήσει.

Σε μια τέτοια περιοχή, λοιπόν, δημιουργήθηκε το πρώτο Άσυλο Φρενοβλαβών της Θεσσαλονίκης. Εκεί έκλειναν τους ψυχικά άρρωστους, οι οποίοι πλέον μεταφέρθηκαν από τον θρησκευτικό χώρο του Αγίου Αντωνίου, όπου δένονταν με αλυσίδες, στον εντελώς κοσμικό και ερωτικό χώρο της θεάς (οδού) Αφροδίτης, στον οποίο σαφώς και δεν υπήρχε ποτέ ούτε ησυχία ούτε ασφάλεια.

2. Η ίδρυση του Δημόσιου Ψυχιατρείου Θεσσαλονίκης: Η μεταφορά του Ασύλου Φρενοβλαβών στο Λεμπέτ (1925-1950).

Οι συνθήκες μέσα στο Άσυλο Φρενοβλαβών ήταν το ίδιο άθλιες, όπως και έξω από αυτό, στη συνοικία της Μπάρας. Για τον λόγο αυτό το ελληνικό κράτος αποφάσισε τη μεταφορά του Ασύλου από τη συνοικία της Μπάρας στη συνοικία Λεμπέτ, τη σημερινή συνοικία της Σταυρούπολης, στη δυτική Θεσσαλονίκη. Η επίσημη αλλαγή του ονόματος από Λεμπέτ σε Σταυρούπολη έγινε στις αρχές της δεκαετίας του 1930.

Στην περιοχή Λεμπέτ τα συμμαχικά στρατεύματα (allied troops), μετά το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, άφησαν άδεια τα στρατιωτικά κτίρια που είχαν χρησιμοποιήσει. Έτσι, το κράτος αποφάσισε να τα αξιοποιήσει και να βάλει εκεί τους ψυχικά άρρωστους ανθρώπους. Το 1925 η περιοχή πήρε το όνομα «Δημόσιο Ψυχιατρείο Θεσσαλονίκης» (Δ.Ψ.Θ.).

Αρχικά οι συνθήκες διαβίωσης ήταν άθλιες. Πολλοί ψυχικά άρρωστοι στο Δ.Ψ.Θ. ήταν χωρίς παπούτσια, ξυπόλητοι. Δεν είχαν να κάνουν τίποτα το ιδιαίτερο, εκτός από το να στέκονται ή να περιφέρονται χωρίς λόγο.

Αντί για ρούχα, φορούσαν άσπρες, μακριές, βρώμικες νυχτικιές.

Πολλές φορές δεν φορούσαν καν ρούχα.

Και βέβαια, η παλιά παράδοση του αλυσοδεσίματος (στην εκκλησία του Αγίου Αντωνίου) συνεχίστηκε να υπάρχει και στο Δ.Ψ.Θ..

Τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του ψυχιατρικού νοσοκομείου, στα παλιά αυτά εγκαταλελειμμένα κτίρια, μαζί με τους ψυχικά άρρωστους έμεναν πυροπαθείς από τη μεγάλη πυρκαγιά της Θεσσαλονίκης το 1917, πρόσφυγες που έφτασαν λίγα χρόνια αργότερα από τη Μικρά Ασία, ορφανά παιδιά, αλκοολικοί και γενικά όλοι όσους έπιανε η αστυνομία και δεν είχε άλλον χώρο να τους βάλει. Τα κρεβάτια δεν είχαν στρώματα και οι άνθρωποι κοιμόνταν πάνω στα σίδηρα.

Το 1930, η Αμερικανίδα φιλόanthρωπος Πάτισον έκανε έρανο στην Αμερική και συγκέντρωσε ένα σημαντικό ποσό για τη δημιουργία νέων εγκαταστάσεων για τους ψυχικά άρρωστους ανθρώπους.

Ωστόσο, ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος και η δύσκολη περίοδος της κατοχής του 1940 δυσκόλεψε πολύ τη

λειτουργία του ψυχιατρικού νοσοκομείου της Θεσσαλονίκης και οι συνθήκες παρέμεναν απάνθρωπες. Βασικά, την εποχή εκείνη ακόμη δεν υπήρχε θεραπεία των αρρώστων, παρά μόνο εγκλεισμός και απομόνωση. Μάλιστα για τους ιδιαίτερα «ανήσυχους» αρρώστους υπήρχε ένας ξεχωριστός χώρος, στον οποίο τους έβαζαν.

Έτσι, διαχώριζαν τους «ανήσυχους» από τους «ήσυχους» ασθενείς.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1940, πολλοί γιατροί διορίστηκαν στο Δ.Ψ.Θ.. Ο ψυχίατρος Βασίλειος Παρμενίδης έγραψε τις πρώτες εντυπώσεις του, μετά από επίσκεψη που πραγματοποίησε με τον μετέπειτα καθηγητή πανεπιστημίου Αγαπητό Διακογιάννη:

«Το τι αντικρίσαμε όταν πρωτομπήκαμε εκεί δεν περιγράφεται. Περί τους 280 αρρώστους σε τρία μεγάλα και δυο μικρά κτίρια. Τα κρεβάτια κολλημένα το ένα με το άλλο. Κι αυτό μόνο στους θαλάμους ήσυχων. Χειρότερη η κατάσταση στα τμήματα ανήσυχων. Ένας μακρύς θάλαμος, μέσα στον οποίο ήταν κολλημένα περίπου 40 κρεβάτια για 80-100 στοιβαγμένους σαν τραπουλόχαρτα αρρώστους. Πέντε αποχωρητήρια (WC) σε κατάσταση αχαρακτήριστη... Ακόμα χειρότερη η κατάσταση στο τμήμα ανήσυχων γυναικών, που ήσαν δύο συνεχόμενα δωμάτια. Στο δωμάτιο οι γυναίκες ήταν ολόγυμνες και δεμένες με αλυσίδες στους σομιέδες χωρίς στρώματα. Στο θέαμα αυτό, αδύνατο να περιγράψω τι νιώσαμε. Όταν αποσυρθήκαμε, για αρκετή ώρα ο ένας έβλεπε τον άλλο χωρίς να μιλάμε. Όταν κάποτε αρχίσαμε να μιλάμε και οι δύο είπαμε τα ίδια: Από πού να αρχίσουμε.»

3. Το Δημόσιο Ψυχιατρείο Θεσσαλονίκης: Από το άσυλο στο ίδρυμα (1950-1980)

Έτσι, μετά το τέλος της Κατοχής και του εμφυλίου πολέμου στην Ελλάδα (1946-1949) και από τη δεκαετία του 1950 και μετά, έγινε μεγάλη προσπάθεια για τη βελτίωση των εγκαταστάσεων του ψυχιατρικού νοσοκομείου της Θεσσαλονίκης.

Την ίδια εποχή δημιουργήθηκαν στο Δ.Ψ.Θ. η Α΄ Ψυχιατρική και Νευροπαθολογική κλινική του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Το 1970, ξεκίνησε η λειτουργία φαρμακείου

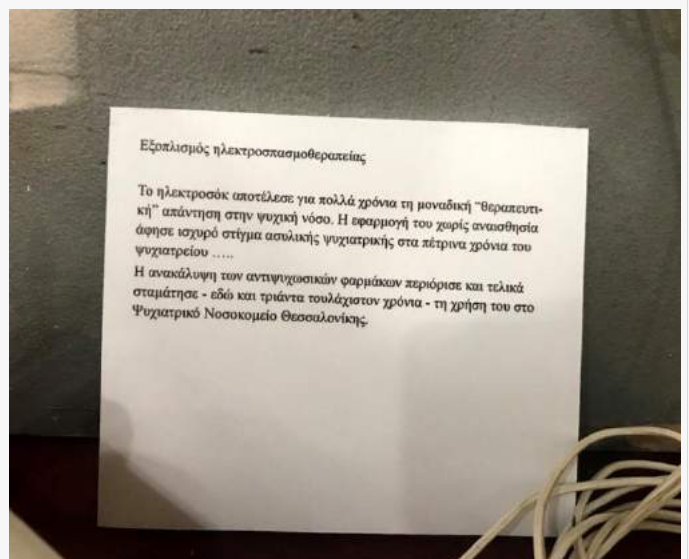
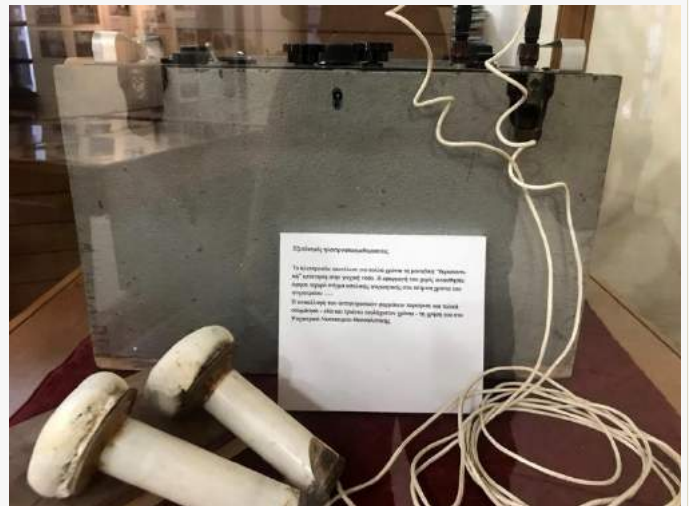
και μικροβιολογικού εργαστηρίου,

ενώ λειτουργούσε και χειρουργείο.

Για πολλές δεκαετίες το ηλεκτροσόκ αποτελούσε τη μοναδική «θεραπεία» στις ψυχικές αρρώστιες και στο ψυχιατρικό νοσοκομείο της Θεσσαλονίκης τα πράγματα δεν ήταν διαφορετικά.

4. Από το Ίδρυμα στο σύγχρονο Ψυχιατρικό Νοσοκομείο: Η μεταρρύθμιση (1980-σήμερα).

Ωστόσο, η δεκαετία του 1980 ήταν η αρχή μιας ριζικής μεταρρύθμισης του Ψυχιατρείου. Στο νοσοκομείο άρχισαν

να δουλεύουν, εκτός από τους γιατρούς και τις νοσοκόμες, κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι και εργοθεραπευτές. Δημιουργήθηκαν πολλά εργαστήρια, όπως ξυλουργείο, ραφείο, εργαστήριο κατασκευής κεριών και άλλων αντικειμένων, μαγειρείο κ.ά., στα οποία οι ψυχικά άρρωστοι απασχολούνται μέχρι και σήμερα πολύ δημιουργικά.

Επίσης, από το 2000 άρχισε να λειτουργεί και η λεγόμενη μονάδα πρασίνου.

Έχει ως σκοπό την αξιοποίηση του χώρου γύρω από το νοσοκομείο και τη διατήρηση των δέντρων και των φυτών που υπάρχουν.

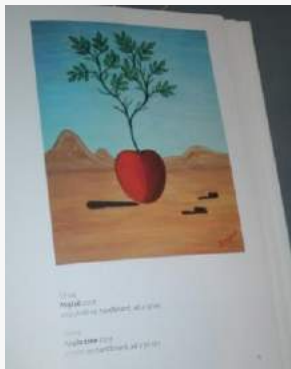

Στο σύγχρονο ψυχιατρικό νοσοκομείο της Θεσσαλονίκης είναι ιδιαίτερα σημαντική η ενασχόληση των ψυχικά αρρώστων με ποικίλες μορφές τέχνης, με στόχο να εκφράσουν τον εσωτερικό τους κόσμο.

Κάποιες φορές η τέχνη τους εμπνέεται από την ίδια τη φύση, στο σύνολό της, αναπαριστώντας μια ιδεατή ηρεμία.

Κάποιες φορές αναπαριστάνουν εικόνες από τον κόσμο των φυτών και των ζώων.

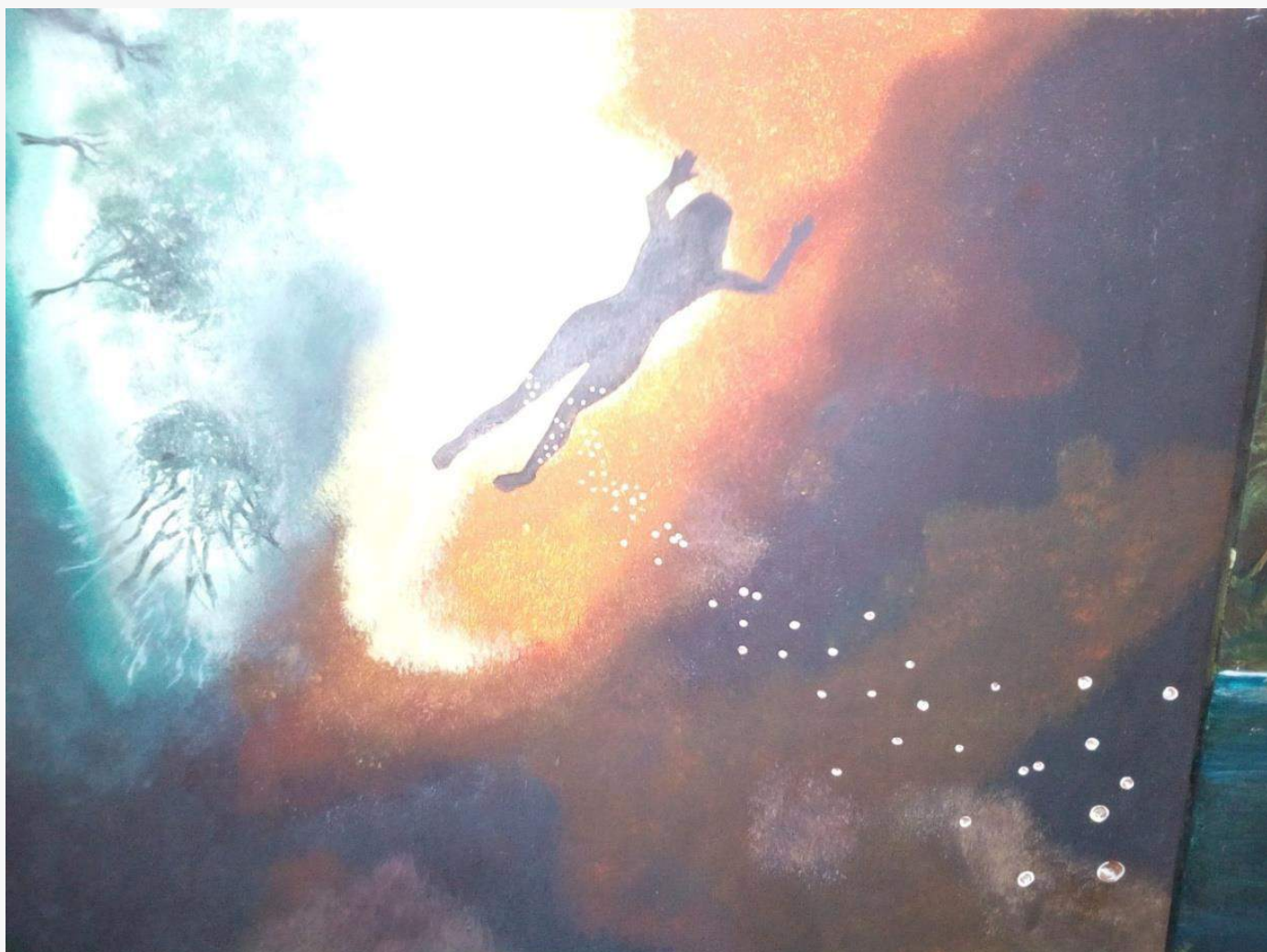
Συχνά, προσπαθούν να αποδώσουν τον εσωτερικό τους κόσμο,

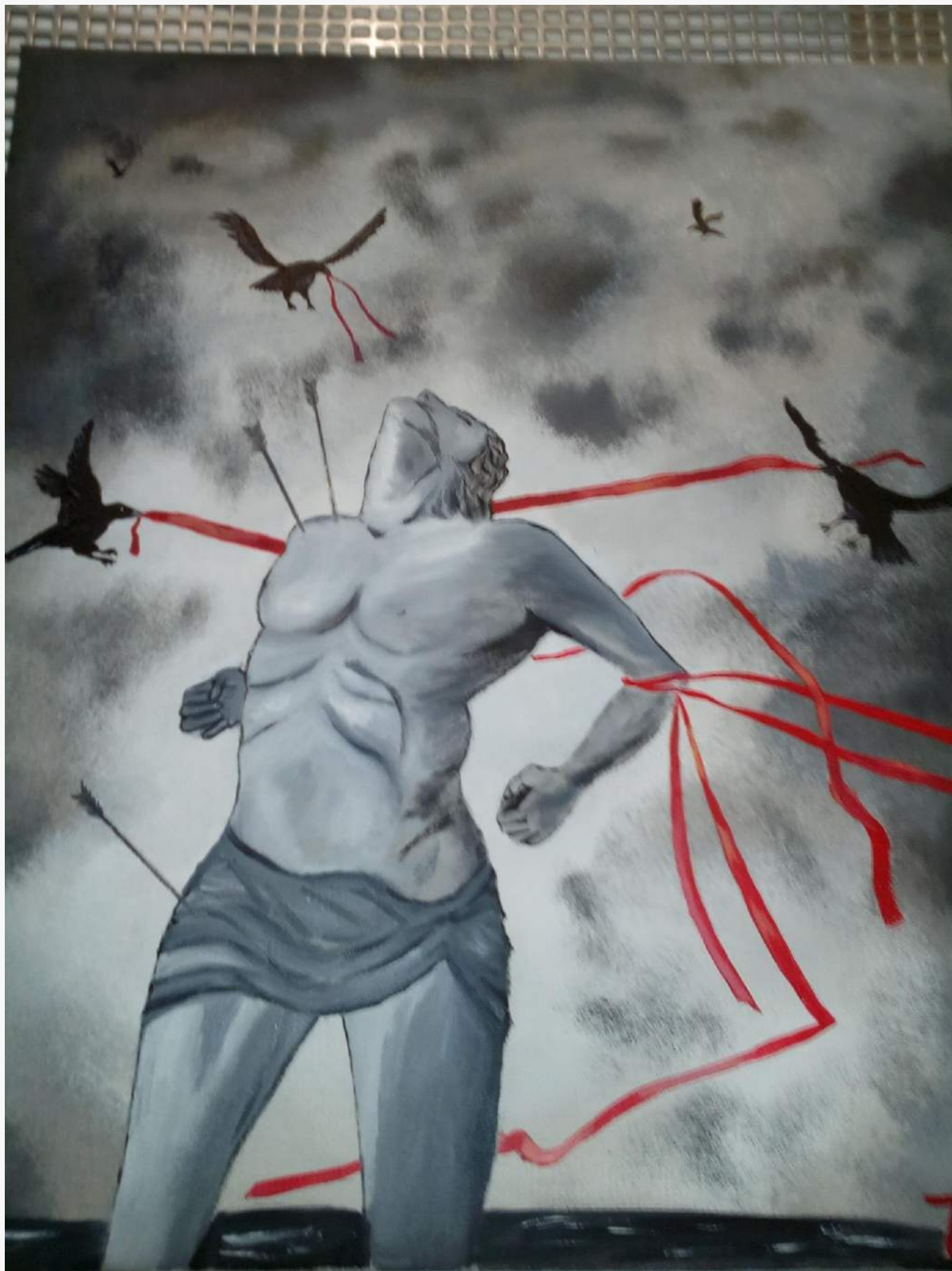
Άλλες φορές αναπαριστάνουν τον ίδιο τους τον εαυτό ως προς την εξωτερική του εικόνα.

κάποιες φορές σαν ένα βύθισμα χωρίς τέλος

και άλλες φορές σαν έναν πόνο χωρίς τέλος, γεγονός που θα έπρεπε να ευαισθητοποιεί την κοινωνία μας και να την κάνει περισσότερο συμπεριληπτική (inclusive) και ανοιχτή προς αυτούς τους ανθρώπους.

Β. Μια σύντομη αναδρομή στην ιστορία των φυλακισμένων στο Γεντί Κουλέ της Θεσσαλονίκης

Κάνοντας μια βόλτα στην Άνω Πόλη της Θεσσαλονίκης συναντά κάποιος τα παλιά βυζαντινά τείχη της πόλης, που την προστάτευαν από τους εχθρούς της. Στη βορειοδυτική πλευρά του τείχους, στο πιο ψηλό σημείο της πόλης, είναι το Φρούριο του Επταυργίου ή Γεντί Κουλέ, το οποίο λειτουργούσε ως φυλακή από τη δεκαετία του 1890 μέχρι το 1989. Ήταν μία από τις πιο σκληρές και πιο τρομακτικές φυλακές της Ελλάδας τον προηγούμενο αιώνα, όχι μόνο γιατί είχε πολύ κακές υποδομές (infrastructure), αλλά και γιατί οι συνθήκες κράτησης ήταν εντελώς απάνθρωπες.

Στο Γεντί Κουλέ φυλακίστηκαν εκατοντάδες άνθρωποι κυρίως (αλλά όχι μόνο) κατά την περίοδο της γερμανικής / ναζιστικής κατοχής (1941-1944), του ελληνικού εμφυλίου πολέμου (1946-1949) και της στρατιωτικής δικτατορίας (της Χούντας) στην Ελλάδα (1967-1974). Πολλοί από αυτούς καταδικάστηκαν σε θάνατο και εκτελέστηκαν (σκοτώθηκαν) στον ελεύθερο χώρο που υπάρχει πίσω από αυτή τη φυλακή.

Κατά τον πρώτο μισό αιώνα λειτουργίας της φυλακής (δεκαετίες 1890-1930)

Από την αρχή της λειτουργίας του Γεντί Κουλέ ως φυλακής (δεκαετία του 1890) δεν υπήρχαν κελιά, παρά μόνο στην απομόνωση. Σε κάθε όροφο της φυλακής υπήρχε ένας μεγάλος θάλαμος. Εκεί ζούσαν όλοι οι φυλακισμένοι μαζί, χωρίς κανέναν διαχωρισμό ανάλογα με το αδίκημα ή την ηλικία τους. Συνήθως οι βαρυποινίτες, οι πιο σκληροί φυλακισμένοι, ήταν και οι αρχηγοί των φυλακών.

Ένας από τους θαλάμους της δυτικής πλευράς του συγκροτήματος των φυλακών σήμερα λειτουργεί ως έκθεση.

Πριν περάσει το Γεντί Κουλέ στη δικαιοδοσία του ελληνικού κράτους, το 1912 που η Θεσσαλονίκη έγινε ελληνική, οι Οθωμανοί άφησαν κατά λάθος ελεύθερους τους 2500 φυλακισμένους που υπήρχαν τότε στη φυλακή. Εκείνη την περίοδο, στο Γεντί Κουλέ χτίστηκαν βοηθητικοί χώροι, για να γίνει η φυλακή πιο λειτουργική. Οι συνθήκες κράτησης ήταν πολύ άσχημες.

Το 1915, 30 φυλακισμένοι έστειλαν γράμμα στον Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης, ζητώντας να διαχωριστούν από τους υπόλοιπους φυλακισμένους, που, όπως έγραφαν, «ήταν χασισοπότες και μέθυσοι και διέφθειραν τα ήθη».

Το 1918 στο Γεντί Κουλέ ήταν φυλακισμένοι 800 άντρες και 13 γυναίκες.

Το 1920 ένας αποφυλακισμένος από το Γεντί Κουλέ έγραψε ένα εξαιρετικό βιβλίο για την ζωή εκεί: για το πώς αμοίβονταν παράνομα οι φύλακες, για να κάνουν χάρες στους φυλακισμένους που είχαν χρήματα· για το πώς έφερναν μέσα στη φυλακή γυναίκες· για το πώς και τι τρώγανε οι φυλακισμένοι ανάλογα με την οικονομική τους κατάσταση· για τα βασανιστήρια που γίνονταν· για τους βιασμούς των φυλακισμένων· για τη διακίνηση ναρκωτικών· για τη «μαύρη αγορά» από φύλακες και προστατευόμενους φυλακισμένους.

Με το πέρασμα του χρόνου και κυρίως από τη δεκαετία του 1920 και μετά, άρχισαν να μεταφέρονται στο Γεντί Κουλέ και πολιτικοί κρατούμενοι (αριστεροί), καθώς αναπτυσσόταν η εργατική τάξη. Έτσι, γίνονταν συλλήψεις συνδικαλιστών, οι οποίοι αποτέλεσαν και τις πρώτες ομάδες πολιτικών κρατουμένων στο Γεντί Κουλέ.

Όταν το 1922 έγινε η ανταλλαγή των πληθυσμών με την Τουρκία και ήρθαν στη Θεσσαλονίκη (και σε άλλες ελληνικές πόλεις) Έλληνες πρόσφυγες από την Τουρκία, μια οικογένεια προσφύγων άνοιξε ένα καφενείο κοντά στην είσοδο του Γεντί Κουλέ. Στο καφενείο αυτό, που υπάρχει μέχρι σήμερα, έπιναν τον καφέ τους οι συγγενείς και οι φίλοι των φυλακισμένων, περιμένοντας να αρχίσει το επισκεπτήριο της φυλακής.

Μετά το 1922 (και για μια δεκαετία περίπου), κανόνας της φυλακής ήταν οι επισκέπτες να φορούν ένα ψάθινο καπέλο, για να μπορούν οι φύλακες να τους ξεχωρίζουν εύκολα από τους φυλακισμένους. Οι ιδιοκτήτες του καφενείου, λοιπόν, για να διευκολύνουν τους επισκέπτες, αλλά και για να αυξήσουν το μικρό εισόδημά τους, κρέμασαν σε έναν τοίχο του μαγαζιού ψάθινα καπέλα, που νοίκιαζαν στους επισκέπτες των φυλακισμένων.

Οι επισκέπτες φορούσαν τα νοικιασμένα καπέλα και πήγαιναν απέναντι στο επισκεπτήριο της φυλακής να δουν τον φυλακισμένο συγγενή ή φίλο τους.

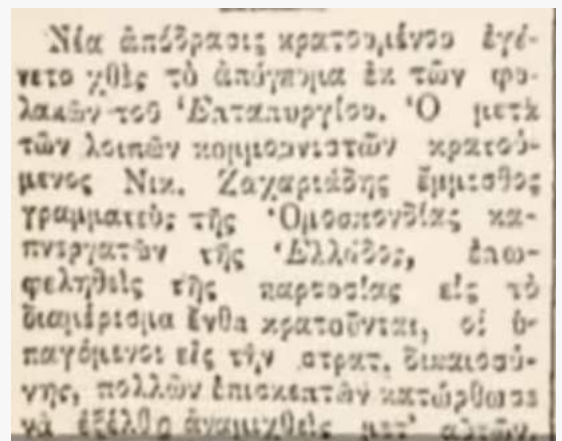

Το επισκεπτήριο του Γεντί Κουλέ

Με τη «μέθοδο των καπέλων» απέδρασε από το Γεντί Κουλέ, στα μέσα της δεκαετίας του 1920, ο Νίκος Ζαχαριάδης, ο τότε γραμματέας του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας (Κ.Κ.Ε.).

Συγκεκριμένα, είχε αφήσει μούσι και μακριά μαλλιά, λέγοντας αστεία ότι θέλει να γίνει παπάς ή και να πάει μοναχός στο Άγιο Όρος. Μια γυναίκα τον επισκέφτηκε, λέγοντας ότι είναι η αρραβωνιαστικιά του. Του έδωσε ρούχα και άλλαξε. Έβαλε το καπέλο του επισκέπτη, οι φύλακες δεν τον αναγνώρισαν, χάθηκε μέσα στο πλήθος και έφυγε από την κύρια είσοδο της φυλακής μαζί με τους υπόλοιπους επισκέπτες στο τέλος του επισκεπτηρίου.

Κατά τη διάρκεια της ναζιστικής κατοχής (1941-1944)

Κατά τη διάρκεια της ναζιστικής κατοχής στην Ελλάδα στη φυλακή του Γεντί Κουλέ εκτελέστηκαν από τις γερμανικές αρχές κατοχής αρκετές δεκάδες Έλληνες. Πολύ περισσότεροι Έλληνες εκτελέστηκαν από τους ναζί σε άλλους χώρους στη Θεσσαλονίκη, οι οποίοι λειτουργούσαν ως χώροι κράτησης, βασανιστηρίων και θανάτωσης, όπως στο στρατόπεδο Παύλου Μελά, στη Σταυρούπολη Θεσσαλονίκης και αλλού.

Στο Γεντί Κουλέ οι κρατούμενοι, που είχαν ιδεολογία διαφορετική από τη φασιστική-ναζιστική των κατακτητών και των συνεργατών τους, φυλακίζονταν, βασανίζονταν και οδηγούνταν «στον συνηθισμένο τόπο» των εκτελέσεων, δηλαδή στην έρημη περιοχή πίσω από το Επταπύργιο και το δάσος του Σείχ Σου.

Πριν γίνει χώρος θανάτωσης φυλακισμένων, η πίσω πλευρά του Γεντί Κουλέ ήταν οθωμανικό νεκροταφείο και τόπος βοσκής για τα ζώα.

Οι εκτελέσεις στην περίοδο της Κατοχής γίνονταν με συνοπτικές διαδικασίες και χωρίς δίκη.

Μελλοθάνατοι οδηγούνται στον «συνηθισμένο τόπο των εκτελέσεων» κατά τη γερμανική κατοχή

Μία από τις πιο σημαντικές προσωπικότητες που θανατώθηκε στο Γεντί Κουλέ για την αγωνιστική του δράση κατά την περίοδο της Κατοχής ήταν ο αρχιμανδρίτης Κοζάνης Ιωακείμ Λιούλιας.

«Μη μας τρομάζει ο θάνατος. Υπάρχει πολλές φορές ζωή στον θάνατο και θάνατος στην ζωή. Τι σημασία έχει η ζωή μπροστά στην πρόοδο και το καλό του συνόλου;»

συνήθιζε να λέει και να αποτελεί παράδειγμα προς μίμηση.

Κατά τη διάρκεια του ελληνικού εμφυλίου πολέμου (1946-1949) και της επόμενης δεκαετίας (1950-1960)

Πιο σκληρές ήταν οι εκτελέσεις μελλοθανάτων του Γεντί Κουλέ κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου και τη δεκαετία που ακολούθησε. Εκτελέστηκαν δεκάδες άτομα, που είχαν καταδικαστεί σε θάνατο, συχνά με πολύ γρήγορες αποφάσεις και διαδικασίες και χωρίς αρκετά ενοχοποιητικά στοιχεία.

Συνήθως, ήταν αρκετή η «αντιεθνική» ιδεολογία, η κατηγορία συμμετοχής στον Δημοκρατικό Στρατό της Ελλάδας, ο οποίος ανήκε στο Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας, και γενικότερα η ένταξη των κατηγορούμενων σε αριστερές ομάδες.

Οι πρώτοι αριστεροί που εκτελέστηκαν στο Γεντί Κουλέ στον εμφύλιο πόλεμο: δύο νέοι αγρότες από το Κιλκίς

Πραγματικά, με την έναρξη του εμφυλίου πολέμου, το Γεντί Κουλέ γέμισε με αριστερούς φυλακισμένους. Ο κομμουνισμός ήταν εκτός νόμου και για αυτή την πολιτική ιδεολογία είχε θεσπιστεί η ποινή του θανάτου, αν το αποφάσιζε το έκτακτο στρατοδικείο (στρατιωτικό δικαστήριο = military tribunal).

Πριν κάθε εκτέλεση, υπήρχε ένα τελετουργικό. Ο ιερέας συνήθως καλούνταν να είναι στη φυλακή στις 5.00 το πρωί.

Ήταν η ώρα που οι φύλακες ξυπνούσαν τον φυλακισμένο (ή τους φυλακισμένους, αν ήταν περισσότεροι) και του ανακοίνωναν ότι θα εκτελεστεί. Σε όλη τη διάρκεια μέχρι το τέλος της πορείας, όταν έστηναν (έβαζαν) τον φυλακισμένο στον τόπο εκτέλεσης, τον ακολουθούσε ο ιερέας.

Από την πόρτα της παρακάτω εικόνας έβγαινε το εκτελεστικό απόσπασμα μαζί με τους ανθρώπους που θα εκτελούσαν.

Η μεταφορά φυλακισμένων με συνοδεία φρουράς στον χώρο θανάτωσης

Εκεί όπου έκρινε καλό ο αρχηγός του εκτελεστικού σώματος τοποθετούσαν τους μελλοθανάτους και τους σκότωναν.

Το (ομαδικό) στήσιμο πριν την (ομαδική) θανάτωση

Ο τελικός «έλεγχος» για τη διαπίστωση του θανάτου πίσω από το Επταπύργιο

Μετά τις εκτελέσεις έγραφαν τις ληξιαρχικές πράξεις θανάτου των σκοτωμένων.

Αν κάποιος δεν ήθελε να τον εκτελέσουν, έπρεπε να υπογράψει τη δήλωση μετανοίας, ότι δηλαδή αρνούταν πλέον την αριστερή / κομμουνιστική ιδεολογία.

Οι εφημερίδες της εποχής έγραφαν συχνά τα νέα για τις εκτελέσεις, άλλες φορές δικαιολογώντας τες και άλλες φορές καταδικάζοντάς τες, ανάλογα με την πολιτική τους ιδεολογία.

Από τις εκτελέσεις αυτές δεν έλειπαν φυσικά και οι γυναίκες.

Κατά τη διάρκεια της στρατιωτικής δικτατορίας (της Χούντας) στην Ελλάδα (1967-1974)

Το Γεντί Κουλέ υπήρξε φόβος και τρόμος επίσης και κατά την περίοδο της Χούντας. Όπως κάθε φυλακή, έτσι και το Γεντί Κουλέ, είχε και στην περίοδο της Χούντας τους γραπτούς και άγραφους νόμους της. Τους γραπτούς νόμους τους διαμόρφωνε ο νόμος του κράτους και, σύμφωνα με προφορικές μαρτυρίες του Αδάμ Δράγα και του Τριαντάφυλλου Μηταφίδη, πολιτικών κρατούμενων της εποχής, «τους άγραφους νόμους της φυλακής τούς διαμόρφωνε ο διευθυντής, οι φύλακες και οι κρατούμενοι. Στο Γεντί Κουλέ υπήρχαν πάντα οι σκληροί, οι ρουφιάνοι, οι έμποροι, οι χρήστες ουσιών, αλλά και οι ιδεολόγοι και αγωνιστές». Οι πιο πολλοί φυλακισμένοι ζούσαν μαζί στους θαλάμους του Γεντί Κουλέ.

Ένας θάλαμος του Γεντί Κουλέ (με οπτική από έξω)

Ο προσωπικός χώρος των φυλακισμένων ήταν περιορισμένος. Εκτός από το κρεβάτι τους και ένα μικρό ράφι για τα ελάχιστα προσωπικά τους πράγματα, δεν είχαν τίποτα άλλο.

Μπορούσαν να πλένονται στα κοινά ντους.

Οι φυλακισμένοι κάθε θάλαμο έβγαιναν στο προαύλιο της φυλακής διαφορετική ώρα από τους φυλακισμένους των άλλων θαλάμων. Έτσι, η επαφή μεταξύ τους ήταν δύσκολη.

Μπορούσαν να δέχονται επισκέψεις στο επισκεπτήριο. Εκεί, όμως, υπήρχε πολύ πυκνό συρματόπλεγμα και έτσι οι φυλακισμένοι μπορούσαν με μεγάλη δυσκολία να διακρίνουν κάποιον δικό τους άνθρωπο, που βρισκόταν από την άλλη μεριά.

Μετά την καταδίκη, τα επισκεπτήρια ορίζονταν σε σχέση με το πόσο μεγάλη ήταν η ποινή. Έτσι, για παράδειγμα, το 1970, που ο πρώην πολιτικός κρατούμενος κ. Μηταφίδης καταδικάστηκε σε ισόβια φυλάκιση (για όλη του την ζωή) μπορούσε να έχει μόνο μία επίσκεψη και ένα γράμμα κάθε μήνα.

Εκτός από τους θαλάμους, όπου έμεναν πολλοί φυλακισμένοι μαζί, υπήρχαν και οκτώ κελιά απομόνωσης, το ένα δίπλα στο άλλο.

Σε κάθε τέτοιο κελί απομόνωσης έμεναν δύο φυλακισμένοι. Μια στενή πόρτα έκλεινε το κελί και απομόνωνε τους φυλακισμένους από τον υπόλοιπο χώρο.

Πάνω ψηλά στην πόρτα υπήρχε ένα μικρό σιδερένιο παράθυρο, ο χαφιές, όπως τον έλεγαν. Ήταν πάντα ανοιχτός, για να μπορούν οι φύλακες να ελέγχουν όποτε ήθελαν, τι κάνουν οι φυλακισμένοι στο εσωτερικό του κελιού.

Από εκεί έμπαινε συνεχώς ο αέρας. Κάποιες φορές οι φυλακισμένοι προσπαθούσαν να βάλουν νάυλον σακούλες για να σταματούν τον κρύο αέρα, αλλά οι φύλακες δεν τους άφηναν. Έτσι, το εσωτερικό του κελιού ήταν σκοτεινό, κρύο και υγρό.

Και ήταν τόσο στενό, που δεν μπορούσε ένας άνθρωπος να στέκεται με τα χέρια του ανοιχτά.

Τα ψυχολογικά βασανιστήρια των πολιτικών κρατουμένων ήταν καθημερινά σε αυτήν την απάνθρωπη και σκληρή φυλακή. Σύμφωνα με τον πρώην πολιτικό κρατούμενο κ. Δράγα, ο διευθυντής της φυλακής εκείνα τα χρόνια ήταν «ένας απαίσιος άνθρωπος, σαδιστής, που χαιρόταν να βλέπει τους φυλακισμένους να υποφέρουν». Οι συνθήκες στο Γεντί Κουλέ ήταν άγριες, ειδικά στα κελιά απομόνωσης, όπου τοποθετούσαν –μεταξύ άλλων– και όσους σκόπευαν να εκτελέσουν.

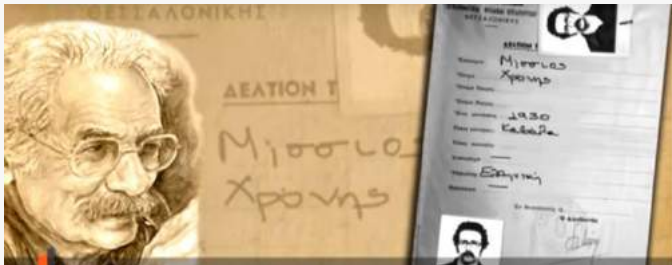
Στον διάδρομο, έξω από τα κελιά απομόνωσης, υπήρχε μια βρύση για κοινή χρήση από όλους τους φυλακισμένους.

Τα κελιά απομόνωσης δεν είχαν παράθυρο. Μόνο στον διάδρομο, έξω από αυτά, υπήρχε ένα μικρό παράθυρο ψηλά, από όπου έμπαινε λίγο φως.

Σε ένα τέτοιο κελί απομόνωσης στο Γεντί Κουλέ ήταν και ο Χρόνης Μίσσιος, αριστερός συγγραφέας και μέλος του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας, ο οποίος έμαθε να γράφει και να διαβάζει κατά τη μεγάλη περίοδο φυλάκισής του (σε πολλές φυλακές).

Στο πρώτο του λογοτεχνικό έργο με τίτλο *Καλά εσύ σκοτώθηκες νωρίς* (1985), που είναι αυτοβιογραφικό, περιγράφει με τρόπο απλό και άμεσο, αυτό το παράθυρο (φεγγίτη) με το λιγοστό φως και τον ρόλο που έπαιξε στην καθημερινή του ζωή την περίοδο της φυλάκισής του στο τέταρτο κελί της απομόνωσης στο Γεντί Κουλέ.

«Όταν ήμασταν ακόμα στα κελιά των μελλοθανάτων, στο Γεντί Κουλέ, εγώ με τον Βαριά μένουμε στο τέταρτο κελί, που είναι σχετικά προνομιούχο. Απέναντι ακριβώς έχει τον μοναδικό φεγγίτη που ψιλοφωτίζει τον διάδρομο της απομόνωσης, κι εκείνη την εποχή, φθινόπωρο, αν δεν κάνω λάθος, ποιος ξέρει τι καμπύλη έκαμνε ο ήλιος, και το απομεσήμερο μια αχτίδα του πέρναγε από τον φεγγίτη του διαδρόμου, τρύπωνε από τον χαφιέ της πόρτας του κελιού μας κι έσκαγε στον δεξιό τοίχο. Την περιμέναμε πώς και πώς και στην αρχή κάναμε γερούς καθγάδες με τον Βαριά, γιατί αυτός φαγώθηκε να μάθει γράμματα, ενώ εγώ ήθελα να χαζεύω στον τοίχο. Στο τέλος συμφωνήσαμε μια μέρα δικιά μου η αχτίδα, μια μέρα δικιά του.»

Στα κελιά της απομόνωσης κάποιοι πέθαναν από τα βασανιστήρια.

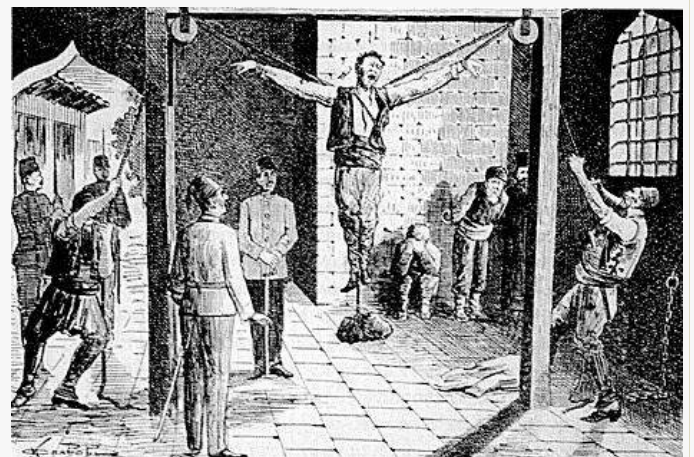

Τα βασανιστήρια των φυλακισμένων ήταν πράγματι πολλά και σκληρά, όπως το παλούκωμα (impalement), το μαστίγωμα (whipping) και το χειρότερο από όλα, σύμφωνα με μαρτυρίες φυλακισμένων, το βασανιστήριο του σταυρού (torture of the cross), που το έκαναν μόνο στις φυλακές της Κέρκυρας και του Γεντί Κουλέ.

Ο «Αστέρας», ένας φυλακισμένος στο Γεντί Κουλέ, που του έδωσαν αυτό το όνομα, επειδή είχε ένα αστέρι τατουάζ στο μέτωπό του, είπε σε έναν δημοσιογράφο σχετικά με το βασανιστήριο του σταυρού, που το έζησε ο ίδιος:

«Σε κρεμάνε με τα δύο χέρια, και τα πόδια σου δεν ακουμπάνε, μόνο σχεδόν εφάπτονται στο πάτωμα. Τέσσερις ώρες, αν κρατήσεις έτσι, θέλεις να πεθάνεις. Δεν έχεις χέρια, δεν έχεις πόδια, δεν έχεις σώμα, δεν έχεις μυαλό. Δεν έχεις αίμα. Δεν ζεις. Εμένα με κρατήσανε μία μέρα στο μαρτύριο του σταυρού.»

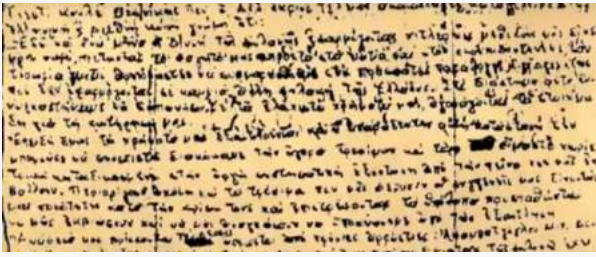

Το βασανιστήριο του σταυρού γινόταν στο Γεντί Κουλέ από πολύ παλιά, ήδη από την Οθωμανική περίοδο (εικόνα από τις αρχές του 20ού αιώνα)

Κατά τη διάρκεια της Χούντας φυλακίστηκαν πολλοί αριστεροί ως «αναρχικοί επικίνδunami για την εθνική ασφάλεια».

Οι φύλακες έδιναν στους αριστερούς φυλακισμένους μόνο ψωμί και επιδεικτικά πετούσαν το φαγητό τους μέσα στους σκουπιδοτενεκέδες.

Το 1972 οι πολιτικοί κρατούμενοι ζήτησαν βοήθεια από τον Διεθνή Ερυθρό Σταυρό (International Red Cross), κάνοντας γνωστές τις τραγικές συνθήκες φυλάκισής τους.

Οι πολιτικοί κρατούμενοι όμως είχαν τους δικούς τους κανόνες επικοινωνίας αλλά και επιβίωσης στη φυλακή. Για την επαφή τους με τον έξω κόσμο υπήρχαν οι φύλακες που τους βοηθούσαν, αφού βέβαια πρώτα τους έπαιρναν πολλά χρήματα.

Έτσι, για παράδειγμα, σύμφωνα με μαρτυρίες πρώην φυλακισμένων στο Γεντί Κουλέ, κάποιοι φύλακες έφεραν στους φυλακισμένους πράγματα που απαγορεύονταν στη φυλακή, όπως μπαταρίες για κάποιο μικρό ράδιο, για να ακούνε ειδήσεις. Πώς γινόταν αυτό; Κάποιος από την πολιτική οργάνωση έβρισκε τον φύλακα έξω και του τις έδινε να τις μεταφέρει στον φυλακισμένο που ήθελε.

Με τον παράνομο αυτόν τρόπο, κάποιοι φύλακες έκαναν πολλά λεφτά. Έκαναν, όμως, και κόλπα. Τη μία μέρα έδιναν ένα ραδιόφωνο και μπαταρίες σε κάποιον φυλακισμένο και την άλλη μέρα έκαναν «έρευνα» στον θάλαμό του. Έμπαιναν μέσα, έκαναν έλεγχο και τα έπαιρναν. Και η ιστορία άρχιζε ξανά και ξανά.

Επίσης, η χρήση ναρκωτικών στο Γεντί Κουλέ δεν σταμάτησε ποτέ. Το χασίς το έβαζαν μέσα σε στυλό ή μέσα σε φρούτα. Τη δεκαετία του 1980 το φαινόμενο διακίνησης ναρκωτικών από φύλακες ή επισκέπτες ήταν συχνό. Κάποιοι φυλακισμένοι πέθαναν από ναρκωτικά μέσα σε αυτή τη φυλακή.

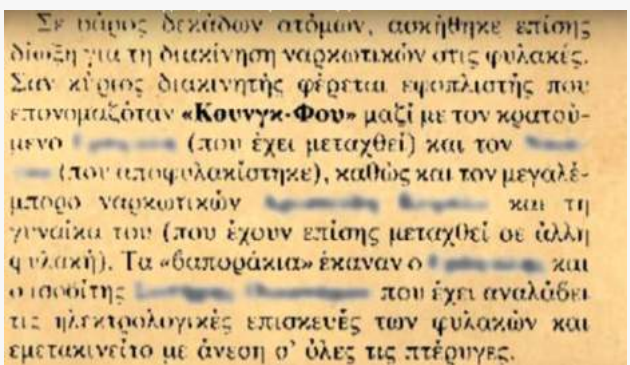
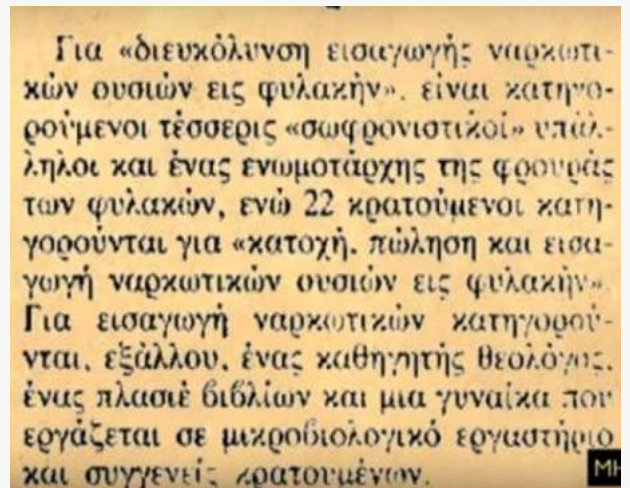
Στα τέλη της δεκαετίας του 1980, η αντεισαγγελέας (deputy prosecutor) Χρυσούλα Γιαταγάνα, η οποία πρόσφατα απεβίωσε, μετά από συστηματική έρευνα, έγραψε μία έκθεση για την τραγική κατάσταση στο Γεντί Κουλέ.

Η Χρυσούλα Γιαταγάνα έγραψε για τους ομαδικούς βιασμούς ανηλίκων που γίνονταν, για τη διακίνηση ναρκωτικών, για τους ξυλοδαρμούς, τις ληστείες και τις δωροδοκίες φυλάκων σε αυτή τη φυλακή.

Κατηγορήθηκαν και άλλοι άνθρωποι εκτός φυλακής ότι συμμετείχαν σε πολλές από τις παράνομες πράξεις στο Γεντί Κουλέ.

Στο Γεντί Κουλέ η λέξη «σωφρονισμός» είχε χάσει κάθε νόημα. Σύμφωνα με τον δημοσιογράφο Λιάνη, το 90% των νέων φυλακισμένων που έμπαιναν στο Γεντί Κουλέ, βιάζονταν από τους παλιούς και μεγαλύτερους σε ηλικία φυλακισμένους, κυρίως από τους φυλακισμένους ισόβια (για όλη τους την ζωή).

Έτσι, το σενάριο φρίκης για το Γεντί Κουλέ, που ήταν ωστόσο πραγματικότητα, έγινε γνωστό σε όλη την Ελλάδα.

Η Χρυσούλα Γιαταγάνα περιγράφει σε μία συνέντευξή της τη σοκαριστική εμπειρία της από την πρώτη της επίσκεψη στον Γεντί Κουλέ, την άνοιξη του 1984.

«Αντιμέτωπα την φρίκη ολοζώντανη. Όταν βγήκα ήμουν τόσο φορτισμένη, που πήγα στην εκκλησία των Αγίων Αναργύρων, για να προσευχηθώ, να τα πω κάπου. Μπαίνοντας μέσα σε έπιασε η βαριά μυρωδιά, από τις βουλωμένες τουαλέτες. Οι ακαθαρσίες έρρεαν μέσα στον χώρο όπου έμεναν οι κρατούμενοι. Τα παπούτσια μου μετά τα πέταξα. Τα κρεβάτια ήταν σπασμένα και τα στρώματα σκισμένα. Ήταν Μάρτιος του '84 και είχε πολύ κρύο. Δεν είχαν ούτε ξύλα. Οι φύλακες είχαν μία φουφού με κάρβουνα. Είδα ανθρώπους να κάνουν μπροστά μου αιμόπτυση. Είδα ανθρώπους υπό την επήρεια ναρκωτικών. Ήταν φανερό ότι τα ναρκωτικά κυκλοφορούσαν στις φυλακές. Κάποιοι είχαν πάρει ηρωίνη. Άλλοι είχαν πάρει LSD. Ένας φυλακισμένος χαρακτηριστικά είχε ανέβει σε ένα τραπεζάκι και έλεγε "Αράχνες! Αράχνες! Θα με φάνε οι αράχνες!"».

Όστόσο, παρά τις καταγγελίες και τις τραγικές αποκαλύψεις που έγιναν, κανένας από τους πραγματικούς ενόχους στην υπόθεση του Γεντί Κουλέ δεν τιμωρήθηκε ποτέ.

Όμως, χάρη στη γενναία αυτή έρευνα της Χρυσούλας Γιαταγάνα η απάνθρωπη φυλακή του Γεντί Κουλέ σταμάτησε να λειτουργεί το 1989.

Εικόνα από θάλαμο του Γεντί Κουλέ, όταν σταμάτησε να λειτουργεί ως φυλακή

Ιδιαίτερη αναφορά στον Γεντί Κουλέ γίνεται σε διάφορα ρεμπέτικα και λαϊκά τραγούδια, όπως για παράδειγμα το παρακάτω:

Γεντί Κουλέ
(στίχοι και μουσική του Γιώργου Μητσάκη και ερμηνεία του Στέλιου Καζαντζίδα)

Βράδιασε και στο Γεντί Κουλέ,
σωπάσανε τα σήμαντρα, σκοτάδι είναι βαθύ.
Κάποιοι όμως, κάποιοι που πονάει
δεν μπορεί να κοιμηθεί.

Έλα,μανούλα μου, πριν με δικάσουνε,
κλάψε να μ' απαλλάξουνε.

Δεν είναι το σφάλμα μου βαρύ,
βαριά όμως τα σίδερα, βαριά κι η φυλακή.
Είναι πόνος, πόνος και μαράζι
αδικία να σε βρει.

Έλα,μανούλα μου, πριν με δικάσουνε,
κλάψε να μ' απαλλάξουνε.

Βράδιασε μες στο Γεντί Κουλέ.
Ο κόσμος έξω χαίρεται την όμορφη ζωή
κι εγώ στενάζω, στενάζω νύχτα-μέρα
μέσα εδώ, μέσα 'δω στη φυλακή.

Έλα,μανούλα μου, πριν με δικάσουνε,
κλάψε να μ' απαλλάξουνε.

Βιβλιογραφία

Βασιλόπουλος, Χρ. & Πετρόπουλος, Δ. (χ.χ.). *Η Μηχανή του Χρόνου. Γεντί Κουλέ. Το φρούριο που έγινε κάτεργο* (δημοσιογραφική εκπομπή από το αρχείο της ΕΡΤ, <https://www.youtube.com/watch?v=XG8H7-rixvl>).

Γιαταγάνα, Χρ. (χ.χ.). *Γεντί Κουλέ –η Απολογία*. Θεσσαλονίκη: Μολύβι.

Νίγδελης, Κ. (2002). *Επταπύργιο – Γεντί-Κουλέ*. Συκιές / Θεσσαλονίκη: Δήμος Συκεών.

Τσιτιρίδης, Γ. (2015). Η αμαρτωλή ιστορία της πόλης (<https://parallaximag.gr/thessaloniki/chartis-tis-polis/i-amartoli-istoria-tis-polis>)

Τσιτιρίδης, Γ. (2016). Το βαρύ παρελθόν μιας μικρής εκκλησίας στην καρδιά της πόλης (<https://parallaximag.gr/thessaloniki/chartis-tis-polis/mikri-ekklisia-stin-kardia-tis-polis>)

Τσιτιρίδης, Γ. (2018). Η κρυμμένη ιστορία των ψυχικά άρρωστων της Θεσσαλονίκης στο φως (<http://parallaximag.gr/agenda/ektheseis/krymmeni-istoria-ton-psychika-arroston-tis-thessalonikis-sto-fos>)

Σκόρπιες σημειώσεις...

Maryna Lokaichuk, Ουκρανία
(επίπεδο Γ1)

Παρελθόν

Ξεκινάει μια άλλη μέρα. Τι μέρα είναι σήμερα; Τρίτη; Τετάρτη; Έτσι αμέσως δεν μπορώ να θυμηθώ... Κάθε μέρα μου ξεκινάει και τελειώνει με τον ίδιο τρόπο... Είμαι κλεισμένος σε μαύρους τοίχους χωρίς φως, χωρίς κατανόηση, χωρίς ελπίδα... μόνο κενό παντού – επίσης και στην ψυχή μου...

Τώρα θυμήθηκα τα παιδικά μου χρόνια. Τι ωραία χρόνια! Ο μπαμπάς μου ήταν καλαθάς. Το μικρό του εργαστήριο, που πριν ήταν μια αποθήκη όπου βάζαμε λαχανικά, τενεκέδες με ελαιόλαδο, σάκους με σιτηρά και άλλες προμήθειες, πάντα μύριζε ξύλο. Η χερούκλα του μπαμπά ήταν τραχειά, δούλευε πολύ και βαριά για να μας εξασφαλίζει φαγητό. Κάθε μέρα ξυπνούσε πρώτος από όλους, μάζευε τα καλάθια του και περπατούσε τρία χιλιόμετρα με τα πόδια στην αγορά της πλησιέστερης πόλης. Τι δυνατός άνθρωπος!... Πάντα αναρωτιόμουν πώς μπορούσε ταυτόχρονα να έχει τόσο γαλήνη μέσα του, να είναι τόσο μερακλής στη δουλειά του, τόσο μετριόφρων και ευγνώμων ανά πάσα στιγμή που ζούσε και ανέπνεε.

Όσο για μένα ήμουν πολύ αιθεροβάμον παιδί. Χανόμουν πάντα στα όνειρά μου. Ήμουν πάντα ειλικρινής και λίγο τραχύς, αλλά για να λέμε και του στραβού το δίκιο, ήμουν ευθύς. Αναστοχάζομαι πώς άλλαξε έτσι η ζωή μου... Τι συνέβη σε μια τρομερή και ζοφερή στιγμή ξαφνικά;... Βρίσκομαι εδώ στο Γεντί Κουλέ, αν και δεν φταίω. Το μικρό μου αδελφάκι... Δεν μετανιώνω ούτε τώρα. Πάντα έπρεπε να σε προστατεύω. Σε έπιασε τόσο οργή που δεν μπόρεσες να την αντιμετωπίσεις. Δεν είσαι δολοφόνος καθόλου, η ανάγκη σε έκανε να εμπλακείς σε μια τέτοια ιστορία. Πώς είναι ο αγαπημένος μου ανιψιός; Θυμάσαι τότε που πήγαμε για ψάρεμα; Τότε που εσύ ψάρεψες το μεγαλύτερο ψάρι και μετά η μανούλα μας το τηγάνισε και όλοι μαζί απολαύσαμε ένα ανείπωτα έκτακτο βραδινό; Ο πατέρας μάς έλεγε ιστορίες για τον παππού και τη γιαγιά... Τι ευλογημένοι άνθρωποι που ήταν!

Λουπόν πρέπει να τελειώσω τις σημειώσεις μου, έρχεται το βράδυ και μαζί του το σκοτάδι, που καταβροχθίζει την ψυχή μου.

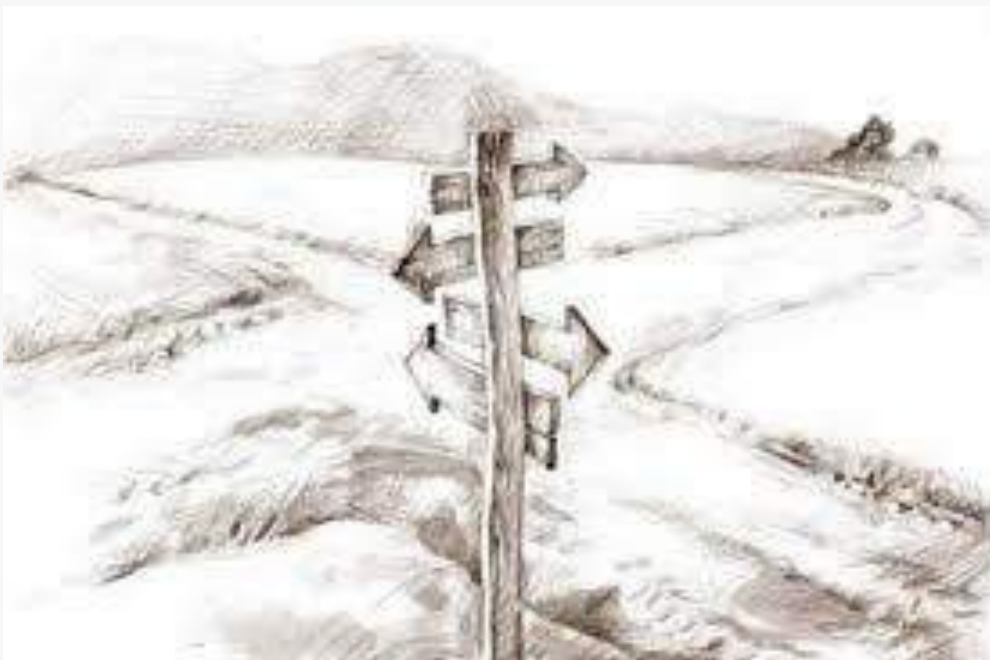

Παρόν

Σήμερα υπάρχει πολλή λιακάδα. Υποψιάζομαι πως είναι καλοκαίρι, έτσι μου μυρίζει. Όντως, είμαι ευχαριστημένος, ένα όμορφο περιστατικό μού συνέβη. Νοσηλεύτηκα βαριά, νόμιζα ότι όδευα προς το μοιραίο, όμως γιατρεύτηκα. Όλο το βράδυ είχα πυρετό και ρίγη, αλλά το επόμενο πρωί, όταν άνοιξα τα μάτια μου, νόμιζα ότι ήμουν ήδη στον παράδεισο, επειδή είδα έναν τρισαριτωμένο άγγελο με γαλάζια μάτια και ξανθά μαλλιά. Ήταν ντόπια νοσοκόμα, δούλευε στη φυλακή μας εθελοντικά, κι ήταν τόσο καλόκαρδη γυναίκα! Όλη της η εμφάνιση έδειχνε πως ήταν αισιόδοξη και εξωστρεφής. Μου συμπεριφέρθηκε σαν να ήμουν ένας κανονικός και συνηθισμένος άνθρωπος, ένας ασθενής, που απλώς χρειαζόταν θεραπεία. Η συμπεριφορά της μου έκανε τόσο μεγάλη εντύπωση, ώστε τέλειωσε η πλήξη μου και ένιωσα πως ξαναγεννήθηκα. Όλα τα βάσανά μου πέρασαν, το σύμπαν με ευεργετούσε.

Κατά τη διάρκεια της ελεύθερης ζωής μου, δεν μου είχε τύχει μια τέτοια συνάντηση... Κι έτσι πιστεύω ότι όλη η πορεία μου, όλες οι αποφάσεις μου δεν ήταν μάταιες. Ενδεχόμενος θα ήταν καλύτερα, αν την είχα συναντήσει κάτω από άλλες συνθήκες, όμως δεν αναστοχάστηκα πολύ πάνω σε αυτό το θέμα. Όταν έχεις μόνο έναν μήνα μπροστά σου, πολλά πράγματα σου φαίνονται ασήμαντα, αν και πριν θα σε πείραζαν πολύ.

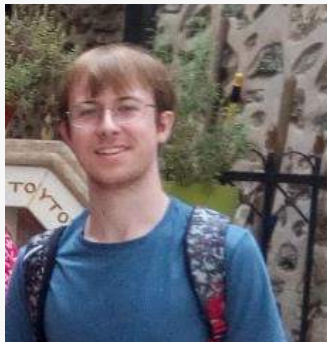
Τώρα μου έρχεται στο μυαλό η μέρα που καταδικάστηκα. Ήμουν τόσο εξουθενωμένος που δεν μπόρεσα να προσέξω όλες τις λεπτομέρειες της διαδικασίας στο δικαστήριο. Θυμάμαι μόνο τα βλέμματα του κόσμου από το χωριουδάκι μου. Με απόρριψαν απότομα, μου συμπεριφέρθηκαν σαν αποδιοπομπαίο τράγο, μου πέταξαν χαλασμένα τρόφιμα, ούρλιαζαν παραμορφωμένα, το δριμύ ψύχος με σκέπασε... Με καταριούνταν, επιθυμούσαν να σαπίσω ζωντανός. Ούτε ένα σημάδι ανθρωπισμού, εθελουφλούσαν, είχαν συμπεριφορά άγριου ζώου. Λαχτάρησα, τρόμαξα, ένιωσα την τρεμούλα στα άκρα μου, είχα οδυνηρή εμφάνιση. Άποροι άνθρωποι, άπορες ψυχές, βασανισμένοι από τις προκαταλήψεις. Τους συγχωρώ... *Μη κρίνετε, ίνα μη κριθήτε*, όπως μας είπε ο Θεός!

Μέλλον

...

Η απόφαση...

Evan O Neal, Η.Π.Α.
(επίπεδο Γ1)

Ατέλειωτες στιγμές...

Ξύπνησα ξαφνικά και αναπήδηξα τόσο πολύ που παραλίγο να πέσω από το κρεβάτι μου. Έμεινα ακίνητος για λίγα λεπτά, προσπαθώντας να χαμηλώσω την ταχύτητα των κτύπων της καρδιάς μου. Ήταν ένας εφιάλτης. Έτρεχα μέσα σε μία πολύ μικρή και σκοτεινή αίθουσα της οποίας οι τοίχοι έρχονταν όλο και πιο κοντά μου. Και με κηνυγούσε ένας άνθρωπος, που κρατούσε ένα μηχάνημα, που κάνει τον εγκέφαλό μου να παθαίνει ηλεκτροσόκ. Ξύπνησα τη στιγμή που με έπιασε.

Ένας βαρύς στεναγμός διέφυγε από τα χείλη μου. Ποτέ δεν νιώθω ασφαλής. Κάθε μέρα είμαι κλεισμένος σε αυτό το απαίσιο νοσοκομείο, όπου πρέπει να παθαίνω ηλεκτροσόκ και όλοι γύρω μου νομίζουν ότι είμαι κατώτερος από έναν άνθρωπο, ότι είμαι κάτι σαν ζώο. Όσο είμαι ζύπνιος, φοβάμαι μήπως υποφέρω από κάποιον καινούργιο πόνο. Κι όταν αποκοιμιέμαι, δεν μπορώ να διαφύγω από τη φρικτική μου ζωή. Κάθε βράδυ, βλέπω εφιάλτες και δεν μπορώ να ξεχάσω τον φόβο μου, ούτε στον ύπνο.

Κι ο χειρότερος πόνος είναι η σκέψη πως η οικογένειά μου με εγκατέλειψε εδώ, επειδή δεν μπορούσαν να με αντέχουν πια.

Κι όμως, παρόλα αυτά, δεν έχω χάσει όλες τις ελπίδες μου. Δεν είμαι εντελώς απελπισμένος και γ'αυτό προσπαθώ κάθε μέρα να κάνω ό,τι μπορώ για να βρω έναν τρόπο να διαφύγω από αυτόν τον χώρο. Είμαι υπάκουος κι ευγενικός στους γιατρούς και στους άλλους ανθρώπους που δουλεύουν εδώ. Κάνω ό,τι ζητάνε από μένα και ελπίζω να το παρατηρήσουν αυτό κάποτε και να αποφασίσουν ότι δεν πρέπει να μένω πια εδώ.

Μα πολύς χρόνος έχει περάσει από τη στιγμή που ήρθα εδώ και δεν έχουν παρατηρήσει τίποτα! Τα σχέδιά μου πρέπει να αλλάξουν, αν θέλω να απελευθερωθώ από αυτό το νοσοκομείο. Πρέπει να χρησιμοποιήσω πιο δραστικά μέτρα.

Κι άλλες ατέλειωτες στιγμές...

Οπότε, μία νύχτα, αποφάσισα να κάνω αυτό που θέλω να κάνω εδώ και πάρα πολύ καιρό, να διαφύγω από το νοσοκομείο χωρίς εξιτήριο. Ήξερα πως θα έπρεπε να βρω ένα πάρα πολύ καλό σχέδιο που θα απαιτεί πολλή σκέψη και προσοχή για να εκτελεστεί σωστά, αλλά νομίζω ότι δεν έχω καμία άλλη επιλογή. Δεν μπορώ να αντέχω πια τη ζωή εδώ πέρα!

«Σηκωθείτε! Σηκωθείτε!» ακούστηκε μία δυνατή κραυγή κοντά στο κρεβάτι μου. Την ίδια στιγμή, άκουσα ένα κουδούνι να αρχίζει να χτυπά. Αναστέναξα ξανά. Έτσι ξεκινάει κάθε μέρα της ζωής μου.

Σιγά σιγά, όλοι μας σηκωθήκαμε από τα κρεβάτια μας και μαζευτήκαμε σε μία ίσια γραμμή, πριν πάμε για πρωινό. Μετά από λίγα λεπτά, μπήκαμε στο δωμάτιο, όπου τρώμε τα γεύματά μας. Να ξέρετε ότι τα «φαγητά» που μας δίνουν εδώ δεν είναι κάτι που οι άνθρωποι πρέπει να τρώνε. Είναι βρώσιμα, ναι, αλλά αυτό είναι το μόνο θετικό που μπορείς να πεις. Είναι πραγματικά χάλια.

Αφού τελειώσαμε το πρωινό μας, η πραγματική φρίκη ξεκίνησε. Οι γιατροί μάς πλησίασαν και κάλεσαν μερικούς ανθρώπους να πάνε μαζί τους να κάνουν τη «θεραπεία» τους για τη μέρα. Οι υπόλοιποι κάθονταν στις καρέκλες τους και τους άκουγαν να ουρλιάζουν.

Ενώ περιμέναμε, ήμασταν μαζεμένοι σε ένα άλλο δωμάτιο, όπου όλοι μας προσπαθούσαμε να μη σκεφτόμαστε την ιδέα ότι το όνομά μας μπορεί να είναι το επόμενο που θα φώναζαν. Το δωμάτιο είχε άσπρους τοίχους, παλιούς καναπέδες και ξύλινα τραπέζια. Μερικοί άνθρωποι έπαιζαν επιτραπέζια παιχνίδια, αλλά οι περισσότεροι έκαναν άλλα πράγματα. Ένας άντρας καθόταν σε μία γωνία και διάβαζε ένα βιβλίο και μερικοί άνθρωποι κοιμόνταν στις καρέκλες τους. Επίσης, πολλοί κάθονταν και απλώς είχαν το βλέμμα τους καρφωμένο σε κάτι στο βάθος – τα πρόσωπά τους ήταν άδεια, χωρίς καμία έκφραση. Αυτοί ήταν οι άνθρωποι που μόλις είχαν γυρίσει από το δωμάτιο, όπου είχαν δεχτεί θεραπεία με ηλεκτροσόκ. Κι έτσι θα ήμουν εγώ, αν έπρεπε να πάθω κάτι τέτοιο. Σε κάποια στιγμή, μας έφεραν το μεσημεριανό μας, αλλά πολλοί δεν έφαγαν τίποτε λόγω του άγχους τους.

Περνούσαμε όλες τις μέρες μας έτσι. Ξοδεύαμε ώρες περιμένοντας μία αυστηρή φωνή να μας καλέσει μέσα σε εκείνο το φρικτό δωμάτιο. Πάντα έχω άγχος στο στομάχι μου και δεν μπορώ να χαλαρώσω εξαιτίας του φόβου μου.

Επιτέλους, όμως, ήρθε η ώρα για το βραδινό μας, και μετά μπορούσαμε να γυρίσουμε στα κρεβάτια μας. Μα εγώ δεν αποκοιμήθηκα. Έπρεπε να σκεφτώ ένα σχέδιο να φύγω από το νοσοκομείο.

Ήξερα πως υπήρχαν πολλά προβλήματα που θα έπρεπε να αντιμετωπίσω για να πετύχω στον στόχο μου, αλλά νόμιζα ότι, με λίγη σκέψη, θα μπορούσα να τα ξεπεράσω.

Σε λίγα λεπτά είχα αποφασίσει αυτό που ήθελα να κάνω. Το σχέδιό μου ήταν αυτό – να ανέβω στην τρύπα στο ταβάνι που οδηγεί στο σύστημα εξαερισμού. Αν μπορέσω να χωρέσω εκεί μέσα, θα μπορέσω να συρθώ μέσα από το τούνελ και έξω από το κτίριο. Και θα είμαι ελεύθερος!

Η τέλεια στιγμή

Σηκώθηκα όσο το δυνατό πιο σιγά από το κρεβάτι μου. Βρήκα ένα άδειο κρεβάτι κοντά στην τρύπα στο ταβάνι. Έβαλα το κρέβατι ακριβώς κάτω από την τρύπα. Ανέβηκα πάνω στο κρεβάτι. Η τρύπα ήταν πάνω από το κεφάλι μου. Νόμιζα πως αν καταφέρω να πηδήξω αρκετά ψηλά, θα μπορέσω να ακουμπήσω το κιγκλίδωμα και να κρεμασθώ από αυτό. Πήρα μία βαθιά εισπνοή. Πήδηξα...

Δεν τα κατάφερα. Τα δάχτυλά μου δεν έφτασαν στο κιγκλίδωμα. Έπεσα κάτω στο κρεβάτι. Κοίταξα γύρω, φοβούμενος μήπως ξύπνησα κάποιον στο δωμάτιο, αλλά φάνηκε πως όλοι κοιμούνταν ακόμα.

Σηκώθηκα στα πόδια μου ξανά. Πήρα μία ακόμα ανάσα. Πήδηξα για άλλη μία φορά. Απέτυχα ξανά.

Αλλά, την τρίτη φορά που προσπάθησα, κατάφερα να αγγίξω το κιγκλίδωμα με τα δάχτυλά μου. Κρεμάσθηκα από το κιγκλίδωμα για μία στιγμή, ενώ προσπαθούσα να το βγάλω από το ταβάνι και να μπω μέσα στην τρύπα. Σύρθηκα μέσα από το σύστημα εξαερισμού και βγήκα στην οροφή του κτιρίου.

Επιτέλους, ήμουν ελεύθερος! Αλλά, όταν κατέβηκα στο έδαφος, με είδε ένας φύλακας. Η καρδιά μου παραλίγο να σταματήσει από τον φόβο. Θα έπρεπε να πάω πίσω στο νοσοκομείο!

Μα ο φύλακας δεν με πήγε πίσω. Απλώς μου είπε,

«Διέφυγες, ε; Μπάβο σου – αυτός ο χώρος είναι πραγματικά κόλαση. Φύγε τώρα! Φύγε πριν έρθουν οι άλλοι!»

Έφυγα. Δεν ξέρω τι θα μου φέρει το μέλλον, αλλά είμαι σίγουρος ότι ό, τι και να είναι, θα είναι καλύτερο από εκείνο το νοσοκομείο...

Μια προσωπική αναζήτηση του οικογενειακού παρελθόντος ή ο αγώνας για την επιβίωση των ιδεωδών

Danae Christodoulou, Γερμανία
(επίπεδο Γ1)

Συνέχεια από τη σελίδα 1

Η θέαση και η προσωπική αναζήτηση

Καθώς στέκομαι μπροστά στο κάστρο του Επταπυργίου, αυτό με συναρπάζει με την αρχιτεκτονική του μορφή και τα επαναλαμβανόμενα παμπάλαια στοιχεία του, που εν μέρει βρίσκονται σκόρπια γύρω και μέσα από την απέραντη πύλη με την οθωμανική επιγραφή. Μόλις μπαίνω στο κάστρο, μια ηρεμία ξεχειλίζει γύρω μου. Πράσινα κομμάτια γης απλώνονται μπροστά από τους εσωτερικούς τοίχους, πάνω στους οποίους ξεχύνονται φυτά στην αυλή. Τα αρχαιολογικά ευρήματα είναι σκορπισμένα παντού, εν μέρει ακόμη αταξινόμητα. Και όλα περιβάλλονται από αυτά τα λευκά-κοκκινωπά τείχη.

Θα μπορούσε να σκεφτεί κανείς ότι το κάστρο αποτελεί μια μικρή όαση σε μια γενικώς θορυβώδη μεγαλούπολη. Αλλά ακριβώς αυτή η αισθητική που τόσο πολύ με συναρπάζει και αυτή η οπτική υπό την οποία βλέπω το κάστρο είναι παράδοξες για μένα.

Την εποχή του φασισμού, οι άνθρωποι σίγουρα δεν εστίαζαν ούτε αντιλαμβάνονταν την αισθητική του τοπίου, καθώς δεν ήταν αφελείς, γοητευμένοι ή περίεργοι. Εκείνη την εποχή, το κάστρο αποτελούσε σύμβολο της φρίκης της χούντας και των δεινών, που έπρεπε να περάσουν οι πολιτικοί κρατούμενοι.

Ακριβώς όπως ο παππούς μου, ο οποίος φυλακίστηκε εδώ και δεν ήξερε τι θα συμβεί σε αυτόν ή στους άλλους, που έπρεπε να ζουν σε συνθήκες μεγάλης δυστυχίας, προκειμένου να υπερασπιστούν τα ιδεώδη τους για τη δημοκρατία. Όπως και η γιαγιά μου, που συνέπασχε και που έπρεπε να φροντίζει τα παιδιά και να μεριμνά για το εισόδημα σε αυτή τη δύσκολη περίοδο, χωρίς να χάσει τα ίδια δημοκρατικά ιδεώδη και το θάρρος της. Οι δυο τους χωρίστηκαν από αυτούς τους τοίχους. Αλλά ο παππούς και η γιαγιά μου δεν εγκατέλειψαν ποτέ την ελπίδα και κατάφεραν να ξεφύγουν από αυτή τη φρίκη λίγα χρόνια αργότερα.

Η οικογενειακή ιστορία μου είναι επίσης το σημείο εκκίνησης για τον λόγο για τον οποίο ασχολούμαι τόσο εντατικά γενικά με την ιστορία του φασισμού και τώρα συγκεκριμένα με την ιστορία της χούντας. Ο παππούς μου πέθανε, όταν ήμουν 15 χρονών. Δεν μπορώ να τον ρωτήσω πια. Από τη γιαγιά μου γνωρίζω έμμεσα πτυχές της ιστορίας του κάστρου. Αλλά τι συνέβαινε την περίοδο εκείνη στο κάστρο; Αναζητώ πληροφορίες...

Η αρχική επίσκεψη και η επιστροφή

Τον Ιούλιο του 2018, με το μάθημα ελληνικής γλώσσας του Αριστοτέλειου πανεπιστημίου, συμμετείχα σε μια πολύ καλή περιήγηση και ξενάγηση στο κάστρο, ώστε μπόρεσα να εξοικειωθώ με τη γενική του ιστορία. Μια μόνιμη έκθεση στο κάστρο μου έδωσε εικονογραφικές πληροφορίες σχετικά με τη δομή της φυλακής. Αλλά μου έλειπε η προσωπική ιστορία: η προοπτική των πολιτικών κρατουμένων.

Έναν μήνα αργότερα επισκέφτηκα ξανά το κάστρο με τον σύντροφό μου. Εκείνη την περίοδο, υπήρχε επίσης μια έκθεση τέχνης με τίτλο «Δημοκρατία», η οποία αναφερόταν στη στρατιωτική δικτατορία. Βλέπαμε την έκθεση για πολλή ώρα και αφήναμε τα έργα να μας επηρεάσουν. Αν και μου άρεσε το καλλιτεχνικό εγχείρημα, μου έλειπε ακόμα το προσωπικό στοιχείο και τουλάχιστον μια ένδειξη για τον παππού μου. Οι πολιτικοί κρατούμενοι εξακολουθούσαν να μοιάζουν ακόμα με ένα ανώνυμο πλήθος από το οποίο στο μυαλό μου ξεχώριζε μόνο ο παππούς μου.

Ποια ήταν τα κίνητρά τους για τα φιλελεύθερα ιδανικά, για τα ιδανικά ενός καλύτερου κόσμου για τις επόμενες γενιές, για μας σήμερα, έτσι ώστε να αντέξουν τόσο κακό και να υποστούν τέτοιους βασανισμούς; Πόση αβεβαιότητα βίωναν, αν θα κρατούσαν σε ομαδικό περιορισμό ή στην απομόνωση; Και πόσος ασήκωτος πρέπει να ήταν ο συνεχής φόβος των οικογενειών τους, των φίλων και των συναγωνιστών τους;

Απορροφημένη από τις σκέψεις, λοιπόν, και κάπως απογοητευμένη, προχώρησα προς την έξοδο. Ωστόσο, λίγο πριν την αναχώρησή μου, ο σύντροφός μου με ενθάρρυνε να μιλήσω απευθείας με κάποιον υπάλληλο. Στην αρχή δεν έδειχνε και πολύ σίγουρος, στη συνέχεια, μου πρότεινε να ρωτήσω στο γραφείο. Το κλίμα ήταν πολύ φιλικό. Ένας άλλος υπάλληλος μου έγραψε τον τίτλο ενός θεματικά κατάλληλου βιβλίου που θα μπορούσα να διαβάσω. Ένας τρίτος υπάλληλος κάλεσε απευθείας τον διευθυντή, ρωτώντας τον αν μπορούσε να με βοηθήσει. Αυτός με προσκάλεσε αμέσως στο γραφείο του και καλωσόρισε θερμά εμένα και τον σύντρόφό μου. Παρόλο που σαφώς δεν είχε πολύ χρόνο, μου πρότεινε, μετά από μια σύντομη ιστορική εισήγηση, να τηλεφωνήσει έναν κύριο, με τον οποίο είχε οργανώσει μια έκθεση. Του τηλεφώνησε και μου έδωσε το ακουστικό. Με περιέργεια, άκουσα μια ηλικιωμένη, φιλική φωνή. Σύντομα αυτοπαρουσιάστηκε ως κύριος Δράγας και στην αμέσως επόμενη πρόταση ανέφερε ότι γνώριζε τον παππού μου. Δεν περίμενα τέτοια στοιχεία...

Στο τέλος μου έδωσε τα στοιχεία επικοινωνίας του και φροντίσαμε να συναντηθούμε σύντομα. Στη συνέχεια, ο υπάλληλος της έκθεσης μου πρόσφερε τη βοήθειά του για την έρευνά μου. Απίστευτα ευγνώμων και συγκινημένη άφησα το κάστρο με τον σύντρόφό μου.

Η συνάντηση και η συζήτηση

Την επόμενη εβδομάδα, συνάντησα πραγματικά τον κύριο Δράγα. Καθίσαμε στο καφενείο που βρίσκεται ακριβώς μπροστά από το κάστρο. Αμέσως μετά το καλωσόρισμα, μου διηγήθηκε ό,τι ήξερε και θυμόταν εκείνη τη στιγμή για τον παππού μου και τη γιαγιά μου και μου είπε ότι δεν έχουν δει ο ένας τον άλλο από την περίοδο της αιχμαλωσίας. Μου αφηγήθηκε πολλά –μεταξύ άλλων– και για τη νεολαία του Λαμπράκη, όπου και οι δύο τους ήταν οργανωμένοι και πώς συνέβαιναν οι συλλήψεις. Κατά τη διάρκεια της κουβέντας μας, ο κύριος Δράγας μου ζήτησε συγγνώμη αρκετές φορές που δεν είχε περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον παππού μου, αλλά μου ζήτησε να τον ρωτήσω ελεύθερα ό,τι ήθελα. Σε αυτή τη συνομιλία αρκετών ωρών, έμαθα ότι και αυτός είχε συλληφθεί και βασανιστεί. Στο τέλος της συνομιλίας μας, πήγαμε στο κάστρο. Μου έδειξε πού ήταν τα κελιά, πού ήταν το κρεβάτι του, πού είχαν φυλακισμένο τον παππού μου, πού περιπολούσαν οι αστυνομικοί και οι φρουροί, μου εξήγησε πώς ήταν η καθημερινότητά τους, τι σήμαινε αν κάποια στιγμή ένας ιερέας επισκεπτόταν κάποιον κρατούμενο, πώς προσπαθούσαν να κάνουν κάποιον κρατούμενο να δηλώσει πολιτική μεταμέλεια και υποταγή στο δικτατορικό καθεστώς. Ο κύριος Δράγας αναρωτήθηκε επίσης γιατί έπρεπε να αγωνιστεί για αυτά τα βασικά και αυτονόητα ιδεώδη και γιατί έπρεπε να υποφέρει τόσο πολύ.

Στη συνέχεια τον ρώτησα τι συνέβη με τους βασανιστές, τους πληροφοριοδότες και τους βάρβαρους αστυνομικούς, αν για παράδειγμα καταδικάστηκαν. Μου έδωσε μια σύντομη και άκρως λιτή απάντηση: Πολλοί όχι.

Η χούντα είχε σχεδόν τελειώσει από τη μία ημέρα στην άλλη. Ο τότε εκλεγμένος Πρωθυπουργός Κωνσταντίνος Καραμανλής και η Δημοκρατία «εγκαταστάθηκαν» πάλι στο ελληνικό κράτος. Αλλά τι είχε συμβεί με τα ιδεώδη της Αντίστασης; Ξαφνικά οι αγωνιστές και οι αγωνίστριες στην αντίσταση έζησαν «κανονικά» και παράλληλα στην κοινωνία. Το αριστερό κίνημα αποδυναμώθηκε.

Ο κύριος Δράγας μου εξέφρασε τη διαθεσιμότητά του για περαιτέρω συνομιλίες. Είμαι ευγνώμων για την ανοιχτότητά του και την ειλικρίνειά του.

Μια άλλη συνάντηση και μια μουσειακή έκθεση

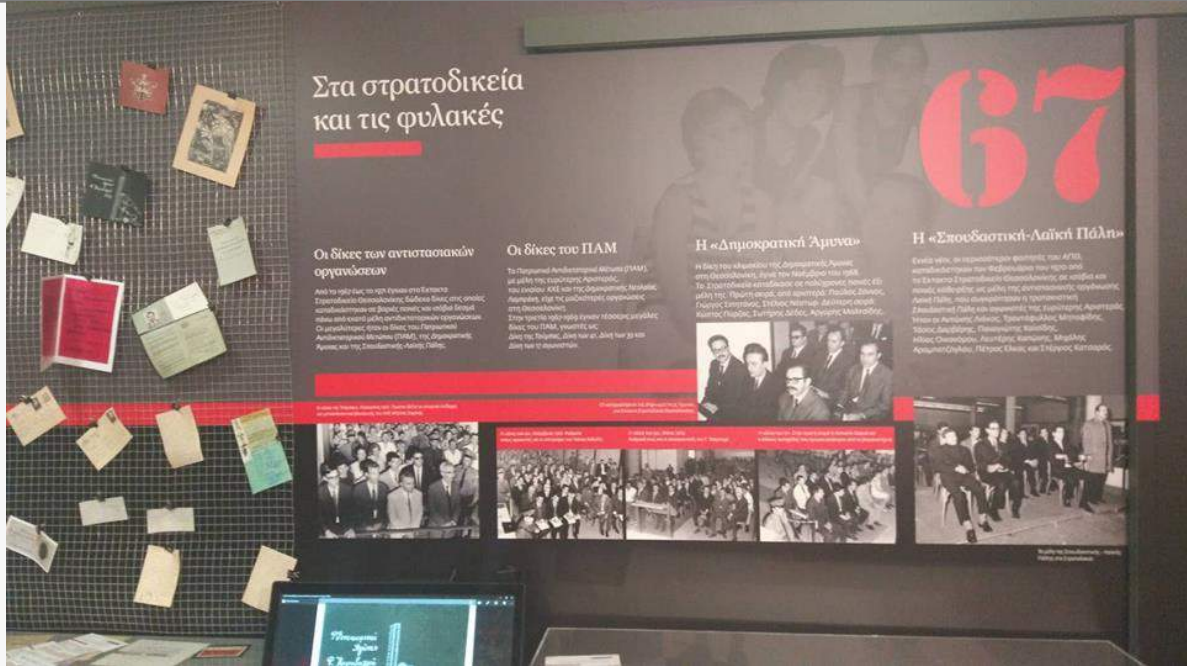
Την επόμενη εβδομάδα, συνάντησα τη γιαγιά μου με έναν γνωστόν της, τον κύριο Μηταφίδη. Αυτός, επίσης, ήταν αγωνιστής στην αντίσταση. Από αυτόν έλαβα περισσότερες πληροφορίες και ένα CD με καταγραφές σύγχρονων μαρτύρων που έχουν καταγράψει τα βιώματά τους. Επιπλέον, με ενημέρωσε για την έκθεση που υπήρχε στο υπόγειο του Πολεμικού Μουσείου. Εκεί ήταν ένας από τους τόπους βασανιστηρίων. Ο κύριος Μηταφίδης ήταν ένας από τους διοργανωτές αυτής της έκθεσης και είχε συλληφθεί, επίσης, ως φοιτητής κατά την περίοδο της χούντας.

Το Σαββατοκύριακο πήγα στην έκθεση με μια φίλη. Το πολεμικό μουσείο, με τα танκς και τα όπλα του, είναι –κατά τη γνώμη μου και κατά κάποιο τρόπο– σε αντίθεση με το θέμα της χούντας. Παρόλα αυτά, αυτός ο τόπος μου φάνηκε ότι ήταν κατάλληλος για να επεξηγήσει τις συνέπειες ενός στρατιωτικού καθεστώτος.

Πήγαμε στο υπόγειο και βρεθήκαμε σε ένα μικρό δωμάτιο, στο οποίο υπήρχαν ως εκθέματα πολλές φωτογραφίες, έγγραφα και αντικείμενα, δίνοντας στους επισκέπτες της έκθεσης πλήθος πληροφοριών. Το θέμα εδώ ήταν οι άνθρωποι της Αντίστασης και οι βασανιστές τους. Πολλοί άνθρωποι παρουσιάζονταν μεμονωμένα και δίνονταν διευκρινιστικές πληροφορίες για την ζωή τους κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου. Αυτό που μου είχε λείψει μέχρι τώρα στο κάστρο, το βρήκα εδώ. Το αρχικώς ανώνυμο πλήθος άρχισε να αποκτά ονόματα και το ατομικό στοιχείο μέσα από πολλές και διαφορετικές ιστορίες άρχισε να γίνεται πλέον ορατό.

Η αναγνώριση και η αναστοχαστική σκέψη

Σε δύο φωτογραφίες για τις μαζικές καταδίκες εντόπισα τον παππού μου. Το ανοιχτό και φιλικό του πρόσωπο ήταν αδιαμφισβήτητο για μένα. Καθόταν στην πρώτη σειρά και κοίταζε επικεντρωμένος και ήρεμος τους δικαστές. Η φωτογραφία λήφθηκε τον Μάιο του 1969. Η καταδίκη πραγματοποιήθηκε μόνο το επόμενο έτος της φυλάκισής του. Τότε ήταν τόσων χρονών όσο είμαι εγώ σήμερα, 29.

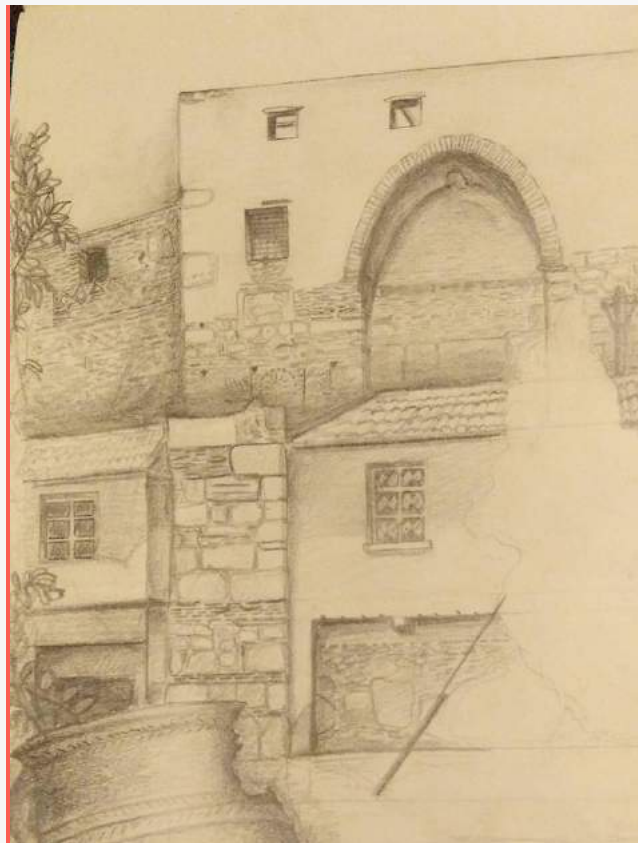

Μετά από αρκετή ώρα αφήσαμε αυτή την έκθεση με πολλά ανάμεικτα συναισθήματα. Συνειδητοποίησα ότι η ποσότητα των πληροφοριών στην ελληνική γλώσσα μου ήταν λίγο δύσκολη ακόμα και ότι έπρεπε να αφιερώσω ξανά χρόνο για αυτή την έκθεση.

Στην ερώτηση αν ο φασισμός που υπήρχε τότε, «απλά» έχει φύγει ή μόνο έχει χάσει τη δύναμή του, ο κύριος Δράγας μου απάντησε ότι ήταν και είναι πάντα εδώ. Μόνο ότι τώρα είναι πιο ισχυρός και έχει ένα άλλο όνομα.

Για αρκετό καιρό, παρατηρούμε την Ευρώπη να κάνει μια σημαντική μετατόπιση προς τα δεξιά, δείχνοντας το φασιστικό της πρόσωπο. Τι θα γίνει, αλήθεια, με τα κατακτημένα δικαιώματα της γενιάς εκείνης της εποχής, τα οποία εμείς απολαμβάνουμε σήμερα;

Την επόμενη φορά που στάθηκα μπροστά στο κάστρο, αναρωτήθηκα πόσο θα μπορούσε η σημερινή μας γενιά να αγωνιστεί για τα δικά της δικαιώματα και για αυτά των επόμενων γενιών... Πόσο μακριά θα μπορούσα να πάω εγώ;...

Η φυλακή του Γεντί Κουλέ – Σχέδιο: Danae Christodoulou (Αύγουστος 2018)
Αφιερωμένο στη γιαγιά μου, Μαρίνα Χριστοδούλου, και στον παππού μου, Χρήστο Χριστοδούλου

Στιγμές από τη γιορτή λήξης για το τέλος των μαθημάτων του ΣΝΕΓ στις 27/7/2018

Όταν μιλάμε μια άλλη γλώσσα, αντιλαμβανόμαστε τον κόσμο κάπως διαφορετικά.

Ludwig Wittgenstein (1889-1951), Αυστριακός φιλόσοφος

Κατοικούμε μια γλώσσα παρά μια χώρα.

Emile Cioran (1911-1995), Γαλλορουμάνος φιλόσοφος

**Κάθε καινούρια γλώσσα είναι ένα καινούριο παράθυρο στον κόσμο και ένα άγνωστο ταξίδι στη γνώση...
Καλή συνέχεια και καλές διαδρομές!**